

ZPRÁVODAJ KVZ

ZPRÁVODAJ KANCELÁŘE
VLÁDNÍHO ZMOCNĚNCE PRO
ZASTUPOVÁNÍ
ČESKÉ REPUBLIKY PŘED
EVROPSKÝM SOUDEM
PRO LIDSKÁ PRÁVA

2020

číslo 1 | duben | ročník 8

Migrace

Ilias a Ahmed proti Maďarsku

Podmínky vyhoštění
do „bezpečné třetí země“

Barnevernet

K. O. a V. H. proti Norsku

Zásada dočasnosti odebrání
dítěte rodičům

Sledování na pracovišti

*López Ribalda a ostatní proti
Španělsku*

Podmínky sledování
zaměstnanců kamerami

Občanské právo

Sledování kamerami na pracovišti 6

López Ribalda a ostatní proti Španělsku

Podmínky, za nichž zaměstnavatel může sledovat své zaměstnance na pracovišti kamerovým systémem.

Povinnost loajality zaměstnanců..... 9

Herbai proti Maďarsku

Kritéria vyvážení svobody projevu zaměstnanců a obchodních zájmů zaměstnavatelů: výpověď za publikaci článků na internetu týkajících se náplně práce zaměstnance.

Umělé oplodnění..... 11

Petithory Lanzmann proti Francii

Nepovolání převozu spermatu zesnulého syna do zahraničí za účelem umělého oplodnění.

Dočasné odebrání dítěte z péče rodičů..... 12

K. O. a V. M. proti Norsku

Nezbytnost, aby orgány ochrany dětí a soudy po odebrání dítěte z péče biologických rodičů sledovaly primárně cíl opětovného sloučení rodiny.

Trestní právo

Vazba..... 15

Porchet proti Švýcarsku

Odškodnění za vazbu vykonanou v rozporu s právními předpisy formou snížení výměry následně uloženého trestu odnětí svobody.

Zajištění majetku v průběhu řízení 16

Apostolovi proti Bulharsku

Nutnost zohlednit při zajištění peněžních prostředků obžalovaného v průběhu trestního řízení, že z těchto prostředků zajišťuje též péči o zdravotně postiženého syna.

Spolupracující svědek..... 17

Adamčo proti Slovensku

Procesní postup a záruky při použití výpovědi spolupracujícího svědka jako rozhodujícího důkazu pro odsouzení.

Hospodářská soutěž 20

Carrefour France proti Francii

Uložení pokuty za omezení hospodářské soutěže, kterého se dopustila dceřiná společnost stěžovatelky, jež později zanikla fúzí sloučením, čímž se stěžovatelka stala její právní nástupkyní.

Snížení dávek na bydlení 21

J. D. a A. proti Spojenému království

Plošné snížení dávky na bydlení: nutnost umožnit dostatečné zohlednění zvláštních potřeb osob se zdravotním postižením a žen, jež se staly obětí domácího násilí.

Podmínky ve věznicích..... 24

Ulemek proti Chorvatsku

Parametry, které musí splňovat preventivní a kompenzační prostředky nápravy námítky špatných materiálních podmínek ve věznicích.

Přístup do azylového zařízení 27

Szurovecz proti Maďarsku

Odepření přístupu do přijímacího střediska pro žadatele o azyl novináři, který chtěl napsat článek o tom, jak je v něm s žadatelem o azyl zacházeno, a za účelem zjištění skutečnosti s nimi na místě hovořit.

Zajištění za účelem vyhoštění 29

G. B. a ostatní proti Turecku

Zajištění matky s třemi dětmi ve věku od jednoho do šesti let v zařízení pro dospělé cizince po dobu čtyř měsíců. Parametry prostředku nápravy proti špatným podmínkám v zařízení. Rychlost přezkumu žádostí o propuštění.

Zajištění v tranzitním prostoru hranice a vyhoštění 31

Ilias a Ahmed proti Maďarsku

Kritéria posouzení, kdy je třeba pobyt žadatele o azyl v tranzitním prostoru hranice považovat za zbavení svobody. Podmínky a postup, za nichž lze při vyhoštění použít koncept tzv. třetí bezpečné země.

Vyhoštění novinářů 37

Zarubin a ostatní proti Litvě

Vyhoštění ruských novinářů za provokace a výtržnosti během mezinárodní konference na vysoké úrovni, jíž se účastnily i významné osoby ruské opozice.

Nové stížnosti a oznámení proti České republice

Žádost o předběžné opatření 40

Délka řízení 40

Rodinný život 40

Kolektivní stížnosti k Evropskému výboru pro sociální práva 40

Velký senát Soudu

Cizinecké právo 42

Ochranné léčení..... 42

Povinnost neutrality televizního vysílání 43

Výkon rozsudků Soudu

Zasedání Kolegia expertů k výkonu rozsudků Soudu 44

Anotace rozsudků a rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva obsažené ve Zpravodajích nejsou úředními rozhodnutími a nejsou závazné. Jsou však autorskými díly chráněnými autorským právem. Zpravodaj jako celek ani jednotlivé anotace v něm obsažené proto nesmí být bez předchozího souhlasu státu reprezentovaného Ministerstvem spravedlnosti zpřístupňovány veřejnosti ani jinak užívány, zejména rozmnožovány, nad rámec volného užití dle § 30 autorského zákona a zákonných licencí dle § 31 a násl. autorského zákona.

Přehled použitých piktogramů

Jednotlivé články Úmluvy a protokolů

článek 2: Právo na život

článek 3: Zákaz mučení

článek 4: Zákaz otroctví a nucených prací

článek 5: Právo na svobodu a osobní bezpečnost

článek 6: Právo na spravedlivé řízení

článek 8: Právo na respektování soukromého a rodinného života

článek 9: Svoboda myšlení, svědomí a náboženského vyznání

článek 10: Svoboda projevu

článek 11: Svoboda shromažďování a sdružování

článek 14: Zákaz diskriminace

článek 1 Protokolu č. 1: Ochrana majetku

článek 2 Protokolu č. 1: Právo na vzdělání

článek 3 Protokolu č. 1: Právo na svobodné volby

článek 2 Protokolu č. 4: Svoboda pohybu

Ostatní piktogramy

Rozhodnutí proti ostatním státům Rady Evropy

Rozhodnutí proti České republice

Rozhodnutí velkého senátu Soudu

Mezistátní stížnost

Občanské právo

Správní právo

Trestní právo

Užitečné odkazy

Slovo úvodem

Milí čtenáři!

Celý svět hovoří o koronaviru. Tedy kromě Turkmenistánu, kde to slovo úředně zakázali. Pandemii bere v potaz také Evropský soud pro lidská práva a nejenom kroky států, ale i infekce samotná má dopad na užívání našich lidských práv a základních svobod. Čtete-li tento čtvrtletník pravidelně, máte o tom určitě přesnější představu.

Nezrušitelná lidská práva nepřestávají platit ani v časech koronakrize. Opatření přijímaná na ochranu životů a zdraví lidí musejí mít patřičný základ v našem vlastním právním řádu a vyhovět požadavku přiměřenosti sledovanému účelu. Za mimořádných okolností, jaké prožíváme, budou meze proporcionality nebo regulace výkonu práva nejspíše dost široké na to, aby pojaly i mnohá (ale ne nutně jakákoli) vskutku dalekosáhlá restriktivní opatření. I kdybychom dočasně odstoupili od některých závazků podle článku 15 Evropské úmluvy o lidských právech (a třeba také článku 4 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech nebo článku 30 Evropské sociální charty), k čemuž se Česká republika neuchýlila, lze to jen ‚v rozsahu přísně vyžadovaném naléhavostí situace‘. I zde tudíž vykuje proporcionalita. Opatření musejí být tak jako tak v souladu s příslušnými ústavními a jinými právními zárukami dotčeného státu. Nezaniká dělba moci a akty exekutivy musejí podléhat soudnímu přezkumu, parlamentní a jiné kontrole, kterou třeba běžně zajišťuje ombudsman. A že prý Rada Evropy vyzývá, aby teď státy houfně odstupovaly od závazků na poli lidských práv, demokracie a právního státu? To je typická *fake news*. Můžete si koneckonců skutečné poselství obsažené v **souboru nástrojů** (to je správný překlad elegantního slůvka *toolkit*) generální tajemnice přečíst sami.

Pokud jde o dopady na fungování kontrolního mechanismu Úmluvy, Soud **vydal několik tiskových zpráv** (každé slovo odkazuje na jednu), v nichž opakovaně ujistil širokou veřejnost, že funguje dál za pomoci moderních technologií, jež umožňují práci jeho zaměstnanců z domova. To jsme poznali, když jsme byli požádáni o poskytnutí informací ohledně situace pěti zadržených cizinců domáhajících se vydání **předběžného opatření**. Podotýkám, že tyto záležitosti chodívají v pátek kolem 18. hodiny (finský kolega měl ve zvyku tuto pravidelnost glosovat slovy, že mu kvůli tomu obvykle volají do sauny) a nejinak tomu bylo i tentokrát. Současně však Soud postupně o tři měsíce prodloužil nejenom lhůty, které sám určuje účastníkům, aby mu předložili svá vyjádření k projednávaným případům, ale dokonce i samotnou lhůtu pro podání stížnosti stanovenou v čl. 35 odst. 1 Úmluvy. Když pomineme, že Soud nemá jasný právní základ pro takový krok, jak již **kritizovali jiní**, ze všeobecného prodloužení bez dalšího vysvětlení vyňal lhůtu pro podání žádosti o postoupení věci velkému senátu. Pro Českou republiku je jedním z důsledků epidemiologické situace ve Štrasburku i zrušení jednání nařízeného v záležitosti šestice stížností na povinné očkování, jež se mělo konat poslední dubnový den. Přeji nám všem, aby pandemie COVID-19 nadějně vyhlídky nejenom brala, ale nakonec i mnoho pozitivního, třebaš neočekávaně, přinesla.

Z Vít Alexander Schorm,
vládní zmocněnec

Sledování kamerami na pracovišti

Rozsudek ze dne 17. října 2019
ve věcech č. 1874/13 a 8567/13 – *López Ribalda a ostatní proti Španělsku*

Velký senát Soudu rozhodl čtrnácti hlasy proti třem, že sledování pracovníků supermarketu skrytou kamerou po dobu deseti dnů pro podezření z krádeží nepřekročilo prostor státu pro uvážení, a nedošlo tak k porušení práva na respektování soukromého života dle článku 8 Úmluvy. Dále jednomyslně konstatoval neporušení práva na spravedlivý proces dle čl. 6 odst. 1 Úmluvy, ke kterému mělo dojít přípustným kamerovým záznamům ze skrytých kamer jako hlavního důkazu v řízení, na jehož základě bylo propuštění prodavaček ze zaměstnání vnitrostátními soudy potvrzeno jako oprávněné.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stížnost podalo pět žen pracujících jako pokladní nebo prodavačky v supermarketu. V březnu 2009 zaměstnavatel pojal na základě účetních nesrovnalostí mezi skladovými zásobami a prodejem podezření z možných krádeží na prodejně. Byly důvody se domnívat, že se na ztrátách podílejí zaměstnanci supermarketu, včetně stěžovatelek. S cílem prošetřit zjištěné ztráty, které činily v období od února do června 2009 měsíčně mezi 7 780 a 24 614 €, nechal zaměstnavatel v červnu 2009 umístit do supermarketu kamery směřující na vchody a východy prodejny, o kterých byli zaměstnanci informováni, a dále skryté kamery namířené na pokladny, o jejichž instalaci zaměstnanci informováni nebyli. Skryté kamery zabíraly prostor pokladen během celého dne.

Skryté natáčení probíhalo po dobu deseti dnů a pořízené záznamy ukázaly, že stěžovatelky kradly nebo napomáhaly krádežím kolegů a zákazníků. Předmětné nahrávky zhlédl vedoucí prodejny, právní zástupce super-

Z

marketu a zástupce odborů. Stěžovatelky byly s nahrávkami konfrontovány a následně propuštěny ze zaměstnání. Po zhlédnutí videozáznamů tři stěžovatelky podepsaly dohodu za účasti zástupce odborů, ve které se přiznaly ke krádežím a výměnou za upuštění od trestního stíhání se zavázaly nenapadat své propuštění u pracovněprávního soudu. Navzdory dohodám se všechny stěžovatelky nakonec obrátily na soud a žádaly, aby byly tajně pořízené nahrávky vyřazeny ze spisového materiálu, jelikož porušily jejich právo na soukromí a nelze je užít jako důkaz. Soudy žaloby zamítly. V rozhodnutí se kromě nahrávek opřely o další důkazy, zejména o výpovědi svědků, prohlášení tří stěžovatelek, ve kterém se ke krádežím přiznaly, a výpisy z pokladen dokládající množství stornovaných nákupů.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

Senát třetí sekce Soudu dospěl v rozsudku ze dne 9. ledna 2018 šesti hlasy proti jednomu k závěru o porušení práva stěžovatelek na respektování soukromého života chráněného článkem 8 Úmluvy a jednomyslně

k neporušení práva na spravedlivý proces dle čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

Věc byla na základě žádosti vlády postoupena velkému senátu Soudu. Vláda žádala, aby velký senát přezkoumal pouze námitku porušení článku 8 Úmluvy. Soud poukázal na to, že obsah a rozsah věci postoupené velkému senátu jsou vymezeny rozhodnutím senátu o přijatelnosti (*Ilseher proti Německu*, č. 10211/12 a 27505/14, rozsudek velkého senátu ze dne 4. prosince 2018, § 100). Věc postoupená velkému senátu nutně zahrnuje všechny aspekty stížnosti, které senát prohlásil za přijatelné, a neomezuje se na „závažnou otázku“ všeobecné povahy nebo týkající se výkladu nebo provádění Úmluvy nebo jejich protokolů dle článku 43 Úmluvy, pro které byla žádost o postoupení přijata kolegiem (*K. a T. proti Finsku*, č. 25702/94, rozsudek velkého senátu ze dne 12. července 2001, § 140–141). Velký senát tudíž provedl přezkum všech námitek na poli článků 6 a 8 Úmluvy, které byly senátem prohlášeny za přijatelné.

A. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 8 ÚMLUVY

Stěžovatelky s odkazem na článek 8 Úmluvy namítaly, že rozhodnutí zaměstnavatele dát jim výpověď bylo založeno na kamerových záznamech získaných na pracovišti, ačkoli o sledování nebyly v rozporu s vnitrostátním právem předem uvědomeny. Vnitrostátní soudy porušily uvedené právo odmítnutím prohlásit jejich propuštění ze zaměstnání za neplatné.

a) Použitelnost článku 8 Úmluvy

Soud na úvod odkázal na svoji předchozí judikaturu a uvedl, že pojem ‚soukromý život‘ zahrnuje také aktivity související s pracovní činností ([Fernández Martínez proti Španělsku](#), č. 56030/07, rozsudek velkého senátu ze dne 12. června 2014, § 110). Při rozhodování, zda opatření přijatá vůči osobě mimo její vlastní domov či soukromé prostory zasahují do jejího soukromého života, je pro Soud hlavním faktorem, i když ne zcela rozhodujícím, zda taková osoba má v daném místě rozumná očekávání soukromí ([P. G. a J. H. proti Spojenému království](#), č. 44787/98, rozsudek ze dne 25. září 2001, § 57). Běžné používání bezpečnostních kamer ve veřejných prostorách *samo o sobě* není zásahem do práva na soukromý život ([Perry proti Spojenému království](#), č. 63737/00, rozsudek ze dne 17. července 2003, § 41). Soukromý život však již bude dotčen, pokud tato data budou nějak systematicky nebo nepřetržitě zaznamenávána ([Perry proti Spojenému království](#),

cit. výše, § 38 a 41). Soud v minulosti shledal, že instalace skryté kamery zaměstnavatelem bez vědomí zaměstnankyně po dobu 50 hodin v průběhu dvou týdnů a použití takto získaných kamerových záznamů před pracovním soudem pro odůvodnění jejího propuštění ze zaměstnání bylo zásahem do jejího práva na respektování soukromého života ([Köpke proti Německu](#), č. 420/07, rozhodnutí ze dne 5. října 2010).

V projednávané věci byly stěžovatelky skrytě sledovány zaměstnavatelem na pracovišti po dobu deseti dnů, přičemž kamery byly namířeny na pokladny a jejich okolí. Stěžovatelky nebyly sledovány jednotlivě, nicméně tři z nich pracujících u pokladen mohly být sledovány během pracovní doby a dvě v době průchodu přes pokladny. Pracoviště bylo otevřeno veřejnosti a sledované činnosti, zejména platby přijaté od zákazníků, nebyly soukromého charakteru, nicméně systematické nebo nepřetržité nahrávání obrazu na veřejných místech může vyvolávat otázky na poli práva na soukromý život. Vnitrostátní právo výslovně zavazovalo osobu zodpovědnou za kamerový záznam na veřejných místech předem upozornit sledovanou osobu. Stěžovatelky byly nadto uvědomeny o instalaci viditelných kamer sledujících vchody a východy obchodu. Za uvedených okolností měly rozumná očekávání, že nebudou sledovány kamerovým systémem na jiných místech obchodu bez předchozího upozornění. Záznamy vidělo

Z

několik osob pracujících pro zaměstnavatele ještě předtím, než byly stěžovatelky uvědomeny o jejich existenci. Navíc na nich bylo založeno propuštění ze zaměstnání a byly důkazem v řízení před pracovním soudem. Soud učinil závěr, že článek 8 Úmluvy je na projednávanou věc použitelný.

b) Soulad s článkem 8 Úmluvy

Soud především konstatoval, že napadené sledování bylo zahájeno z podnětu soukromého zaměstnavatele, a nejednalo se tudíž o zásah státu. V souladu s judikaturou Soudu v obdobných případech je namísto se věcí zabývat pod úhlem pozitivních závazků státu, tedy zda vnitrostátní soudy stěžovatelkám poskytly účinnou ochranu jejich práva na respektování soukromého života před zásahem ze strany soukromého zaměstnavatele. Při hledání spravedlivé rovnováhy a výběru prostředků ochrany práv má stát prostor pro uvážení, nicméně musí zajistit, aby monitorovací aktivity ze strany zaměstnavatelů podléhaly odpovídajícím a dostatečným zárukám proti zneužití ([Bărbulescu proti Rumunsku](#), č. 61496/08, rozsudek velkého senátu ze dne 5. září 2017, § 120).

Dle Soudu je možné kritéria stanovená ve věci *Bărbulescu na sledování komunikace zaměstnance na pracovišti přiměřeně použít i na sledování kamerovým systémem*. Vnitrostátní soudy proto v obdobných případech musí zkoumat: (i) zda byl zaměstnanec o možnosti sledování kamerovým systémem v zásadě předem informován; (ii) jaký byl rozsah sledování a stupeň zásahu do soukromí zaměstnance, kdy se zkoumá časový a prostorový rozsah sledování a počet osob majících přístup k záznamům; (iii) zda měl zaměstnavatel pro monitorování legitimní důvody; (iv) zda zaměstnavatel mohl uplatnit méně invazivní zásah do soukromí než monitorování; (v) jaké byly výsledné dopady monitorování na zaměstnance; a (vi) zda měl zaměstnanec k dispozici adekvátní záruky, zejména zda zaměstnavatel mohl zaměstnance sledovat jen po výslovném předchozím upozornění.

V projednávané věci článek 8 Úmluvy vyžadoval, aby vnitrostátní orgány nastolily spravedlivou rovnováhu mezi zájmy stěžovatelek na respektování jejich soukromí na straně jedné a možnostmi zaměstnavatele zajistit ochranu svého majetku a hladký chod podniku

na straně druhé. V rozhodném období vnitrostátní právo obsahovalo řadu záruku proti zneužití sledování zaměstnanců. Stěžovatelky však nebyly v rozporu s vnitrostátním právem o sledování předem informovány. Předmětem přezkumu Soudem byla rozhodnutí vnitrostátních soudů. Ty na prvním místě shledaly, že instalace kamer byla ospravedlněna legitimními důvody, zejména podezřením vedoucího supermarketu, že v prodejnách dochází ke krádežím, jež bylo založeno na několikaměsíčních ztrátách v tržbách. Dále vzaly v úvahu zájem zaměstnavatele přijmout opatření za účelem odhalení a potrestání viníků. Soudy přezkoumaly rozsah sledování a stupeň zásahu do soukromí stěžovatelek s tím, že zásah byl omezený, pokud jde o místo monitorování a o monitorované zaměstnance, jelikož kamery zabíraly pouze pokladny, kde se s největší pravděpodobností ztráty mohly odehrávat, a že doba trvání sledování nepřesáhla dobu nutnou pro potvrzení podezření z krádeží.

Dle Soudu nebylo posouzení případu ze strany vnitrostátních soudů nerozumné. Především nebyl sledován celý prostor obchodu, nýbrž pouze prostory okolo pokladen, kde mohlo nejspíše docházet k odcizení zboží. Tři stěžovatelky, které pracovaly jako pokladní, byly sledovány po celou pracovní dobu. Sledování namířené na veškerý personál pracující v prostoru pokladen se tak nemohly vyhnout, jelikož bylo provozováno

a že poskytnutí informace o sledování komukoli ze zaměstnanců by mohlo zmařit účel sledování.

Vnitrostátní právo dále obsahovalo řadu záruk na ochranu práv osob, jejichž osobní údaje byly shromážděny. Zákon na ochranu osobních údajů zahrnoval právo být předem informován o sledování, spolu s právem na přístup, opravu a vymazání sbíraných údajů. Soud poznamenal, že na prodejně byly instalovány dva druhy kamer, viditelné kamery u vchodu a východu do prodejny a skryté kamery u pokladen, o kterých nebyly informovány ani stěžovatelky, ani nikdo jiný ze zaměstnanců. Španělské právo a rovněž mezinárodní a evropské standardy vyžadují předchozí upozornění na sledování, nicméně jedná se pouze o jedno z kritérií vzatých v úvahu při posuzování přiměřenosti přijatého opatření. Pokud k předchozímu upozornění nedošlo, ostatní záruky budou o to důležitější. Pracovníprávní soudy v projednávané věci provedly důkladné zhodnocení všech dotčených zájmů, zejména práva na respektování soukromí na jedné straně a zájem zaměstnavatele na ochraně majetku a hladkém chodu podniku na straně druhé. V tomto ohledu vnitrostátní soudy

trvale bez omezení. Čtvrtá a pátá stěžovatelka byly monitorovány při průchodu kolem pokladen. Práce všech stěžovatelek se odehrávala na místě přístupném veřejnosti a zahrnovala neustálý kontakt se zákazníky. Dle Soudu je nutné odlišit různá místa, na kterých dochází ke sledování, ve světle ochrany soukromí, které může zaměstnanec rozumně očekávat. Očekávání je velmi vysoké na místech soukromého charakteru, např. na toaletách nebo v šatnách, a vysoké v uzavřených pracovních prostorách, jakými jsou kanceláře. Podstatně nižší je pak na místech viditelných nebo dostupných kolegům, nebo jako v předmětném případě veřejnosti. Zaměstnavatel sice předem nestanovil délku trvání sledování, nicméně sledování trvalo deset dnů a bylo ukončeno, jakmile byli identifikováni viníci. Délka sledování se tak nejevila nepřiměřená. Konečně pouze vedoucí prodejny, právní zástupce supermarketu a zástupce odborů zhlédli videozáznamy z krádeží. S ohledem na výše uvedené byl Soud přesvědčen, že zásah do soukromí stěžovatelek nedosáhl vysokého stupně závažnosti.

Následky sledování pro pokladní byly závažné, jelikož byly na jejich základě propuštěny ze zaměstnání. Nahrávky nicméně nebyly použity pro jiné účely než pro nalezení osob zodpovědných za ztrátu zboží a pro pracovníprávní řízení s nimi. Zaměstnavatel neměl jinou možnost, jak dosáhnout daného cíle, a opatření tak bylo nezbytné. Rozsah ztrát zjištěný zaměstnavatelem napovídá, že krádeží se dopustilo více osob

Z

zejména shledaly, že legitimní cíl sledovaný zaměstnavatelem nemohl být naplněn méně závažnými zásahy do soukromí stěžovatelek. Je pravda, že pracovníprávní soudy nevzaly v úvahu absenci předchozího upozornění na sledování, přičemž dle Soudu pouze naléhavý požadavek na ochranu významných veřejných nebo soukromých zájmů může odůvodnit absenci předchozího upozornění, nicméně za specifických okolností případu, zejména pokud jde o stupeň zásahu do soukromí a legitimní důvody, mohly soudy učinit závěr o přiměřenosti zásahu do soukromí. Existence důvodného podezření zaměstnavatele na krádeže v obchodě založená na ztrátách v tržbách dostatečně odůvodňovala nařízené sledování. To platí tím spíše v situaci, kdy hladké fungování podniku není ohroženo pouze podezřením z nesprávného chování jednoho zaměstnance, ale podezřením ze společného jednání několika zaměstnanců, protože to vytváří obecnou atmosféru nedůvěry na pracovišti. Konečně stěžovatelky měly k dispozici jiné prostředky nápravy, zejména mohly dle zákona o ochraně osobních údajů požadovat náhradu škody.

Soud dospěl k závěru, že s ohledem na významné záruky poskytnuté vnitrostátním právem, včetně prostředků nápravy, jichž stěžovatelky nevyužily, a na závažnost úvah odůvodňujících sledování, vnitrostátní orgány splnily pozitivní závazky státu. Nedošlo tak k porušení článku 8 Úmluvy.

B. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 6 ODS. 1 ÚMLUVY

Stěžovatelky namítaly porušení práva na spravedlivý proces chráněného čl. 6 odst. 1 Úmluvy, jelikož soudy použily nahrávky jako důkaz a odmítly se zabývat žalobami třetí, čtvrté a páté stěžovatelky, které podepsaly dohodu se zaměstnavatelem.

Úkolem Soudu bylo přezkoumat, zda vnitrostátní řízení jako celek bylo spravedlivé. Stěžovatelky měly v první řadě možnost napadnout věrohodnost záznamů. Samotné záznamy dále nepředstavovaly jediné důkazy, dalšími důkazy byly např. svědecké výpovědi a výpisy z pokladen dokládající množství stornovaných nákupů. V potaz byla vzata rovněž příznání třetí, čtvrté a páté stěžovatelky ke krádežím učiněná před zástupci odborů, i když byly uzavřeny až po konfrontaci stěžovatelky s videozáznamy. Stěžovatelky mohly jejich hodnověrnost napadnout. Nebylo zjištěno, že by stěžovatelky byly k příznání donuceny, jelikož při jejich podpisu byl přítomen zástupce odborů a současně ostatní propuštěné zaměstnankyně dohody nepodepsaly. Závěry

soudů tak nebyly svévolné nebo zjevně nerozumné. K porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy tudíž nedošlo.

III. ODDĚLENÁ STANOVISKA

Soudci De Gaetano, Yudkivska a Grozev ve svém společném nesouhlasném stanovisku rozporovali závěr většiny o neporušení článku 8 Úmluvy. Dle jejich názoru bylo rozhodující, že stěžovatelky nebyly v rozporu s vnitrostátním právem o sledování předem uvědomeny, přičemž ochrana osobních údajů je dle judikatury Soudu zásadním kritériem, kdežto většina požadavek předchozího upozornění na sledování považovala pouze za jedno z kritérií. Soudci uvedli, že struktura posuzování zásahu stanovená Soudem se v tomto případě neuplatní, jelikož se hovoří o pozitivních závazcích, nicméně považovali za problematické, že vnitrostátní soudy neposoudily absenci předchozího upozornění. Dále uvedli, že zaměstnavatel měl na prvním místě informovat o krádežích orgány činné v trestním řízení. Pohnutku zaměstnavatele objasnit krádeže nelze ospravedlnit přijetím opatření, které závažným způsobem zasahuje do soukromí zaměstnance. Ve stanovisku je rovněž kritizováno, že jakýkoli kamerový záznam může potenciálně uniknout na veřejnost. V projednávané věci většina založila rozhodnutí o neporušení článku 8 Úmluvy rovněž na zjištění, že záznamy viděl omezený počet osob; je ale nutné nepodceňovat rozvoj moderních technologií a jeho dopad na soukromí osob.

Z

Povinnost loajality zaměstnanců

Rozsudek ze dne 5. listopadu 2019 ve věci č. 11608/15 – *Herbai proti Maďarsku*

Senát čtvrté sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že soudy v řízení o určení neplatnosti výpovědi, kterou stěžovatel obdržel kvůli své publikační činnosti na internetu, nenastolily spravedlivou rovnováhu mezi jeho svobodou projevu na straně jedné a právem zaměstnavatele chránit své obchodní zájmy na straně druhé, čímž nedostály svým pozitivním závazkům vyplývajícím z článku 10 Úmluvy.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovatel pracoval jako manažer lidských zdrojů v bance. Jeho náplní práce byly analýzy a výpočty mezd a nabírání zaměstnanců managementu. Účastnil se současně projektu reformy odměňování v rámci banky. Podle etického kodexu zaměstnavatele byl povinen

zdržet se zveřejňování informací souvisejících s činností zaměstnavatele. V lednu 2011 stěžovatel založil společně s A. N. webovou stránku, jejímž účelem bylo sdílet znalosti a zkušenosti mezi manažery v oblasti lidských zdrojů. Stěžovatel na této stránce zveřejnil svou fotografii a uvedl, že pracuje v personálním oddělení velké maďarské banky. A. N. byla stejně jako stěžovatel autorkou článků zveřejňovaných na této webové stránce. Obsahem článku s názvem ‚Sladkých 16 %‘ byla polemika stěžovatele o smyslu a účincích odměňování zaměstnanců formou odměn nad rámec pevné složky mzdy v kontextu jednotného zdanění mezd ve výši 16 %. Stěžovatel v článku výslovně zmínil ‚profesní snahy posledních let cílené na omezování odměn a reformování systému odměňování odpovědnějším způsobem‘.

V reakci na zveřejnění tohoto článku obdržel výpověď pro porušení povinnosti mlčenlivosti. Zaměstnavatel tvrdil, že stěžovatelovo jednání bylo v rozporu s hospodářskými zájmy zaměstnavatele. Ze své pozice v bance totiž disponoval informacemi, jejichž zveřejnění mohlo tyto zájmy ohrozit. Stěžovatel se bránil žalobou na určení neplatnosti výpovědi. Soud prvního stupně však

shledal, že popsaným chováním došlo k porušení vzájemné důvěry mezi stěžovatelem a zaměstnavatelem. V odvolacím řízení stěžovatel namítal, že nemůže nést odpovědnost za články, které publikovala A. N., že předmětné stránky nespravoval a že jeho cílem nebylo zveřejňovat obchodní tajemství zaměstnavatele, ale podnítit odbornou diskusi. Odvolací soud rozhodl ve prospěch stěžovatele. Na jednu stranu potvrdil argument zaměstnavatele, že není relevantní, zda byl stěžovatel přímo autorem jednotlivých článků, neboť na webových stránkách vystupoval coby odborník. Na stranu druhou však rozhodl, že zveřejňované články se týkaly personalistiky obecně, a proto nemohly být nijak spojovány s činností zaměstnavatele. Nejvyšší soud ovšem k dovolání zaměstnavatele přisvědčil právnímu názoru prvoinstančního soudu. Konkrétně shledal, že obsah webových stránek vykazoval přílišnou shodu s pracovními úkoly stěžovatele, a lze proto usuzovat, že zamýšlel sdílet informace, které se dozvěděl při výkonu povolání. Takové jednání bylo přitom v rozporu s etickým kodexem banky. Ústavní stížnost stěžovatele byla odmítnuta s tím, že popsané jednání nespadá pod svobodu projevu, neboť se netýká otázek veřejného zájmu, ale omezeného okruhu příslušníků dané profese.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 10 ÚMLUVY

Stěžovatel namítal, že jeho výpověď ze zaměstnání kvůli zveřejnění článků na internetu představovala porušení jeho práva na svobodu projevu dle článku 10 Úmluvy.

a) K přijatelnosti

Vláda uvedla, že možnost podat ústavní stížnost představovala účinný nástroj ochrany práv stěžovatele, jelikož ústavní soud jeho námítky posoudil ve světle relevantní judikatury Soudu. Dle Soudu tak v podstatě vláda namítala, že stěžovatel ztratil postavení oběti ve smyslu článku 34 Úmluvy. S tím však nesouhlasil, jelikož ústavní stížnost byla zamítnuta, a tudíž se stěžovateli nedostalo uznání porušení jeho svobody projevu. Nadále si proto mohl nárokovat postavení oběti tvrzeného porušení Úmluvy. Stížnost tudíž není zjevně neodstatněná.

b) K odůvodněnosti

Soud v řadě případů týkajících se svobody projevu veřejných zaměstnanců rozhodl, že článek 10 na pracoviště obecně dopadá (*Kudeshkina proti Rusku*, č. 29492/05, rozsudek ze dne 26. února 2009, § 85). Pod ochranu článku 10 Úmluvy spadají i projevy, jejichž podstatou je upozornění zaměstnance na protiprávní

Z

či škodlivé činnosti odehrávající se na pracovištích veřejného sektoru (*Guja proti Moldavsku*, č. 14277/04, rozsudek velkého senátu ze dne 12. února 2008, § 72). Také již dospěl k závěru, že komentáře, které zůstávají v mezi stěžovatelova veřejného zaměstnání a které byly učiněny na základě jeho úředních povinností, nezahrnují tvrzení nebo názory v kontextu veřejné diskuse a nevztahuje se na ně svoboda projevu (*Harabin proti Slovensku*, č. 58688/11, rozsudek ze dne 20. listopadu 2012, § 151–153).

Vzhledem k tomu, že v projednávané věci se jednalo o soukromoprávní spor, Soud jej posuzoval z hlediska pozitivních závazků státu (viz zejména *Medžlis Islamske Zajednice Brčko a ostatní proti Bosně a Hercegovině*, č. 17224/11, rozsudek velkého senátu ze dne 27. června 2017, § 75–77). Konkrétně zkoumal, zda se vnitrostátním soudům v kontextu pracovních vztahů podařilo nastolit spravedlivou rovnováhu mezi svobodou projevu vyplývající z článku 10 Úmluvy a právem zaměstnavatele chránit své obchodní zájmy. Jde-li o omezení projevů komerční povahy, přísnost přezkumu

ze strany Soudu může být nižší, jelikož státy v této oblasti požívají širokého prostoru pro uvážení (srov. *Demuth proti Švýcarsku*, č. 38743/97, rozsudek ze dne 5. listopadu 2002, § 41 a 42). Soud nicméně již dříve uznal, že pracovní právní vztahy musí být založeny na vzájemné důvěře. Ačkoli to neznamená povinnost absolutní loajality zaměstnance vůči zaměstnavateli, určité projevy, které mohou být za jiných okolností přípustné, nemusejí být legitimní v pracovních vztazích (*Palomo Sánchez a ostatní proti Španělsku*, č. 28955/06, rozsudek velkého senátu ze dne 12. září 2011, § 76).

V projednávané věci Soud posuzoval čtyři aspekty: povahu projevu, motivy autora, způsobenou škodu a závažnost sankce.

Z hlediska povahy projevu Soud uvedl, že ústavní soud nesprávně rozhodl, že projev určený odbornému publiku nepoživá ochrany v rámci svobody projevu. Projevy související s výkonem profese, i když jsou určeny jen omezenému okruhu osob, naopak dle Soudu této ochrany požívají, aniž by musely přímo přispívat k debatě o otázkách veřejného zájmu.

Soud dále připomněl, že projevy, které jsou motivované pocitem křivdy, osobním antagonismem nebo získáním výhody, včetně peněžního prospěchu, nezasluhují zvláště vysokou míru ochrany (*Kudeshkina proti Rusku*, cit. výše, § 95). K motivům autora v projednávané věci Soud poznamenal, že ani vnitrostátní soudy neshledaly, že by stěžovatel jednal s cílem získat osobní prospěch nebo se pomstít zaměstnavateli. Otázky, které stěžovatel na webové stránce nastolil a diskutoval, se vztahovaly výlučně k jeho profesi a byly zveřejněny v úmyslu sdílet zkušenosti s kolegy.

Řízení před vnitrostátními soudy se týkalo primárně otázky, zda stěžovatel ve svých článkách sděloval informace, které se vztahovaly k interní politice jeho zaměstnavatele. Ústavní soud rozhodl, že samotné vystupování stěžovatele na internetu z pozice odborníka a autora příspěvků o lidských zdrojích bylo dostačující, aby tím zaměstnavatele vystavil hrozbě újmy. Soud nicméně shledal, že vnitrostátní soudy ani zaměstnavatel nevysvětlily, jak zmiňovaný projev ve formě odborných článků mohl poškodit nebo přímo poškodit zájmy zaměstnavatele.

Konečně k závažnosti sankce Soud uvedl, že propuštění ze zaměstnání má jednoznačně závažné důsledky, a to tím spíše, pokud se k němu přikročilo bez zvažování mírnějších opatření.

Podle Soudu vyvolává odůvodnění rozsudků vnitrostátních soudů dojem, že neprovedly dostatečné vyvažování relevantních zájmů stěžovatele a jeho zaměstnavatele, tedy svobody projevu na straně jedné a práva chránit své legitimní obchodní zájmy na straně druhé. Nedostály tak pozitivním závazkům žalovaného státu vyplývajícím z článku 10 Úmluvy, čímž došlo k porušení tohoto ustanovení.

Umělé oplodnění

Rozsudek ze dne 12. listopadu 2019 ve věci č. 23038/19 – *Petithory Lanzmann proti Francii*

Výbor páté sekce Soudu jednomyslně odmítl stížnost, v níž matka namítala porušení článku 8 Úmluvy v souvislosti s tím, že jí nebylo umožněno převézt spermie svého zesnulého syna do zahraničí za účelem jejich využití k umělému oplodnění.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovatelka přišla v roce 2017 o svého jediného syna, který ve věku 23 let podlehl rakovině; krátce nato zemřel i její manžel. Syn stěžovatelky ještě před smrtí vyjevil příbuzným a několika lékařům přání, že by se chtěl stát otcem, byť po své smrti. Za tímto účelem uložil své spermie ve specializovaném centru jedné z pařížských

Z

nemocnic. Po synově smrti požádala stěžovatelka o umožnění převozu jeho spermií do zařízení asistované reprodukce v Izraeli, což pařížská nemocnice odmítla. V říjnu 2018 podala stěžovatelka v rámci správního soudnictví návrh na předběžné opatření směřující k umožnění výše zmíněného převozu; dovolávala se tu práva na soukromý a rodinný život zaručeného článkem 8 Úmluvy, které dle jejího názoru zahrnuje i možnost stát se babičkou, jakož i respektování vůle jejího zesnulého syna stát se otcem.

Vnitrostátní soudy její návrh zamítly s poukazem na dvě ustanovení zákona o veřejném zdraví. První zakazuje využití pohlavních buněk na umělé oplodnění po smrti dárce, což soud rozhodující v této věci nepovažoval za neslučitelné s článkem 8 Úmluvy, jelikož členské státy v dané oblasti požívají širokého prostoru pro uvážení. Druhé ustanovení zakazuje vývoz pohlavních buněk do zahraničí, pokud by tam měly být využity způsobem, který není povolen na území Francie, což dle soudu zabraňuje obcházení vnitrostátního zákona. Soud dále shledal, že byť syn stěžovatelky podle všeho opakovaně vyjádřil přání stát se otcem, nebylo prokázáno, zaprvé, že v této oblasti zahájil konkrétní proces,

zadruhé, že vyjádřil vůli, aby jeho spermie byly využity k umělému oplodnění po jeho smrti, a zatřetí, že zmocnil svoji matku, aby jeho spermie k tomuto účelu využila. Podle francouzského soudu napadené rozhodnutí nepředstavuje nepřiměřený zásah do práva stěžovatelky na respektování jejího soukromého anebo rodinného života.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUČENÍ ČLÁNKU 8 ÚMLUVY

Stěžovatelka namítala porušení článku 8 v důsledku nemožnosti převozu spermií svého zesnulého syna do zahraničí za účelem umělého oplodnění, a to zejména prostřednictvím jejich darování neplodnému páru nebo formou náhradního mateřství, což jsou postupy povolené např. v Izraeli či USA. Odvolávajíc se na věc *Evans proti Spojenému království* (č. 6339/05, rozsudek velkého senátu ze dne 10. dubna 2007) uvedla, že článek 8 je v projednávané věci použitelný a že namítaný zásah nelze odůvodnit z hlediska vývoje společnosti a rodiny, ani z hlediska zájmu nenarozeného dítěte, které by mělo jednoho nebo několik rodičů a tito by mu předali památku rodiny Lanzmann. Soud předně uvedl, že stíž-

nost je nutno rozdělit na dvě části: stěžovatelka totiž podala stížnost jednak jménem svého zesnulého syna coby nepřímá oběť porušení článku 8, jednak jako přímá oběť v souvislosti se ztrátou možnosti mít potomstvo v druhé generaci.

Pokud jde o první námitku, stěžovatelka se *de facto* dovolávala práva svého zesnulého syna, a to konkrétně práva rozhodnout o tom, jakým způsobem a kdy se stane rodičem; toto právo nicméně patří do kategorie práv nepřenositelných (*Sanles Sanles proti Španělsku*, č. 48335/99, rozhodnutí ze dne 26. října 2000), a stěžovatelka ho tudíž nemůže uplatnit jménem svého syna. Tuto část stížnosti proto Soud prohlásil za neslučitelnou s Úmluvou *ratione personae*.

Co se týče druhé námitky, dle Soudu bylo nutné se zabývat především otázkou její slučitelnosti *ratione materiae* s ustanoveními Úmluvy, a to konkrétně otázkou, zda se namítané opatření týká soukromého nebo rodinného života stěžovatelky ve smyslu článku 8 Úmluvy. Soud v této souvislosti připomněl, že byť pojem soukromého a rodinného života zahrnuje i právo na respektování rozhodnutí osoby ohledně toho, zda se stane rodičem v genetickém smyslu (*Evans proti Spojenému království*, cit. výše, § 72), jakož i právo párů zvolit si asistovanou reprodukci (*S. H. a ostatní proti Rakousku*, č. 57813/00, rozsudek velkého senátu ze dne 3. listo-

padu 2011, § 82), článek 8 Úmluvy nezaručuje právo založit rodinu (*E. B. proti Francii*, č. 43546/02, rozsudek velkého senátu ze dne 22. ledna 2008, § 41).

V projednávané věci Soud poukázal na argumentaci vnitrostátních soudů, a to zejména na tu část, dle níž nebylo prokázáno, že by syn stěžovatelky zmocnil svoji matku, aby po jeho smrti využila jeho spermie k umělému oplodnění, jakož i na část týkající se účelu francouzské právní úpravy v oblasti asistované reprodukce. Ta byla vyhrazena párům jako pomoc pro řešení dlouhodobé neplodnosti. Jinými slovy, vnitrostátní soudy dospěly k závěru, že odmítnutí žádosti stěžovatelky v projednávané věci nepředstavuje zásah do jejího práva na respektování soukromého a rodinného života. Soud nespatořoval důvod se od tohoto závěru odchýlit. Stěžovatelka v řízení před Soudem podtrhla zejména důsledky namítaného opatření, pokud jde o vyměření rodiny Lanzmann. Soud uvedl, že i když je její touha zajistit genetickou rodovou kontinuitu účtyhodná, nespadá pod ochranu článku 8 Úmluvy. Uvedené ustanovení nezaručuje právo na založení rodiny a nepatří do něj ani právo na potomstvo v podobě vnoučat. I tato část stížnosti byla tudíž prohlášena za nepřijatelnou a odmítnuta jako neslučitelná *ratione materiae* s ustanoveními Úmluvy.

Z

Dočasné odebrání dítěte z péče rodičů

Rozsudek ze dne 19. listopadu 2019 ve věci č. 64808/16 – K. O. a V. M. proti Norsku

Senát druhé sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že odebrání dcery z péče stěžovatelů bylo pečlivě odůvodněno jejich omezenou možností o ni pečovat s ohledem na jejich drogovou závislost, psychický stav, páchání trestné činnosti a domácího násilí. Měl nicméně za to, že omezení styku stěžovatelů s dcerou na jednu hodinu čtyřikrát ročně nesledovalo zájem na sloučení rodiny a nebylo odůvodněno zvláštními okolnostmi, které by ohrožovaly nejlepší zájem dítěte, a proto shledal porušení práva na respektování rodinného života stěžovatelů chráněného článkem 8 Úmluvy.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovatelé jsou rodiče A. Již během těhotenství stěžovatelky obdržel orgán sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD) několik podnětů týkajících se domácího násilí v rodině stěžovatelů, jejich drogové závislosti a špatného psychického stavu stěžovatelky, která trpěla úzkostmi a depresemi. Další podněty poukazyvaly na manipulativní jednání stěžovatele vůči stěžovatelce a na to, že stěžovatelka opakovaně stěžovatele opouštěla.

Po narození jejich dcery v roce 2015 obdržel OSPOD zprávu, že stěžovatel byl opětovně násilný vůči stěžovatelce a že ji nutil užívat drogy. Z dalších podnětů, včetně podnětů rodinných příslušníků stěžovatelky a informací poskytnutých ze strany dalších státních orgánů, vyplynulo, že stěžovatel má násilnou trestní minulost a obchoduje s drogami. Dva dny po narození dcery tak OSPOD se souhlasem stěžovatelky zařídil pro ni a její dceru ubytování v rodinném centru. Po týdnu pobytu stěžovatelka odvolala souhlas s tímto pobytem, načež OSPOD vydal předběžné opatření k umístění A. do náhradní péče a upravil asistovaný styk mezi A. a stěžovatelí v rozsahu jedné hodiny každý druhý týden. Vydání

předběžného opatření bylo odůvodněno zejména závažným ohrožením A. v případě ponechání v péči stěžovatelů, psychickými problémy a drogovou závislostí stěžovatelů, podezřením na páchání násilí stěžovatelem a neochotou stěžovatelů spolupracovat s OSPOD. Stěžovatelé neúspěšně napadli předběžné opatření u správní komise a poté u městského soudu.

V mezidobí v květnu 2015 správní komise rozhodla o umístění A. do pěstounské péče a o utajení místa bydliště pěstounů z důvodu obavy z únosu A. stěžovateli. Během řízení bylo prokázáno, že stěžovatelé nebyli schopni A. poskytnout přiměřenou péči. Stěžovatel trpěl posttraumatickou poruchou a ADHD a měl závažnou trestní minulost. Stěžovatelka trpěla psychickými poruchami a drogovou závislostí. Správní komise současně upravila asistovaný styk A. se stěžovateli na jednu hodinu čtyřikrát ročně, jelikož A. si ke stěžovatelům nevytvořila vazbu z důvodu odebrání krátce po narození, umístění bylo plánováno jako dlouhodobé a důvodem styku bylo, aby se A. a stěžovatelé znali. Stěžovatelé se odvolali k městskému soudu, ale v prosinci 2015 uspěli pouze co do navýšení rozsahu styku na dvě hodiny šestkrát ročně.

Stěžovatelé podali ke správní komisi žádost o zrušení rozhodnutí o umístění A. do pěstounské péče, která byla v lednu 2018 zamítnuta. V březnu 2018 městský

soud vyhověl jejich odvolání a vrátil A. do péče stěžovatelů. Své rozhodnutí odůvodnil zejména změnou poměrů, když schopnost stěžovatelů pečovat o dítě byla vyhodnocena jako stabilní a dobrá a stěžovatelé souhlasili s asistencí ze strany OSPOD.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 8 ÚMLUVY

Stěžovatelé namítali, že umístění jejich dítěte A. do náhradní péče a omezení styku vedlo k porušení jejich práva na respektování rodinného života chráněného článkem 8 Úmluvy.

Soud úvodem odkázal na svoji ustálenou judikaturu, která byla rozsáhle vyložena ve věci [Strand Lobben a ostatní proti Norsku](#) (č. 372823/13, rozsudek velkého senátu ze dne 10. září 2019, § 202–213). Dále zdůraznil, že zřetel na jednotu a sloučení rodiny v případech odloučení je neodmyslitelnou součástí práva na respektování rodinného života podle článku 8 Úmluvy. V případech náhradní péče omezující rodinný život mají státy pozitivní závazek přijmout opatření ke sloučení rodiny, jakmile to je možné. Uvedený pozitivní závazek nabírá od okamžiku umístění do náhradní péče postupně na důležitosti a je ho vždy potřeba vyvažovat nejlepším zájmem dítěte. Kromě toho vazby mezi členy rodiny a vyhlídky na úspěšné sloučení budou oslabeny, pokud budou kladeny překážky snadnému a pravidelnému

Z

kontaktu mezi nimi ([Strand Lobben a ostatní proti Norsku](#), cit. výše, § 205 a 208).

Soud podotkl, že předmětná věc byla projednávána několik dní správní komisí i městským soudem ve složení soudce, psycholog a přisedící z lidu. V soudním řízení byl ustanoven znalec, na jehož posudek bylo v rozsudku rozsáhle odkazováno. Oba stěžovatelé byli právně zastoupeni, navrhovali důkazy a v řízení vypovídali. Soud tak měl za to, že vnitrostátní rozhodování bylo obsáhlé a stěžovatelům byla poskytnuta potřebná ochrana jejich zájmů. Kromě toho měli možnost předložit návrh na zrušení rozhodnutí o umístění A. do náhradní péče po uplynutí dvanácti měsíců od vydání rozhodnutí a tento jejich návrh byl úspěšný.

Ohledně důvodů umístění A. do náhradní péče Soud poukázal na zjištění městského soudu, že stěžovatelé měli problémy s drogovou závislostí, trpěli různými psychickými onemocněními a že léčba stěžovatele bude dlouhodobá. Stěžovatel navíc páchal v minulosti zejména násilnou trestnou činnost. Soud dále přihlédl k tomu, že vnitrostátní orgány zvážily přijetí jiných méně

omezujících opatření, nicméně s ohledem na předchozí neúspěšné pokusy asistovat stěžovatelům v boji s jejich drogovou závislostí a psychickými problémy a jejich nespolečnosti s OSPOD se tyto jevy jako nepraktické. Vzhledem k podrobnému odůvodnění správní komise a městského soudu lze mít za to, že vnitrostátní orgány dostatečně posoudily všechny podstatné faktory. S ohledem na prostor pro uvážení, který státy v případech týkajících se pěstounské péče mají, Soud shledal, že byly dány relevantní a dostatečné důvody pro umístění A. do náhradní péče a že zásah do práva stěžovatelů na rodinný život byl přiměřený.

Co se týče omezení styku stěžovatelů s A., vnitrostátní orgány upravily počet a četnost setkání v návaznosti na důkazy provedené v různých fázích řízení. Při rozhodování vzaly v potaz také skutečnost, že náhradní péče bude mít spíše dlouhodobý charakter a rozsáhlý styk nebude v zájmu A., která bude vyžadovat stabilitu v pěstounské péči. Dle Soudu vnitrostátní orgány implicitně již na počátku řízení upustily od sloučení rodiny jako nejvyššího cíle, aniž by vysvětlily, proč sloučení již nebylo nadále v souladu s nejlepším zájmem A.

Je stěžejní, aby úprava styku podporovala sloučení rodiny, pokud vnitrostátní orgány neuvedou důvody, proč sloučení rodiny již není slučitelné s nejlepším zájmem dítěte. Soud zdůraznil, že sloučení rodiny není dostatečně podpořeno v případě, že rozmezí mezi setkáními rodičů s dítětem činí týdny, nebo jako v případě stěžovatelů dokonce měsíce. Vnitrostátní orgány byly povinny udržovat kontakt v rozsahu, který by A. umožnil vyvinout a posílit rodinné vazby, a tedy zvýšit šance na budoucí sloučení rodiny. Rozhodnutí o styku mělo v tomto případě za účel pouze podpořit A. v jejím porozumění, kdo jsou její rodiče. Nadto nařízení asistovaného styku musí být v každém případě odůvodněno existencí zvláštních důvodů.

OSPOD mohl naplánovat styk nad rámec styku nařízeného správní komisí a městským soudem. A. byla nakonec navracena do péče rodičů. Současně v případech tohoto typu je třeba vzít v potaz zvláštní okolnosti, k čemuž jsou povolány vnitrostátní orgány. Nicméně s ohledem na závěr vnitrostátních orgánů, že A. bylo dítě přiměřeně vyvinuté svému věku a že styk stěžovatelů s A. se vyvíjel pozitivně, tyto nevysvětlily, vyjma obecného odkazu na potřebu stability pro dítě, v čem by byl styk častější než čtyřikrát nebo šestkrát do roka v rozporu s nejlepším zájmem A. Z uvedených důvodů Soud dospěl k závěru o porušení práva stěžovatelů na respektování jejich rodinného života chráněného článkem 8 Úmluvy, pokud jde o úpravu styku mezi stěžovateli a jejich dcerou.

Z

Vazba

Rozhodnutí ze dne 8. října 2019 ve věci č. 36391/16 – *Porchet proti Švýcarsku*

Senát třetí sekce Soudu jednomyslně odmítl stížnost, ve které stěžovatel namítal porušení práva na odškodnění za protiprávní umístění do cely určené pro jiný účel tím, že odškodnění mělo formu snížení trestu odnětí svobody, a nikoli finanční podobu.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovatel byl v září 2013 zatčen a umístěn po dobu 18 dní do policejní vazby, dokud nebyl převezen do věznice a vazba mu byla prodloužena. Vnitrostátní soud shledal, že 16 z 18 dní umístění do předběžné policejní vazby nebylo v souladu s právními předpisy, jelikož prostory, v nichž byl stěžovatel umístěn, byly určeny k dočasnému zadržení na dobu nanejvýše 48 hodin.

Stěžovatel byl následně odsouzen za několik trestných činů k odnětí svobody na 35 měsíců, z toho na 11 měsíců nepodmíněně, a k zaplacení pokuty ve výši 1 000

Úmluvy. Pro závěr o porušení čl. 5 odst. 5 Úmluvy je třeba prokázat, že nebylo či nebude možné se domáhat odškodnění před vnitrostátními soudy s ohledem na shledané porušení jiného z odstavců článku 5 Úmluvy (*Stanev proti Bulharsku*, č. 36760/06, rozsudek velkého senátu ze dne 17. ledna 2012, § 184).

Podle Soudu, rozhodnou-li vnitrostátní soudy ve prospěch stěžovatele, a vhodným a dostatečným způsobem napraví porušení Úmluvy, může to být v zásadě postačující pro ztrátu postavení stěžovatele jako oběti (*Scordino proti Itálii* (č. 1), č. 36813/97, rozsudek velkého senátu ze dne 29. března 2006, § 179–180 a 193).

Právo na odškodnění podle čl. 5 odst. 5 Úmluvy má sice především finanční povahu, nevylučuje ovšem ani širší rozsah (*Bozano proti Francii*, č. 9990/82, rozhodnutí Komise ze dne 15. května 1984). Dané ustanovení nadto nezaručuje právo na určitou částku odškodnění (*K. W. proti Švýcarsku*, č. 26382/95, rozhodnutí Komise ze dne 3. prosince 1997).

Obdobně Soud dříve shledal, že snížení trestu odnětí svobody je přiměřeným odškodněním u čl. 5 odst. 3 Úmluvy v případě, kdy vnitrostátní orgány v přiměřené

švýcarských franků. Z trestu mu bylo odečteno 90 dní strávených ve vazbě. Vnitrostátní soud dále nepodmínečně trest odnětí svobody snížil o osm dní za újmu způsobenou protiprávním umístěním do policejní vazby.

Stěžovatel se odvolal s námitkou, že snížení trestu o osm dní nepředstavuje dostatečnou nápravu nemajetkové újmy, kterou utrpěl, a požadoval namísto snížení trestu finanční odškodnění ve výši 1 600 švýcarských franků. Soudy nicméně jeho požadavku nevyhovely s vysvětlením, že snížení trestu odnětí svobody o osm dní je dostatečné a odpovídá prostoru pro uvážení soudce při ukládání trestu i vnitrostátní judikatuře.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

Stěžovatel namítal, že zkrácením trestu odnětí svobody namísto finančního odškodnění švýcarské orgány porušily čl. 5 odst. 1 a 5 Úmluvy, které v daném kontextu zaručují právo na zákonnou vazbu a právo na odškodnění za nezákonnou vazbu.

Soud nejprve připomněl, že právo na odškodnění ve smyslu čl. 5 odst. 5 předpokládá porušení některého z práv vyplývajících z předcházejících odstavců článku 5

Z

lhůtě nerozhodly ve věci vazebně stíhané osoby (*Ščen-snovičius proti Litvě*, č. 62663/13, rozsudek ze dne 10. července 2018, § 92), nebo za podmínky vazby odporující článku 3 Úmluvy za předpokladu, že snížení výslovně směřovalo k napravení porušení článku 3 a zároveň dopad snížení na celkovou délku trestu byl měřitelný (*Stella a ostatní proti Itálii*, č. 49169/09 a další, rozhodnutí ze dne 16. září 2014, § 59–60).

V projednávané věci vnitrostátní soudy stěžovateli snížily trest odnětí svobody o 8 dní v důsledku umístění do vazby na 16 dní v nevhodných prostorách. Protiprávnost tedy nespočívala v tom, že by zadržení nebylo nezbytné nebo příliš dlouhé, ale pouze v nevhodnosti prostor, do kterých byl umístěn, což posiluje analogii s výše cit. věcí *Stella a ostatní proti Itálii*. Stěžovatel navíc poukazoval pouze na povahu odškodnění, a nikoli na jeho nedostatečnost.

Podle Soudu byl záměr vnitrostátního soudu napravit pochybení ohledně vazby stěžovatele zřejmý, snížení trestu bylo přiměřené (*a contrario*, *Włoch proti Polsku* (č. 2), č. 33475/08, rozsudek ze dne 10. května 2011, § 32), jeho rozhodnutí bylo odůvodněné a bez známek

svévolného nebo nerozumného výkladu. Snížení výše trestu odnětí svobody nadto plně odpovídalo ustanovením švýcarského práva. Soud proto připomněl, že není jeho úlohou nahrazovat rozhodování vnitrostátních orgánů, které primárně vykládají vnitrostátní právní předpisy, nýbrž pouze ověřit, zda jsou důsledky takového výkladu slučitelné s Úmluvou (*Waite a Kennedy proti Německu*, č. 26083/94, rozsudek velkého senátu ze dne 18. února 1999, § 54).

Vzhledem k tomu, že vnitrostátní soudy pochybení napravily způsobem srovnatelným s článkem 41 Úmluvy (*Cocchiarella proti Itálii*, č. 64886/01, rozsudek velkého senátu ze dne 29. března 2006, § 72), Soud rozhodl, že stěžovatel nemůže namítat, že se stal obětí porušení čl. 5 odst. 5 Úmluvy. Proto stížnost odmítl jako neslučitelnou *ratione personae* s Úmluvou podle čl. 35 odst. 3 písm. a) Úmluvy.

Zajištění majetku v průběhu řízení

Rozsudek ze dne 7. listopadu 2019 ve věci č. 32644/09 – *Apostolovi proti Bulharsku*

Senát páté sekce Soudu jednomyslně rozhodl o porušení práva stěžovatele na pokojné užívání majetku ve smyslu článku 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě, protože

Z

délku zajištění majetku. Až v lednu 2014 bylo žádosti vyhověno. Stěžovatel byl v roce 2016 uznán vinným a odsouzen k ročnímu podmíněnému trestu. Peněžité pokuty ani propadnutí majetku mu nebyly uloženy.

Druhá stěžovatelka se domáhala náhrady za nemajetkovou újmu, kterou utrpěla v důsledku nezákonného zajištění jejího majetku. Jako odškodnění obdržela částku cca 1 700 €. V odůvodnění rozsudku bylo uvedeno, že vzniklé újme by odpovídalo 2 500 €, ale poškozená se náhrady v této výši nedomáhala. Stěžovatelka proto podala novou žádost o odškodnění, která však byla zamítnuta z důvodu promlčení nároku.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 1 PROTOKOLU Č. 1 K ÚMLUVĚ

Stěžovatelé namítali, že v důsledku zajištění jejich majetku nedisponovali prostředky potřebnými k zajištění léčby a péče pro svého zdravotně postiženého syna, čímž došlo k porušení jejich práva na pokojné užívání majetku ve smyslu článku 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě.

soudy rozhodující o zajištění jeho majetku pro účely trestního řízení nezkoumaly přiměřenost tohoto opatření, i když upozornil, že potřebuje prostředky na péči o svého zdravotně postiženého syna. Ve vztahu ke stěžovateli byla stížnost odmítnuta, jelikož přiznáním odškodnění ztratila postavení oběti.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovatelé jsou manžely a mají tři děti. Jejich nejmladší syn trpí vrozeným zdravotním postižením, pro které byl uznán plně závislým na péči jiné osoby. V roce 2007 bylo proti prvnímu stěžovateli zahájeno vyšetřování pro podezření ze spolupachatelství trestného činu neoprávněného poskytování bankovních služeb. Krátce po podání obžaloby vydal v listopadu 2008 soud příkaz k zajištění jeho majetku. Konkrétně šlo o peněžité prostředky na všech 35 bankovních účtech vedených na jméno stěžovatele a tři nemovitosti, z nichž dvě byly součástí společného jmění manželů. Příkaz byl odůvodněn potřebou, aby byl zajištěn dostatečný majetek pro případ uložení peněžité pokuty nebo trestu propadnutí majetku. Stěžovatel podal žádost o zrušení příkazu pro nezákonnost. V té vedle jiných argumentů zmínil, že potřebuje prostředky, aby se mohl postarat o svého zdravotně postiženého syna. Druhá stěžovatelka se domáhala vyloučení části majetku, který patřil jí, a nikoliv obviněnému. V létě 2009 jí bylo vyhověno. Ve druhé polovině roku 2013 podal stěžovatel další žádost o zrušení příkazu. Poukazoval zejména na nepřiměřenou

a) K přijatelnosti

Vláda namítala, že druhou stěžovatelku nelze považovat za oběť tvrzeného porušení Úmluvy, jelikož se jí na vnitrostátní úrovni dostalo postačujícího odškodnění. Dle Soudu skutečně zadostiučinění za nemajetkovou újmu ve výši cca 1 700 € nelze považovat vzhledem k povaze daného porušení za *a priori* nepřiměřenou (srov. *Džinić proti Chorvatsku*, č. 38359/13, rozsudek ze dne 17. května 2016, § 87). Podstatné navíc není, kolik skutečně obdržela, ale spíše to, jakou částku získat mohla. Stěžovatelka si podle vnitrostátního práva mohla nárokovat až 4 200 €. Vlastní vinou však přispěla k promlčení části nároku tím, že se původně domáhala odškodnění v částce nižší. Soud tak konstatoval, že ztratila postavení oběti ve smyslu článku 34 Úmluvy, a proto její stížnost odmítl.

Vláda dále tvrdila, že stěžovatel řádně nevyčerpal všechny vnitrostátní prostředky nápravy. Otázku čerpání opravných prostředků vůči příkazu k zajištění majetku je dle Soudu zapotřebí posuzovat odděleně

od otázky, zda stěžovatel čerpal řádně prostředky nápravy proti trvajícím zajištění (BENet Praha, spol. s r. o. proti České republice, č. 33908/04 a další, rozsudek ze dne 24. února 2011, § 81). Pokud jde o vlastní zajištění majetku, Soud námitku vlády zamítl. Je sice pravda, že stěžovatel nepodal proti příkazu odvolání včas, ale vzápětí jej napadl žádostí o zrušení. Z hlediska ochrany jde o dva opravné prostředky se srovnatelnými účinky. Soud připomněl, že tam, kde právní řád nabízí dva a více účinných prostředků nápravy, jimiž se lze dobrat téhož cíle, postačí, pokud stěžovatel čerpal jeden z nich (Borzonov proti Rusku, č. 18274/04, rozsudek ze dne 22. ledna 2009, § 54). K jinému závěru Soud dospěl ve vztahu k otázce čerpání prostředků nápravy proti trvajícím zajištění majetku. Po prvotním neúspěchu v roce 2009 podal stěžovatel další žádost o zrušení příkazu až v polovině roku 2013. Té bylo v převážném rozsahu vyhověno. Nelze tudíž vyloučit, že kdyby stěžovatel podal tuto žádost dříve, mohl se domoci nápravy. Takto dlouhé období nečinnosti mu lze připisovat k tíži a vykládat jej tím způsobem, že stěžovatel nečerpal dostupné opravné prostředky řádně.

b) K odůvodněnosti

Zajištění majetku představovalo zásah do práva stěžovatele na pokojné užívání majetku dle článku 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě. Praxí Soudu je podobná opatření

zkoumat ve světle druhého odstavce tohoto ustanovení, který umožňuje státům upravovat užívání majetku (Forminster Enterprises Limited proti České republice, č. 38238/04, rozsudek ze dne 9. října 2008, § 63). V projednávané věci nic nenasvědčovalo tomu, že by zajištění majetku stěžovatele nebylo provedeno v souladu se zákonem. Opatření rovněž sledovalo cíl v obecném zájmu, který spočíval v zajištění dostupnosti zdrojů pro případ odsouzení a uložení trestů peněžité pokuty nebo propadnutí majetku (Piras proti San Marinu, č. 27803/16, rozhodnutí ze dne 27. června 2017, § 49). Stěžejní proto bylo posouzení přiměřenosti zásahu. Zajištění majetku pro účely trestního stíhání je samo o sobě legitimním nástrojem. Musí však být doprovázeno dostatečnými procesními zárukami proti svévoli a nepřiměřeným zásahům do práv dotčených osob. Těm musí být umožněno předložit svou věc příslušným orgánům, které musí zajistit spravedlivou rovnováhu mezi kolidujícími zájmy (Piras proti San Marinu, cit. výše, § 55). Úkolem Soudu je posoudit, zda vnitrostátní řízení jako celek dostalo těmto požadavkům.

Řada právních úprav staví na tom, že příkaz k zajištění majetku se stává účinným v okamžiku doručení dotčené osobě, aniž by o něm v předstihu věděla. Vzhledem k tomu, že takové opatření může mít dalekosáhlé důsledky a že podání opravného prostředku nemá od-

Z

kladný účinek, je významné, aby byl přezkum zákonitosti tohoto opatření zvláště pečlivý. Podle bulharské právní úpravy šlo proti příkazu podat odvolání anebo kdykoli později žádost o jeho zrušení. Na poli přijatelnosti přitom Soud shledal, že jde svými účinky o srovnatelné opravné prostředky. Dále se proto zaměřil jen na žádost o zrušení příkazu, kterou podal stěžovatel. Nedostatečné záruky Soud neshledal v tom, že vnitrostátní soudy rozhodly bez jednání. V odvolacím řízení o něj stěžovatel mohl požádat a nic nenasvědčuje tomu, že kdyby tak učinil, nebylo by jeho žádosti vyhověno. Procesní záruky plynoucí z článku 1 Protokolu č. 1 přitom nejsou nezbytné stejné jako na poli čl. 6 odst. 1 Úmluvy (Saccoccia proti Rakousku, č. 69917/01, rozsudek ze dne 18. prosince 2008, § 89). Stěžovatel před Soudem namítal, že se soud, který příkaz vydal, nezabýval existencí důvodného podezření. Dle Soudu jde o významnou záruku, která brání svévolným zásahům do práv dotčených osob. Pověšil si však, že stěžovatel tuto námitku ve svém opravném prostředku vůbec nevznesl, a proto Soudu nepřisluší, aby se jí zabýval. Argumentace stěžovatele před vnitrostátními soudy byla založena na nepřiměřenosti opatření. Konkrétně tvrdil,

že zajištění majetku znemožňuje jeho rodině péči o syna trpícího závažnými zdravotními problémy. Soud skutečně dospěl k závěru, že vnitrostátní soudy v tomto ohledu nedostály svým povinností. I když stěžovatel neformuloval svou námitku zcela přesně – nevedl, jakou částku jeho rodina potřebuje, a svá tvrzení nijak nedoložil –, byla pro nastolení spravedlivé rovnováhy zcela klíčová. Přesto se soudy touto otázkou nezabývaly. Dle Soudu sice nemělo toto pochybení podstatné dopady na rodinu stěžovatele, když odvolací soud již v lednu 2009 část jejich majetku odblokoval, nic to ovšem nemění na tom, že soudy nedostály svým povinností. K porušení článku 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě tedy došlo.

Spolupracující svědek

Rozsudek ze dne 12. listopadu 2019 ve věci č. 45084/14 – Adamčo proti Slovensku

Senát třetí sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že nedoručením vyjádření státního zastupitelství k odvolání a dovolání stěžovatele došlo k porušení jeho

práva na kontradiktornost řízení dle čl. 6 odst. 1 Úmluvy. K porušení práva na spravedlivý proces došlo i tím, že jako rozhodující důkaz pro odsouzení stěžovatele za vraždu byla použita výpověď svědka, kterému byla výměnou za ochotu spolupracovat nabídnuta beztrestnost v téže, ale i v jiné trestní věci, kde byl rovněž podezřelý z vraždy.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovatel byl v roce 2001 obviněn z účasti na trestném činu vraždy pana K., jelikož měl pachatele dopravit na místo činu a zpět. Dvakrát byl vynesena zprošťující rozsudek, který nadřízené soudy na návrh státního zastupitelství zrušily. Svědek M. původně popíral, že by se jakkoli podílel na trestném činu nebo o něm věděl. Poté, co byla věc podruhé vrácena soudu prvního stupně, svědek M. obrátil, sebe označil za řidiče a stěžovatele za vykonavatele vraždy. Stěžovatel byl uznán vinným a byl mu uložen výjimečný trest v délce dvaceti čtyř let. V odvolání poukazovala obhajoba na rozpory ve výpovědích svědka M., a tedy na jeho nevěrohodnost. Dle obhajoby účelově svědčil proti stěžovateli, protože mu za spolupráci bylo přislíbeno zastavení stíhání v jiné trestní věci, kde byl sám v postavení podezřelého z jiné vraždy. Krátce poté, co M. ochotně vypovídal proti stěžovateli, došlo skutečně k zastavení jeho stíhání a propuštění z vazby. Byl naopak obviněn z účasti na vraždě K. a z trestného činu křivé výpovědi,

jelikož zprvu zjevně nevyprávěl pravdivě. Obě trestní stíhání byla později zastavena s odůvodněním, že podstatně přispěl k rozkrytí organizovaného zločinu. V rámci řízení předložilo státní zastupitelství svá vyjádření k odvolání a dovolání stěžovatele. Ta však obhajobě nebyla zaslána k vyjádření ani založena do spisu. Nadřízené soudy výrok o vině stěžovatele potvrdily, ale zmírnily uložený trest na odnětí svobody v trvání 15 let. Ústavní stížnost stěžovatele byla odmítnuta.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 6 ÚMLUVY

Stěžovatel namítal, že došlo k zásahu do jeho práva na spravedlivý proces zaručeného v článku 6 Úmluvy především ve dvou ohledech. Porušení zásady kontradiktornosti řízení stěžovatel spatřoval v tom, že mu nebyla doručena vyjádření státního zastupitelství k jeho odvolání a dovolání. Poukazoval dále na to, že byl odsouzen na základě svědecké výpovědi M., jemuž se výměnou za spolupráci s orgány činnými v trestním řízení dostalo beztrestnosti.

a) K zásadě kontradiktornosti

Ohledně tvrzeného porušení zásady kontradiktornosti řízení Soud konstatoval, že stěžovateli nebyla doručena vyjádření státního zastupitelství v odvolacím a dovolacím řízení. Obě vyjádření obsahovala odůvodněná sta-

Z

noviska obžaloby, jejichž cílem bylo ovlivnit výsledek řízení v neprospěch stěžovatele. Stěžovatel měl tudíž legitimní zájem, aby se mohl s jejich obsahem seznámit a dle potřeby na ně i reagovat. Soud odmítl argument vlády, že stěžovatel měl možnost nahlédnout do spisu. Vláda ostatně ani nevyvrátila tvrzení stěžovatele, že v rozhodné době vyjádření ve spise založena nebyla. Soud tudíž shledal porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

b) K použití výpovědi spolupracujícího svědka

Co se týče odsouzení na základě výpovědi svědka M., Soud připomněl, že článek 6 Úmluvy nestanoví pravidla přípustnosti důkazů, neboť tyto otázky mají posuzovat vnitrostátní soudy. Jeho úkolem je zhodnotit, zda bylo řízení spravedlivé jako celek. Při tomto zkoumání musí vzít v úvahu práva obhajoby, zájem veřejnosti a obětí trestných činů na jejich řádném stíhání, a kde je to vhodné, také práva svědků (*Habran a Dalem proti Belgii*, č. 43000/11 a 49380/11, rozsudek Soudu ze dne 17. ledna 2017, § 94–96).

Odsouzení stěžovatele se kromě výpovědi M. sice opíralo také o jiné důkazy, jak tvrdila vláda, ale dle Soudu

to byly důkazy pouze nepřímé, takže stěžovatele usvědčovaly jen ve spojení s výpovědí M. Ta ostatně znamenala obrat v průběhu řízení, neboť do té doby se obžalobě nedařilo soudy o jeho vině přesvědčit. Za těchto okolností bylo svědectví M., když ne výlučným, pak přinejmenším rozhodujícím důkazem. Použití výpovědi svědků, jimž byla výměnou poskytnuta beztrestnost nebo jiné výhody, může vrhat pochybnosti na spravedlivost řízení a vzbuzovat otázky, zda tyto výpovědi nemohou být z povahy věci manipulovány ve snaze dosáhnout na nabízené výhody nebo motivovány touhou po pomstě. Soud proto musí přezkoumat, jak pečlivě se s těmito otázkami vypořádaly vnitrostátní soudy. Intenzita kritického posouzení výpovědi musí být přímo úměrná míře výhody, která je spolupachateli za takovou výpověď nabízena (*Erdem proti Německu*, č. 38321/97, rozhodnutí ze dne 9. prosince 1999).

V projednávané věci byl přezkum omezený na výhody poskytnuté v rámci řízení proti stěžovateli. Žádný z vnitrostátních soudů se nezabýval důsledky, které náhlá ochota svědka M. vypovídat měla pro jeho vlastní

trestní stíhání v jiné věci. Předmětné stíhání bylo vzá-
pětí zastaveno a M. byl propuštěn z vazby. Pokud
k těmto skutečnostem nepřihlédly, stěžít lze konstatovat,
že vnitrostátní soudy provedly dostatečný a pečlivý
přezkum. Neobstojí ani jejich závěr, že se svědkovi M.
nedostalo žádné výhody v rámci řízení vedeného
proti stěžovateli. Výměnou za spolupráci bylo totiž za-
staveno jeho trestní stíhání i za podíl na vraždě K.
a trestný čin křivé výpovědi. Výhody, kterých se dočkal
M., byly nesouměřitelné se snížením výměry trestu či fi-

nanční odměnou. Ve skutečnosti znamenaly beztrest-
nost za úmyslné usmrcení až dvou osob. Vzhledem
k tomu, jaký význam mělo svědectví M. pro odsouzení
stěžovatele, nebylo použití tohoto důkazu doprová-
zeno dostatečnými zárukami, které by zajistily spraved-
livou povahu řízení jako celku. Soud proto konstatoval,
že i v tomto ohledu došlo k porušení článku 6 Úmluvy.

Z

Hospodářská soutěž

Rozsudek ze dne 1. října 2019 ve věci č. 37858/14 – *Carrefour France proti Francii*

Senát páté sekce Soudu jednomyslně prohlásil za zjevně neopodstatněnou námitku stěžovatelky, že došlo k porušení zásady personaly trestů coby součásti spravedlivého řízení dle čl. 6 odst. 1 a 2 Úmluvy, jelikož jí byla uložena pokuta za omezení hospodářské soutěže, kterého se dopustila její dceřiná společnost, později zanikla fúzí sloučením se stěžovatelkou, čímž se tato stala její právní nástupkyní.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovatelka je obchodní společností, která provozuje hypermarkety Carrefour na francouzském trhu. Hypermarkety původně provozovala její dceřiná společnost, již byla stěžovatelka výlučným společníkem. Tato spo-

lečnost podle ministerstva hospodářství porušila pravidla hospodářské soutěže, když si od několika dodavatelů vynutila nepřiměřené výhody ve srovnání s hodnotou poskytované služby. Ministerstvo proto v roce 2006 podalo proti dceřiné společnosti stěžovatelky žalobu k obchodnímu soudu. V lednu 2009 rozhodla stěžovatelka o zániku žalované dceřiné společnosti sloučením se stěžovatelkou, čímž došlo k přechodu všech práv a závazků této společnosti na stěžovatelku, která se tím stala rovněž účastníkem předmětného soudního řízení. Stěžovatelka se později začala bránit hrozící pokutě námitkou, že s ohledem na zásadu personaly trestů nemůže odpovídat za jednání, kterého se dopustila odlišná společnost, třebaže se stala její právní nástupkyní. Soudy však poukázaly na nepoužitelnost této zásady, jelikož na dané řízení nelze pohlížet jako na řízení kvazitrestní. Jeho účelem totiž nebylo potrestání stěžovatelky, nýbrž narovnání podnikatelského prostředí. Stěžovatelce byla uložena občanskoprávní pokuta ve výši 60 tis. €.

Z

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

Stěžovatelka namítala, že uložení pokuty za jednání, kterého se měla dopustit její právní předchůdkyně coby samostatná právnická osoba, bylo neslučitelné se zásadou personaly trestů, jejímž nerespektováním došlo k porušení jejích práv zaručených v čl. 6 odst. 1 a 2 Úmluvy.

Soud se předně zabýval tím, zda měla uložena občanskoprávní pokuta povahu „trestního obvinění“ ve smyslu čl. 6 odst. 1 Úmluvy, a zda tedy stěžovatelka byla „obviněna z trestného činu“ ve smyslu čl. 6 odst. 2 Úmluvy. Oba tyto pojmy mají autonomní povahu. Posouzení, zda má určitá sankce kvazi-trestní povahu, se řídí kritérii, která Soud rozvinul ve věci [Engel a ostatní proti Nizozemsku](#) (č. 5100/71 a další, rozsudek pléna ze dne 8. června 1976, § 82). Prvním je právní kvalifikace deliktu podle vnitrostátního práva, druhým povaha deliktu a třetím stupeň závažnosti nejpřísnější hrozící sankce. Dle Soudu bylo v projednávané věci rozhodující třetí kritérium. I když šlo o pokutu za porušení povinností v oblasti soukromého práva, její výše mohla dosahovat

až 2 mil. €. Dle Soudu jde o sankci natolik závažnou, že má sama o sobě trestněprávní povahu (srov. [Produkcija Plus storitveno podjetje d.o.o. proti Slovinsku](#), č. 47072/15, rozsudek ze dne 23. října 2018, § 45–46). Navíc dospěl francouzský ústavní soud v jiném řízení k závěru, že je na ni použitelná zásada personaly trestů. Článek 6 odst. 1 ve své trestní složce, jakož i čl. 6 odst. 2 Úmluvy tedy Soud proto prohlásil za použitelné.

Soud dříve uznal, že případy dovození trestní odpovědnosti za činy, jichž se měl dopustit předchůdce dotčené osoby, který zemřel, si zaslouží pečlivé zkoumání. Mezi základní pravidla trestního práva totiž patří zásada individuální trestní odpovědnosti pachatele. Přenesení viny ze zesnulého pachatele na jeho právní nástupce není slučitelné se standardy trestního soudnictví v právním státě. Z tohoto důvodu tak v jiných věcech shledal porušení presumpce nevinny dle čl. 6 odst. 2 Úmluvy ([Succession Nitschke proti Švédsku](#), č. 6301/05, rozsudek ze dne 27. září 2007, § 52; [E. L., R. L. aj. O.-L. proti Švýcarsku](#), č. 20919/92, rozsudek ze dne 29. srpna 1997, § 51–53; [Silickiene proti Litvě](#), č. 20496/02, rozsudek ze dne 10. dubna 2012, § 51). Podobně Soud dovodil, že požadavek zákonnosti vtělený do článku 7

Úmluvy vylučuje, aby mohla být osoba potrestána za trestný čin, jehož se dopustil někdo jiný (**Varvara proti Itálii**, č. 17475/09, rozsudek ze dne 29. října 2013, § 63 a 66). Tato zásada se uplatní bez rozdílů na fyzické i právnické osoby (**G.I.E.M. S.r.l. a ostatní proti Itálii**, č. 1828/06 a další, rozsudek velkého senátu ze dne 28. června 2018, § 271–274).

Soud dále konstatoval, že tytéž zásady jsou zakotveny i ve francouzském právu, jež chrání zásadu, že nikdo nesmí být potrestán za činy, kterých se sám nedopustil, na ústavní úrovni. Příslušná ustanovení praxe vykládá tak, že se uplatní jak na osoby fyzické, tak i právnické. Nejvyšší soud vzal v projednávané věci tuto zásadu v potaz a vysvětlil, že právní nástupnictví u právnických osob nebrání uložení soukromoprávní pokuty za porušování pravidel hospodářské soutěže. Tento výklad akceptoval i ústavní soud. Mimo oblast trestního práva *stricto sensu* je totiž nezbytné, aby byla tato zásada přizpůsobena povaze a účelu ukládaných sankcí. Prvořadým účelem právní úpravy totiž není postih pachatele, ale narovnání tržního prostředí. Jelikož dceřiná společnost stěžovatelky zanikla sloučením se stěžovatelkou, čímž se stěžovatelka stala její hospodářskou a funkční nástupkyní, přešla na ni kromě jmění i odpovědnost za protiprávní činnost a obohacení její předchůdkyně.

Přístup založený na zkoumání, zda nástupnická společnost pokračuje v hospodářské činnosti své předchůdkyně, dle Soudu pružně reaguje na situaci, že původce jednání zanikl sloučením s jiným hospodářským subjektem. Neporušuje proto zásadu personaly trestů podle Úmluvy. V případě fúze sloučením dochází k univerzální sukcesi, tedy přechodu veškerého jmění zaniknuvší společnosti na společníky nástupnické společnosti, takže je fakticky pokračováno i v hospodářské činnosti. Tato kontinuita vylučuje, aby bylo na dotčené subjekty pohlíženo jako na dvě odlišné právnické osoby. Uložení sankce právní nástupkyni za jednání společnosti, která s ní byla sloučena, se tak jen zdánlivě protíví zásadě personaly trestů. Mechanické a bezvýhradné uplatňování této zásady by mohlo naopak podkopat účinnost finančního postihu právnických osob. Dotčené společnosti by se mohly snadno vyhnout jakékoli odpovědnosti za své jednání prostřednictvím takových operací, jako je právě fúze sloučením. Ke stejným závěrům dospěl u přeměn obchodních korporací v souvislosti se sankcemi za porušování pravidel hospodářské soutěže i Soudní dvůr EU (viz např. **Anic Participazioni**, C-49/92 P, bod 145; **ETI a další**, C-280/06, bod 51).

V projednávané věci přitom o fúzi sloučením rozhodla sama stěžovatelka, která byla výlučným společníkem zaniknuvší společnosti. Navíc toto rozhodnutí přijala v průběhu soudního řízení těsně před vynesením roz-

Z

sudku. Po právní stránce tak sice odpovědná společnost zanikla, ale ve skutečnosti bylo v její hospodářské činnosti pokračováno stěžovatelkou coby právní nástupkyní. Pokud jí bylo nařízeno, aby uhradila pokutu, jež byla vyměřena její zaniklé dceřiné společnosti, nedošlo tím k porušení zásady personaly trestů. Soud proto stížnost odmítl pro zjevnou neopodstatněnost.

Snížení dávek na bydlení

Rozsudek ze dne 24. října 2019 ve věci č. 32949/17 a 34614/17 – J. D. a A. proti Spojenému království

Senát první sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že nedošlo k porušení zákazu diskriminace podle článku 14 Úmluvy ve spojení s ochranou majetku podle článku 1 Protokolu č. 1 ve vztahu ke stěžovatelce, která žila ve speciálně upraveném domě s handicapovanou dcerou, když jí byla pro nadměrnou velikost domu pokrácena podpora na bydlení, neboť

zkrácení bylo možné kompenzovat z jiné složky sociálního systému. V případě druhé stěžovatelky, která byla vystavena nebezpečí domácího násilí, a žila proto v domě s nouzovým úkrytem, Soud rozhodl pěti hlasy proti dvěma, že k porušení zmíněných ustanovení zkrácením podpory došlo.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

První stěžovatelka J. D. žila v domě se třemi ložnicemi, který byl speciálně upraven pro potřeby její dospělé fyzicky i mentálně handicapované dcery, o kterou se starala. Dům byl vybaven výtahem, širokými dveřmi, nájezdy pro vozík či zdvihacím zařízením v ložnici i v koupelně. V důsledku změny právní úpravy v roce 2012 byla stěžovatelce snížena podpora na bydlení o 14 %, neboť v takovém domě žila pouze s dcerou. Snížená výše podpory již tak nepokrývala výši nájmu. Stěžovatelka proto požádala za účelem dorovnání nájmu o nenárokový příspěvek na bydlení, který jí byl opakovaně dočasně přiznáván. V době podání stížnosti k Soudu čekala stěžovatelka na rozhodnutí o poslední podané žádosti o příspěvek.

Druhá stěžovatelka A žila dlouhou dobu v sociálním domě se třemi ložnicemi. V minulosti měla krátký vztah s mužem, který byl odsouzen za pokus o vraždu a po propuštění z výkonu trestu v roce 2002 napadl stěžovatelku a znásilnil ji. Tehdy došlo k početí syna stěžovatelky. Stěžovatelka byla zařazena do programu ochrany obětí domácího násilí; v rámci programu byla půda domu přestavěna na nouzový úkryt, do kterého se stěžovatelka se synem mohla v případě útoku uchýlit. Po přijetí novely byla i jim z důvodu nadbytku ložnic snížena podpora na bydlení o 14 %. Stěžovatelka taktéž požádala o nenárokový příspěvek. Ten jí byl napřed dočasně přiznán, později však byla žádost zamítnuta a rozhodnutí bylo změněno až na základě zásahu státního tajemníka.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUČENÍ ČLÁNKU 14 ÚMLUVY VE SPOJENÍ S ČLÁNKEM 1 PROTOKOLU Č. 1

a) K přijatelnosti

Soud podotkl, že se stížnost týkala podmínek, za nichž měly stěžovatelky nárok na předmětnou sociální podporu. Věc tak spadala do věcného rozsahu článku 1 Protokolu č. 1 a vyvolávala otázky týkající se zákazu diskriminace zakotveného článkem 14 Úmluvy.

Soud dále odmítl námitku vlády, že stěžovatelky nemají postavení obětí, neboť jim byl poskytnut nenárokový

příspěvek. Vnitrostátní orgány totiž neuznaly, že došlo k porušení Úmluvy, ani neposkytly odpovídající náhradu.

Soud konečně uvedl, že podmínku přijatelnosti spočívající v podstatné újme způsobené porušením Úmluvy je třeba v otázkách diskriminace podrobit zvláště pečlivému přezkumu. Navíc, tvrzené porušení Úmluvy může v tomto případě vyvolávat významné otázky a způsobit tak podstatnou újmu bez ohledu na majetkovou škodu. Dodal, že v projednávané věci jde ve světle osobního vnímání namítané diskriminace stěžovatelkami o obecné otázky, které vyžadují posouzení Soudem.

b) K odůvodněnosti

1. Obecné zásady

Soud připomněl, že Úmluva státům nezakazuje přijímání politik, v jejichž rámci je s různými kategoriemi nebo skupinami osob zacházeno odlišně ve srovnání s jinými, za předpokladu, že zásah do práv jedné ze skupin je jako celek v souladu s Úmluvou (*Andrejeva proti Lotyšsku*, č. 55707/00, rozsudek velkého senátu ze dne 18. února 2009, § 83). Opatření hospodářské a sociální politiky jsou často založena na kritériích, která vytvářejí rozdíly mezi kategoriemi či skupinami osob. Zdravotní stav osoby, včetně zdravotního postižení, je považován za jiný diskriminační důvod ve smyslu článku 14 Úmluvy. Za diskriminační zacházení založené na formě postižení

Z

považuje Soud i zacházení s osobou, která o osobu se zdravotním postižením pečuje, je jejím rodičem nebo k ní má blízké pouto (*Guberina proti Chorvatsku*, č. 23682/13, rozsudek ze dne 12. září 2016, § 79). Zákaz diskriminace je porušen rovněž v případech, kdy je bez objektivních důvodů shodně zacházeno s osobami, jejichž situace se výrazně odlišují (*Thlimmenos proti Řecku*, č. 34369/97, rozsudek velkého senátu ze dne 6. dubna 2000, § 44). Státy tak mají rovněž pozitivní závazek vytvořit nezbytné odlišnosti mezi osobami či skupinami osob, jejichž situace se relevantně nebo významně odlišují. Úmluva zakazuje také nepřímou diskriminaci, která spočívá v opatření, jež má pro určitou skupinu nepřiměřeně škodlivé následky, ačkoli nebylo na vybranou skupinu záměrně cíleno.

Článek 14 však státům nebrání v odlišném zacházení s různými skupinami, dokonce na základě zakázaných důvodů, za účelem dorovnání faktických nerovností mezi nimi. Navíc, absence úsilí vyrovnat odlišným zacházením tyto nerovnosti může sama o sobě představovat porušení článku 14 (*Thlimmenos proti Řecku*, cit. výše, § 44).

Státy požívají při přijímání hospodářských a sociálních opatření na poli článku 1 Protokolu č. 1 širokého prostoru pro uvážení (*Fabián proti Maďarsku*, 78117/13, rozsudek z 5. září 2017, § 115). Vnitrostátní orgány jsou obvykle s ohledem na lepší znalost společnosti a jejích potřeb v této oblasti lépe vybaveny posoudit veřejný zájem než mezinárodní soud. Soud tak obvykle respektuje volbu zákonodárce, pokud není zjevně bez rozumného základu. Tento široký prostor pro uvážení však neospravedlňuje přijímání zákonů a praxe, které by porušovaly zákaz diskriminace. Soud v této oblasti omezil svůj respekt k výběru zákonodárce na okolnosti, kdy tvrzený rozdíl v zacházení pramenil z přechodných opatření přijatých k napravení historických nerovností (*Stec a ostatní proti Spojenému království*, č. 65731/01, 65900/01, rozsudek ze dne 12. dubna 2006, § 61–66).

Soud zdůraznil, že mimo tato přechodná opatření je s ohledem na potřebu integrovat osoby s postižením do společnosti prostor pro uvážení týkající se odlišného zacházení s nimi značně zúžený (*Glor proti Švýcarsku*, č. 13444/04, rozsudek ze dne 30. dubna 2009, § 84). S ohledem na zvláštní zranitelnost této skupiny by diskriminační zacházení vyžadovalo skutečně velmi vážně

důvody ([Guberina proti Chorvatsku](#), cit. výše, § 73). Soud dodal, že pokrok v otázce genderové rovnosti je v dnešní době pro členské státy Rady Evropy zásadním cílem, a proto by stát musel předložit velmi závažné důvody, aby odůvodnil rozdílné zacházení na základě pohlaví ([Konstantin Markin proti Rusku](#), č. 30078/06, rozsudek velkého senátu ze dne 22. března 2012, § 127).

2. Použití zásad na projednávanou věc

Soud podotkl, že změna právní úpravy spočívající ve zkrácení podpory na bydlení pro osoby bydlící v domě s větším počtem ložnic, než které potřebovaly, se dotkla stejně všech příjemců podpory bez ohledu na jejich charakteristiky, jako bylo v případě stěžovatelek postižení nebo gender. Vzniká tedy otázka, zda právě nezohlednění relevantních okolností, které se u stěžovatelek významně lišily od ostatních dotčených příjemců podpory, nepředstavuje nepřímou diskriminaci, která měla na stěžovatelky ve srovnání s jinými příjemci nepřiměřeně škodlivé dopady.

Sporná změna právní úpravy sledovala cíl přimět některé příjemce příspěvku k přestěhování. Stěžovatelky se však nacházely ve výrazně odlišné situaci a byly touto politikou zvláště znevýhodněny, protože měly zvláštní potřebu setrvat ve svých speciálně upravených domovech z důvodů spojených s jejich postavením. Stěžovatelky měly dále s ohledem na svou zranitelnost oproti

jiným příjemcům podpory významně menší možnost nahradit si zkrácení této podpory pronajmutím části domu nebo prací. Vláda podotkla, že stejné zacházení se stěžovatelkami jako s ostatními bylo kompenzováno možností požádat o nenárokový příspěvek. Soud sice připustil, že tento pohled na věc je možný, ale zaujal stejný přístup jako vnitrostátní soudy, které považovaly za vhodnější posoudit tento aspekt při přezkumu odůvodnění namítaného zacházení.

Soud dále posuzoval, zda bylo nezohlednění odlišností v situaci obou stěžovatelek diskriminační, tedy zda postrádalo objektivní a rozumné odůvodnění či, jinak řečeno, zda nesledovalo legitimní cíl nebo mezi použitým prostředky a sledovaným cílem nebyl rozumný vztah přiměřenosti ([Guberina proti Chorvatsku](#), cit. výše, § 69). V projednávané věci, kdy diskriminace na základě pohlaví a zdravotního postižení nepramenila z přechodného opatření prováděného v dobré víře s cílem vyrovnat nerovnost, by k ospravedlnění byly třeba zvláště silné důvody.

Sledovaným cílem tu bylo omezit veřejné výdaje tím, že se nájemci v produktivním věku pobírající sociální podporu přestěhují do menších bytů. Vláda připustila, že by stěžovatelky měly obdržet nenárokový příspěvek, aby mohly ve svých domovech setrvat. Nezdá se tudíž, že by sledovaného cíle mohlo být u stěžovatelek dosa-

Z

ženo. Stejně jako v jiných případech tvrzené diskriminace v oblasti sociálního a důchodového systému je však úkolem Soudu posoudit slučitelnost celého systému s článkem 14, a nikoli toliko individuálních okolností stěžovatelů ([British Gurkha Welfare Society a ostatní proti Spojenému království](#), č. 44818/11, rozsudek ze dne 15. září 2016, § 63).

Při posuzování systému jako celku ve vztahu k první stěžovatelce Soud konstatoval, že stěhování by pro ni bylo vzhledem k potřebám její zdravotně postižené dcery vysoce nežádoucí, avšak nebylo by v zásadním rozporu s uznanými potřebami zdravotně postižených osob. Uvedl, že vládou zamýšlené využití nenárokového příspěvku pro tyto případy mělo řadu nevýhod. Přiznání příspěvku bylo na uvážení úřadu, doba jeho vyplácení byla nejistá, příspěvek se vyplácel z fondu s omezenými prostředky a nebylo možné se spolehnout na to, že plně pokryje zkrácení podpory. Současně měl tento příspěvek i své výhody, neboť místní orgány rozhodovaly o individuálních případech, což Soud považuje za důležité hledisko pro zajištění přiměřenosti. Navíc,

rozhodnutí o přiznání příspěvku podléhalo určitým zárukám. Soud si povšiml, že stěžovatelce byl příspěvek přiznáván po několik let. Ačkoli tento příspěvek systémově nezaručoval srovnatelnou jistotu jako podpora na bydlení, obsahoval záruky, které pro Soud představovaly dostatečně silné důvody pro závěr, že přijatá opatření měla přiměřený vztah ke sledovanému cíli. Rozdíl v zacházení tak byl odůvodněný.

V případě druhé stěžovatelky Soud shledal, že sledovaný cíl v podobě přestěhování osob do menších domů byl v rozporu s cílem nouzových úkrytů, které měly osobám čelícím vážnému nebezpečí domácího násilí umožnit zůstat ve svém domově, a přitom být v bezpečí. Podotkl, že dopad na stěžovatelku a další osoby v domech s nouzovým úkrytem byl nepřiměřený, neboť neodpovídal cíli, které opatření sledovalo. Vláda nepředložila žádný vážný důvod, proč měl sledovaný cíl přednost před tím, aby bylo obětem domácího násilí umožněno zůstat v jejich zabezpečených domovech. Ani možnost nenárokového příspěvku nemohla v tomto případě zajistit přiměřenost opatření s ohledem na nevýhody systému těchto příspěvků. Soud učinil závěr, že použití

sporného opatření na tuto malou a snadno rozlišitelnou skupinu nebylo odůvodněné a bylo diskriminující. Připomněl přitom, že státy mají v kontextu domácího násilí povinnost chránit fyzickou a psychickou integritu jednotlivce od útoků jiných osob, včetně jeho práva užívat si svého domova bez násilného rušení (*Kalucz a proti Maďarsku*, č. 57693/10, rozsudek ze dne 24. dubna 2012, § 53).

Soud proto rozhodl, že k porušení článku 14 ve spojení s článkem 1 Protokolu č. 1 v případě první stěžovatelky nedošlo, zatímco v případě druhé stěžovatelky k porušení došlo.

III. ODDĚLENÉ STANOVISKO

Soudci Pejchal a Wojtyczek ve svém částečně nesouhlasném stanovisku namítali, že většina měla dospět k závěru o neporušení namítaných ustanovení i v případě druhé stěžovatelky. Argumentovali, že bezpečnost druhé stěžovatelky bylo možné zajistit i jinde než v původním domě. Dále uvedli, že východisko většiny, že zájem, aby druhá stěžovatelka zůstala ve svém domě s nouzovým úkrytem, měl převážit nad cílem sledovaným zkrácením podpory, mohlo být zcela totožně použito i na první stěžovatelku.

..... Z .....

..... kterou mohl trávit mimo cely. Vedení věznice v Glině mu mělo navíc bránit v kontaktu s partnerkou a nemocným otcem. Po dobu držení v záhřebské věznici stěžovatel proti tamním podmínkám žádný opravný prostředek nepodal. V Glině na namítané nedostatky upozornil vedení věznice a soud dohlížející nad výkonem trestu. Jeho stížnosti však byly vyhodnoceny jako neopodstatněné. Ústavní stížnost proti těmto rozhodnutím nepodal. Po propuštění z výkonu trestu se stěžovatel občanskoprávní žalobou domáhal odškodnění za újmu, kterou utrpěl v důsledku špatných podmínek v obou věznicích. Soudy, včetně ústavního, jeho žalobě nevyhověly.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

A. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 13 ÚMLUVY

Stěžovatel namítal, že neměl k dispozici účinné prostředky nápravy, jimiž by se mohl bránit proti špatným materiálním podmínkám v místech, v nichž byl zbaven svobody.

Podmínky ve věznicích

Rozsudek ze dne 31. října 2019 ve věci č. 21613/16 – *Ulemek proti Chorvatsku*

Senát první sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že stížnost v části týkající se porušení práva na účinné prostředky nápravy dle článku 13 Úmluvy je zjevně neopodstatněná, jelikož vnitrostátní právo poskytovalo stěžovateli takové prostředky nápravy proti špatným materiálním podmínkám ve věznici preventivní i kompenzační povahy. Soud však shledal porušení článku 3 Úmluvy ve vztahu k pobytu stěžovatele v jedné z věznic. Za zjevně neopodstatněné Soud prohlásil také námitky na poli článku 8 Úmluvy ohledně omezení návštěv ve věznici a mimo ni.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovatel byl coby spolupachatel loupeže odsouzen k výkonu trestu odnětí svobody v délce jednoho roku a šesti měsíců. Trest vykonával nejprve ve věznici v Záhřebu, kde strávil prvních 27 dnů, následně pak ve věznici v Glině. V obou zařízeních byl umístěn na celách, které byly dle stěžovatele přeplněné a nesplňovaly minimální hygienické standardy. Rovněž poukazoval na nedostatek volnočasových aktivit a krátkou dobu,

a) Obecné zásady

Článek 13 Úmluvy vyžaduje na vnitrostátní úrovni existenci účinných prostředků nápravy, skrze něž mohou dotčení jednotlivci uplatňovat své námitky porušení práv a svobod chráněných Úmluvou. Tyto prostředky musí zahrnovat přezkum podstaty hájitelného tvrzení a být způsobilé poskytnout vhodnou formou nápravu. Musí přitom existovat nejen z pohledu teorie, nýbrž i v praxi. Účinnost prostředku nápravy přitom není závislá na jistotě příznivého výsledku řízení z hlediska stěžovatele (*M. S. S. proti Belgii a Řecku*, č. 30696/09, rozsudek velkého senátu ze dne 21. ledna 2011, § 288–289).

V kontextu zbavení svobody na poli článku 3 Úmluvy přichází v úvahu preventivní a kompenzační prostředky nápravy. Pokud se osoba nachází ve špatných podmínkách, je v prvé řadě nezbytné, aby byl tento stav bezodkladně ukončen. Pokud se tak stalo, ať již v důsledku propuštění osoby, či uvedení podmínek do souladu s článkem 3 Úmluvy, má osoba nárok na poskytnutí odškodnění za dřívější porušení svých práv. Preventivní

a kompenzační prostředky nápravy se tak v tomto ohledu doplňují, takže mohou být účinné ve svém souhrnu (*Ananyev a ostatní proti Rusku*, č. 42525/07 a 60800/08, rozsudek ze dne 10. ledna 2012, § 96–98 a 214). Vnitrostátním orgánem ve smyslu článku 13 Úmluvy nemusí být nutně soudy. Klíčové jsou pravomoci, jimiž je orgán nadán, a zda řízení před ním skýtá dostatečné procesní záruky (*Centre for Legal Resources ve prospěch Valentina Câmpeanu proti Rumunsku*, č. 47848/08, rozsudek velkého senátu ze dne 17. července 2014, § 149).

U preventivních prostředků nápravy je nezbytné, aby: a) daný orgán byl nezávislý na vězeňské službě, b) byla zajištěna spoluúčast dotčené osoby na šetření její situace, c) jejími námitkami se příslušný orgán zabýval důsledně a urychleně, d) tento orgán disponoval nástroji, jak dosáhnout nápravy zjištěných nedostatků, a e) jeho rozhodnutí byla závazná a vynutitelná (*Ananyev a ostatní proti Rusku*, cit. výše, § 214–216 a 219). V případě kompenzačního prostředku nápravy nelze klást na jednotlivce nepřiměřené důkazní břemeno. Proto postačuje, vznesli-li hájitelné tvrzení, které podporují např. svědecké výpovědi, podrobný popis podmínek detence, popř. doloží dřívější stížnosti k vězeňským orgánům a jejich vyjádření. Je na příslušných orgánech, aby následně vznesené námitky rozptýlily. Jejich prošetření však musí dostát požadavkům čl. 6 odst. 1

Úmluvy, včetně projednání v přiměřené lhůtě. Rovněž pravidla ohledně úhrady nákladů řízení v případě zamítnutí návrhu nesmějí klást na stěžovatele nepřiměřené břemeno (*Ananyev a ostatní proti Rusku*, cit. výše, § 228–229).

Aby mohl být prostředek nápravy považován za účinný, musí se příslušný orgán zabývat podstatou vznesených námitek z pohledu obecných zásad, které vyplývají z článku 3 Úmluvy. Samotný odkaz na toto ustanovení nepostačuje. Jednak musí být námitky řádně prošetřeny, jednak musí být bezodkladně přijata nápravná opatření, je-li shledáno porušení.

Náprava se u preventivních prostředků může týkat jen osoby stěžovatele, anebo spočívat v systémovém řešení nedostatků daného zařízení (*Ananyev a ostatní proti Rusku*, cit. výše, § 219). Podstatou kompenzačního prostředku nápravy je odškodnění za špatné podmínky ve věznici. Zjištění, že nevyhovující podmínky dosahovaly intenzity porušení článku 3 Úmluvy, zakládá silnou domněnku o vzniku nemajetkové újmy, která vyžaduje odčinění v penězích. Nemajetkovou újmu tudíž není třeba prokazovat, neboť je presumována (*Ananyev a ostatní proti Rusku*, cit. výše, § 229). Konečně domáhá-li se vězněná osoba nápravy, nesmí to pro ni mít nepříznivé důsledky.

Z

Soud již rozhodl, že stížnost k soudci odpovědnému za dohled nad výkonem trestu, který má pravomoc vydávat závazná rozhodnutí, je třeba považovat za účinný preventivní prostředek nápravy (*Stella a ostatní proti Itálii*, č. 49169/09 a další, rozhodnutí ze dne 16. září 2014, § 46–55). To platí i pro stížnost k řediteli věznice, který má pravomoc rozhodnout o přemístění vězně (*Domján proti Maďarsku*, č. 5433/17, rozhodnutí ze dne 14. listopadu 2017, § 21–23). Jako kompenzační prostředek nápravy Soud akceptoval kromě poskytnutí peněžité náhrady za určitých okolností i zkrácení výměry trestu.

Dále se Soud podrobně věnoval pravidlu vyčerpání vnitrostátních opravných prostředků a dodržení lhůty šesti měsíců k podání stížnosti dle čl. 35 odst. 1 Úmluvy v kontextu podmínek zbavení svobody.

Osoba, která se stále nachází v detenci, musí před podáním stížnosti k Soudu vyčerpat preventivní prostředky nápravy. Netrvá-li stav porušování článku 3 Úmluvy, Soud vyžaduje, aby byly čerpány kompenzační prostředky nápravy. Pokud právní řád, podobně

jako v projednávané věci, nabízí účinné preventivní i kompenzační prostředky nápravy, Soud nepovažuje náhradu škody za alternativu k řádnému čerpání preventivních prostředků nápravy (*Stella a ostatní proti Itálii*, cit. výše, § 67). Je proto přirozené, je-li čerpání preventivní prostředku nápravy podmínkou pro následné uplatnění žaloby na odškodnění. Možnost domoci se náhrady v budoucnu totiž nemůže ospravedlnit utrpení, jemuž je osoba v rozporu s článkem 3 Úmluvy vystavena, a oslabit povinnost státu, aby podmínky zbavení svobody uvedl do souladu s tímto ustanovením (*Varga a ostatní proti Maďarsku*, č. 14097/12 a další, rozsudek ze dne 10. června 2015, § 49). Za normálních okolností je proto třeba před podáním stížnosti k Soudu nejprve vyčerpat existující účinný preventivní prostředek nápravy a poté, je-li to účelné, i na něj navazující kompenzační prostředek nápravy.

Existují však situace, kdy by čerpání jinak účinného preventivního prostředku nápravy bylo s ohledem na krátkou dobu vystavení špatným podmínkám zbytečné. Tehdy lze čerpat rovnou prostředek nápravy kompen-

začnící povahy. Jakou dobu lze považovat za natolik krátkou, aby zbavovala povinnosti čerpat preventivní prostředky nápravy, odvisí od řady kritérií, jako jsou způsob fungování vnitrostátního mechanismu a povaha namítaných špatných podmínek (**Muršić proti Chorvatsku**, rozsudek velkého senátu ze dne 20. října 2016, § 149–150, kdy se jednalo o dobu v délce cca 30 dnů). Z důvodu právní jistoty však není možnost podání žaloby na odškodnění časově neohraničená. Dle Soudu by měla být obvykle podána do šesti měsíců, kdy pominulo vystavení špatným podmínkám. Státy ale mohou přijmout zvláštní právní úpravu, která stanoví jiné lhůty (**Nikitin a ostatní proti Estonsku**, č. 23226/16 a další, rozsudek ze dne 29. ledna 2019, § 135–144).

Jestliže by využití jinak účinného preventivního či kompenzačního prostředku nápravy bylo vzhledem k okolnostem nevhodné (např. **Lonić proti Chorvatsku**, č. 8067/12, rozsudek ze dne 4. prosince 2014, § 63), je třeba respektovat obecné požadavky čl. 35 odst. 1 Úmluvy. Není-li tudíž na vnitrostátní úrovni k dispozici účinný prostředek nápravy, běží šestiměsíční lhůta pro podání stížnosti od okamžiku, kdy byl ukončen trvajících stav porušování práva (**Ananyev a ostatní proti Rusku**, cit. výše, § 72).

Zvláštní pravidla pro počítání šestiměsíční lhůty platí tam, kde byla osoba umístěna v různých celách či zařízeních, v nichž byly odlišné podmínky a režim. Dokud

se osoba nachází v zařízení, kde panují obdobné podmínky, je možné považovat její situaci za trvajících. Krátkodobé opuštění takového zařízení nemá na trvajících povahu porušování jejích práv vliv. Pokud by však osoba byla propuštěna či zařazena do jiného režimu, byť v rámci téhož zařízení, došlo by tímto ke změně podmínek a přerušování trvajících situace. Šestiměsíční lhůta k podání stížnosti by se pak počítala od okamžiku změny podmínek, popř. od vydání konečného rozhodnutí o opravném prostředku (**Ananyev a ostatní proti Rusku**, cit. výše, § 78).

b) Dostupné prostředky nápravy v projednávané věci

Chorvatský právní řád obsahuje preventivní i kompenzační prostředky nápravy. Preventivními jsou stížnost k vedení věznice anebo k soudci, který je odpovědný za dohled nad výkonem trestu. Kompenzačním prostředkem nápravy je náhrada škody v občanském soudním řízení. V případě nepříznivého výsledku lze proti těmto prostředkům nápravy podat ústavní stížnost. Ústavní soud je přitom nadán pravomocí naříditi propuštění nebo přeřazení vězně do zařízení, kde panují odpovídající podmínky. Žaloba na odškodnění není účinná sama o sobě, ale pouze v kombinaci s preventivními prostředky nápravy. Při jejich vyřizování totiž musí být uznáno porušení Úmluvy. Praxí Soudu je proto vyžadovat, aby stěžovatelé před podáním stížnosti čerpali

Z

jak preventivní, tak kompenzační prostředky nápravy. Tento mechanismus nápravy Soud považuje za účinný i ve vztahu k námitkám, že podmínky či režim výkonu trestu odnětí svobody odporují článku 8 Úmluvy (**C. a D. proti Chorvatsku**, č. 43317/07, rozhodnutí ze dne 14. října 2010).

Soud odmítl námitku stěžovatele, že nastíněné prostředky nápravy nejsou v praxi účinné. Dle Soudu není *a priori* na překážku, že v případě neúspěchu kompenzační žaloby musí žalobce uhraditi náklady řízení protistrany, neboť jde o zcela standardní úpravu sloužící k zajištění řádného výkonu spravedlnosti, ochraně práv jiných a bránící podávání zjevně neopodstatněných a zneužívajících návrhů. Soud nevnímal jako problematické ani zavedení povinného smířčícího řízení jako podmínky pro pozdější uplatnění žaloby na odškodnění. Soud tudíž zopakoval, že shora uvedené prostředky nápravy považuje v jejich souhrnu za prakticky účinné. Před podáním stížnosti k Soudu proto musí být čerpány.

c) Použití těchto zásad na projednávanou věc

Stěžovatel strávil prvních 27 dní v záhřebské věznici, načež byl přemístěn do zařízení v Glině. Obě vězeňská zařízení se lišila z hlediska podmínek a režimu výkonu trestu, takže je třeba zkoumat odděleně, zda stěžovatel řádně čerpal všechny opravné prostředky. Pokud jde o držení v prvním zařízení, stěžovatel preventivní prostředky nápravy nečerpal vůbec. Ve druhém případě sice stížnost podal, ale po jejím zamítnutí se dále nebránil ústavní stížností. Až po svém propuštění se domáhal odškodnění žalobou a později ústavní stížností. Ústavní soud neshledal, že by dostupné vnitrostátní prostředky nápravy nebyly řádně čerpány a ústavní stížnost prohlásil za přípustnou. Ani stížnost k Soudu proto nelze z tohoto důvodu odmítnout. Vzhledem k tomu, že Soud označil vnitrostátní prostředky nápravy za účinné, odmítl námitku porušení článku 13 Úmluvy jako zjevně neopodstatněnou.

B. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 3 ÚMLUVY

Stěžovatel namítal, že byl podroben ponižujícímu zacházení z důvodu špatných materiálních podmínek

v obou vězeňských zařízeních, a to zejména s ohledem na jejich přeplněnost a nedostatečnou hygienu.

Pokud jde o podmínky panující ve věznici v Záhřebu, Soud odkázal na své závěry ve věci [Longin proti Chorvatsku](#) (č. 49268/10, rozsudek ze dne 6. listopadu 2012, § 60–61). V té shledal porušení článku 3 Úmluvy s ohledem na přeplněnost věznice, která nebyla kompenzována volností pohybu mimo cely, a špatné hygienické podmínky. I v projednávané věci měl stěžovatel k dispozici ubytovací plochu o velikosti stěží 3 m², občas i méně. Znepokojení nad podmínkami v dané věznici vyjádřil ústavní soud, ombudsman i CPT. Přestože stěžovatel byl v této věznici pouhých 27 dnů, Soud uvedl, že podmínky zde dosahovaly úrovně ponižujícího zacházení. K porušení článku 3 tedy došlo.

Ve věznici v Glině měl stěžovatel většinu pobytu k dispozici ubytovací plochu o velikosti 3,1 až 4,11 m². S výjimkou doby, kdy byl přechodně na cele sám, se mohl větší část dne pohybovat mimo celu. Pouze posledních 10 dnů měl k dispozici méně než 3 m². Tato skutečnost sice zakládá silnou domněnku porušení článku 3 Úmluvy ([Muršić proti Chorvatsku](#), cit. výše), ale uvedená doba bezprostředně předcházela propuštění stěžovatele na svobodu, cela navíc nebyla nikdy zamykána, a stěžovatel tak mohl pobývat i mimo ni. Měl rovněž k dispozici řadu volnočasových aktivit a zařízení mimo celu kvůli blížícímu se propuštění. Celkově

lze tyto podmínky považovat za uspokojivé. Co se týče přechodného pobytu stěžovatele na samostatné cele, nešlo dle Soudu o samovazbu (srov. [Ramirez Sanchez proti Francii](#), č. 59450/00, rozsudek velkého senátu ze dne 4. července 2006, § 115–124). Od spoluvězňů byl totiž oddělen na vlastní žádost, jelikož si stěžovatel na špatné zacházení. Po celou dobu nebyl izolován, jelikož přijímal návštěvy. Soud proto porušení článku 3 Úmluvy v tomto případě neshledal.

C. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 8 ÚMLUVY

Stěžovatel dále namítal porušení práva na respektování rodinného života z důvodu, že mu vedení věznice v Glině bránilo v kontaktu s partnerkou, kterou si musel vzít za manželku, aby jej mohla navštěvovat, a že mu nebylo povoleno navštívit nemocného otce.

K nemožnosti návštěv partnerky Soud konstatoval, že stěžovatel nebyl s to vedení věznice prokázat, že jde o osobu blízkou. Partnerka stěžovatele měla navíc záznam v trestním rejstříku, čili omezení jejich návštěv bylo tím spíše důvodné. Stěžovatel ji mohl v době výkonu trestu pojmout za manželku, což také učinil, takže se pak mohli pravidelně stýkat. K neumožnění návštěvy nemocného otce Soud připomněl, že článek 8 Úmluvy nezaručuje právo na opuštění věznice za účelem návštěvy nemocného příbuzného. Je-li však žádost podána, vnitrostátní orgány se jí musí věcně zabývat.

Z

Dle Soudu k zamítnutí žádosti ředitelem věznice došlo v souladu s právem a s přihlédnutím k individuálním okolnostem. Vnitrostátní orgány řádně posoudily jeho situaci a své rozhodnutí odůvodnily povahou spáchané trestné činnosti, uloženým trestem, dosavadním průběhem výkonu trestu a rodinnými poměry. Obě námitky proto Soud odmítl jako zjevně neopodstatněné.

Přístup do azylového zařízení

Rozsudek ze dne 8. října 2019 ve věci č. 15428/16 – *Szurovecz proti Maďarsku*

Senát čtvrté sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že vnitrostátní orgány nepředložily dostatečné důvody pro omezení svobody přijímat informace dle článku 10 Úmluvy v případě novináře, který nebyl vpuštěn do přijímacího střediska pro žadatele o mezinárodní ochranu, o němž zamýšlel zpracovat reportáž ve snaze ověřit informace z jiných zdrojů o tom, že v něm panují nevyhovující podmínky.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovatel je novinářem zpravodajského internetového portálu, který pojal záměr napsat článek o podmínkách v přijímacím středisku pro žadatele o mezinárodní ochranu v Debrecíně. Jeho žádost o umožnění vstupu do zařízení však příslušný úřad zamítl z důvodu ochrany osobnostních práv ubytovaných osob. Stěžovatel podal novou žádost, v níž zdůraznil, že jakékoli rozhovory a fotografie budou pořizovány se souhlasem dotčených osob. Současně vyjasnil, že cílem návštěvy zařízení je získat objektivní informace o tamních podmínkách, které byly v dubnu 2015 ve zprávě komisaře pro základní práva označeny za nelidské a ponižující. Úřad žádosti ani napodruhé nevyhověl. Své rozhodnutí odůvodnil tím, že se přijímací středisko těší neustálému zájmu médií a pravidelné návštěvy novinářů zasahují do soukromí žadatelů o mezinárodní ochranu. Těm přitom nezřídka v zemi původu hrozí pronásledování, takže informace, které by o nich byly zveřejněny v tisku, by mohly ohrozit jejich bezpečnost. Stěžovatel se proti rozhodnutí bránil před vnitrostátními soudy. Ty dovozdily, že rozhodnutí úřadu není správním rozhodnutím, a proto nepodléhá soudnímu přezkumu.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 10 ÚMLUVY

Stěžovatel namítal, že neumožněním vstupu do areálu přijímacího střediska, o němž chtěl napsat článek, byla porušena jeho svoboda projevu a právo na informace.

a) K přijatelnosti

Dle vlády byla stížnost neslučitelná *ratione materiae* s ustanoveními Úmluvy, jelikož její článek 10 nezaručuje všeobecné právo na přístup k informacím, a to ani tehdy, když zákonodárce přijal zákon o svobodném přístupu k informacím. Dále vláda namítala, že je námitka neslučitelná s ustanoveními Úmluvy *ratione personae*, jelikož stěžovatel nemůže tvrdit, že mu byl znemožněn výkon svobody projevu. V této souvislosti vláda upozornila, že stěžovatel zveřejnil článek o podmínkách v jiném azylovém zařízení, aniž by jej osobně navštívil. Přístup do zařízení proto zjevně není k sepsání takové reportáže nezbytný. Dle Soudu bylo klíčové posoudit, zda došlo k zásahu do práva stěžovatele přijímat a rozšiřovat informace dle článku 10 Úmluvy. Vzhledem k tomu, že jde o otázku, jež je neoddělitelně spojena s posouzením merita stížnosti, Soud spojil její projednávání s hodnocením odůvodněnosti.

b) K odůvodněnosti

Obstarávání informací je nezbytným předpokladem pro výkon novinářské profese a jako takové spadá pod ochranu článku 10 Úmluvy (*Dammann proti Švýcarsku*, č. 77551/01, rozsudek ze dne 25. dubna 2006, § 52). Pokud jsou novinářům kladeny překážky v získávání těchto informací, může být ohroženo plnění jejich role hlídacích psů demokracie, jakož i jejich schopnost předávat veřejnosti přesné a věrohodné informace (*Shapovalov proti Ukrajině*, č. 45835/05, rozsudek ze dne 31. července 2012, § 68). Jestliže byl stěžovateli odmítnut přístup do přijímacího střediska, bylo mu tím znemožněno obstarat si informace z první ruky a ověřit tak, jaké panují v předmětném zařízení podmínky. Došlo tím k zásahu do jeho práva svobodně přijímat informace, které jsou předpokladem pro jeho novinářskou práci (srov. *Schweizerische Radio- und Fernsehgesellschaft SRG proti Švýcarsku*, č. 34214/06, rozsudek ze dne 21. června 2012, § 41). Z téhož důvodu Soud také odmítl výše uvedené námitky vlády proti přijatelnosti stížnosti.

Mezi účastníky řízení nebylo sporu, že předmětné opatření bylo v souladu se zákonem a že sledovalo legitimní cíl spočívající v ochraně soukromí žadatelů o mezinárodní ochranu. Soud s tímto hodnocením souhlasil. Co se týče nezbytnosti zásahu, ta předpokládá existenci naléhavé společenské potřeby. Při určování, jaká

Z

opatření jsou okolnostmi vyžadována, požívají státy určitý prostor pro uvážení. Ten ovšem není neomezený a podléhá dohledu ze strany Soudu. Jeho úlohou je přezkoumat, zda zvolené prostředky byly přiměřené k dosažení deklarovaných cílů a zda důvody předložené vnitrostátními soudy k ospravedlnění zásahu byly relevantní a dostatečné (*Bédat proti Švýcarsku*, č. 56925/08, rozsudek velkého senátu ze dne 29. března 2016, § 48).

Dle Soudu je veřejný zájem na šíření informací zvláště zřejmý, jde-li o zacházení se zranitelnými skupinami osob. V této oblasti je role médií jako hlídacích psů demokracie obzvláště důležitá. Stěžovatelův chystaný článek měl plnit právě tuto funkci. Jeho smyslem bylo ověřit, zda jsou podmínky, v nichž jsou drženi žadatelé o mezinárodní ochranu, v souladu s mezinárodními závazky státu. Rozhodnutí úřadu tuto skutečnost dostatečně nezohledňovalo. Opíralo se naopak o domněnku, že vpuštění stěžovatele do střediska by ohrozilo bezpečnost a soukromí těchto osob. Dle Soudu jde o relevantní důvody. Soud dále podotkl, že neexistuje shoda na evropské úrovni ohledně toho, zda by zástupcům médií měl být umožněn přístup do zařízení určených

k pobytu cizinců. Většina právních úprav v tomto směru stanoví určitá omezení či podmínky. Absence jednotného přístupu k této otázce nasvědčuje tomu, že státy určitý prostor pro uvážení požívají.

Soud však přesto nebyl přesvědčen, že odmítnutí žádosti stěžovatele bylo k ochraně soukromí a bezpečnosti ubytovaných nezbytné. Informace, které stěžovatel zamýšlel získat, se sice mohly dotýkat jejich soukromého života, avšak sledovaným účelem nebylo uspokojení senzacechtivé poptávky (srov. *Couderc a Hachette Filipacchi Associés proti Francii*, č. 40454/07, rozsudek velkého senátu ze dne 10. listopadu 2015, § 101), ale ochrana těchto osob před špatnými podmínkami. Jinými slovy, šlo o informace, na jejichž zjištění a uveřejnění panoval silný veřejný zájem. Ani těmito otázkami se úřad nezabýval. Vláda pak nebyla s to vysvětlit, jak konkrétně by měla návštěva stěžovatele ohrozit bezpečnost žadatelů o mezinárodní ochranu, když by rozhovory i fotografie byly pořizovány na základě jejich souhlasu.

Soud dále odmítl argument vlády, že si stěžovatel mohl opatřit relevantní informace jinými způsoby, zejména z nepřímých zdrojů. Dle Soudu by takové informace nebyly postačující k naplnění účelu reportáže, která měla ověřit, zda v zařízení panují nelidské či ponižující podmínky. V očích veřejnosti by nadto informace z druhé ruky nemusely být vnímány jako spolehlivé a věrohodné.

Svoboda projevu nechrání jen samotný obsah sdělení, ale také volbu způsobu a formy, jakým má být předáno veřejnosti. Taková rozhodnutí přísluší novinářům, nikoli vnitrostátním orgánům, natož mezinárodnímu soudu (*Stoll proti Švýcarsku*, č. 69698/01, rozsudek velkého senátu ze dne 10. prosince 2007, § 146). Dostupnost jiných informačních zdrojů tak nemohla sloužit jako důvod k zamítnutí stěžovatelovy žádosti. V neposlední řadě Soud přihlédl k tomu, že soudy odmítly rozhodnutí úřadu věcně projednat. Jeho přiměřenost tudíž nebyla přezkoumána.

S ohledem na význam sdělovacích prostředků v demokratické společnosti Soud dospěl k závěru, že vnitrostátní orgány nepředložily přesvědčivé důvody pro omezení stěžovatelovy svobody projevu. Odmítnutí jeho žádosti o vstup do přijímacího střediska tudíž nebylo v demokratické společnosti nezbytné a došlo k porušení článku 10 Úmluvy.

společně se svou matkou, byť k tomu po většinu času neexistoval žádný právní titul. První tři měsíce zajištění strávili stěžovatelé v detenčním centru v Kumkapi, následující téměř tři týdny v detenčním centru Gaziantep. V únoru 2015 byli propuštěni.

V průběhu zajištění stěžovatelé opakovaně namítali, že jsou omezováni na svobodě nezákonně a bez legitimního důvodu, poukazovali na to, že v detenčních centrech panují podmínky zcela nevhodné pro děti a neslučitelné se zákazem špatného zacházení, a žádali o propuštění na svobodu. Stěžovatelé se svých práv domáhali před správními soudy a ústavním soudem, avšak jejich snaha přinesla ovoce až po několika měsících zajištění. Zpočátku totiž bylo o jejich žalobách a stížnostech rozhodováno jen formálně, bez přihlídnutí k jejich argumentům a k podmínkám, v nichž se nacházeli. Až po několika měsících soudy na základě nezměněných skutkových okolností a právních argumentů rozhodly, že stěžovatelé jsou omezováni na svobodě protiprávně. Konečně, ač správní soud nařídil propuštění stěžovatelů již počátkem února 2015, k jejich propuštění došlo až o pět dnů později.

Zajištění za účelem vyhoštění

Rozsudek ze dne 17. října 2019 ve věci č. 4633/15 – G. B. a ostatní proti Turecku

Senát druhé sekce Soudu jednomyslně shledal, že zajištěním matky s třemi malými dětmi došlo k porušení článku 3 a čl. 5 odst. 1 Úmluvy. Dále konstatoval, že v rozporu s článkem 13 Úmluvy stěžovatelé neměli k dispozici účinný prostředek nápravy, jímž mohli dosáhnout zlepšení špatných materiálních podmínek v zajištění. Konečně Soud rozhodl, že soudy nepřezkoumaly zajištění stěžovatelů ani důkladně, ani rychle, čímž došlo k porušení čl. 5 odst. 4 Úmluvy.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

První stěžovatelka (matka) a druhý, třetí a čtvrtý stěžovatel (nezletilé děti ve věku 1, 2 a 6 let) jsou občany Ruské federace, kteří z důvodu tvrzeného pronásledování v zemi původu utekli do zahraničí. V říjnu 2014 vstoupili na území Turecka, kde byli po několika dnech zadrženi při údajném pokusu o nelegální překročení turecko-syrských státních hranic. Státní orgány nařídily správní vyhoštění první stěžovatelky a rovněž její zajištění; nezletilí stěžovatelé byli po celou dobu zajištění

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

A. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 3 ÚMLUVY

a) Zajišťovací zařízení v Kumkapi

Soud připomněl, že ve vztahu k tomuto zařízení v minulosti opakovaně shledal porušení článku 3 z důvodu přeplněnosti a nemožnosti pobývat ve venkovních prostorech (např. *Musaev proti Turecku*, č. 72754/11, rozsudek ze dne 21. října 2014). Ačkoli se tyto rozsudky týkaly období let 2011 a 2012, návštěvy turecké národní lidskoprávní instituce a Evropského výboru pro prevenci mučení a nelidského či ponižujícího zacházení nebo trestání („CPT“) z let 2014 a 2015 dokládají, že se situace v zařízení nijak nezměnila a problémy, na něž upozornily předchozí návštěvy a rozsudky, nebyly vyřešeny. Tuto skutečnost uznal i turecký ústavní soud. Žalovaná vláda nepředložila žádné důkazy, které by tato zjištění zpochybnily.

Soud proto považoval za prokázaná tvrzení stěžovatelů o přeplněnosti zařízení, jen velmi vzácné možnosti pobývat venku, neustálému vystavení pasivnímu kouření,

nedostupnosti vhodné stravy pro děti a absenci úprav zařízení pro potřeby dětí. Tyto okolnosti spolu s dlouhým trváním zajištění (tři měsíce) jsou dle Soudu více než dostačující pro závěr o porušení článku 3 Úmluvy. Jsou navíc v naprostém rozporu s široce mezinárodně uznávanými zásadami ochrany dětí.

Závěr o porušení článku 3 Úmluvy dle Soudu nemůže zvrátit ani skutečnost, že Turecko čelilo a čelí mimořádně velkým obtížím při zvládnání ohromného počtu migrantů a žadatelů o azyl. Ani takové obtíže však stát nemohou zprostit závazků, které pro něj plynou z absolutního charakteru zákazu špatného zacházení (srov. [Khlaifia a ostatní proti Itálii](#), č. 16483/12, rozsudek velkého senátu ze dne 15. prosince 2016, § 184).

b) Zajišťovací zařízení v Gaziantep

Ve vztahu k tomuto zařízení neexistovaly žádné zprávy nezávislých vnitrostátních či mezinárodních orgánů. Žalovaná vláda však ani ve vztahu k tomuto zařízení nepředložila důkazy, kterými by vyvrátila tvrzení stěžovatelů. Soud proto konstatoval, že vzhledem k tomu, že i velmi krátké zajištění dětí v nevyhovujících podmínkách je v rozporu s článkem 3 Úmluvy, došlo k porušení tohoto ustanovení i ve vztahu k pobytu stěžovatelů v tomto zařízení.

Zajištění dětí, i když jsou doprovázeny rodiči, v nevyhovujících podmínkách je v rozporu s článkem 3 Úmluvy, třebaže trvá jen velmi krátkou dobu (např. [A. B. a ostatní proti Francii](#), č. 11593/12, rozsudek ze dne 12. července 2016). Ústavní soud však po celou dobu trvání zajištění stěžovatelů o jejich ústavní stížnosti nerozhodl. Nakonec je navíc s odkazem na skutečnost, že již byli propuštěni, odkázal na řízení o odškodnění, ačkoli ústavní stížnost podali ještě v době zajištění a domáhali se zlepšení podmínek. Ústavní stížnost tedy v projednávané věci nevedla k urychlenému ukončení porušení článku 3 Úmluvy. Došlo proto k porušení článku 13 Úmluvy.

C. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČL. 5 ODS. 1 ÚMLUVY

Nezletilí stěžovatelé namítali, že byli zbaveni osobní svobody v rozporu s čl. 5 odst. 1 Úmluvy, neboť nejprve byli zajištěni, aniž o tom příslušné orgány formálně rozhodly, a následně byli pět dní zajištěni navzdory tomu, že bylo nařízeno jejich propuštění na svobodu.

B. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 13 VE SPOJENÍ S ČLÁNKEM 3 ÚMLUVY

Stěžovatelé dále namítali, že neměli k dispozici účinný prostředek nápravy namítaného porušení článku 3 Úmluvy z důvodu podmínek panujících v detenčních centrech.

Soud připomněl, že ve věci [Z. K. a ostatní proti Turecku](#) (č. 60831/15, rozhodnutí ze dne 7. listopadu 2017) dospěl k závěru, že ústavní stížnost může přinést účinnou nápravu námitek špatných podmínek v zařízeních pro zajištění cizinců. V obecné rovině prostředek nápravy tvrzených špatných podmínek v místě zbavení svobody musí v případě, kdy je stěžovatel ještě zbaven svobody, nabízet možnost zlepšení podmínek; možnost přiznat odškodnění postačí jen v situacích, kdy byl prostředek nápravy podán až po propuštění na svobodu. Ústavní soud může nařídit předběžné opatření, hrozí-li stěžovateli bezprostředně nenapravitelná újma, a jeho rozhodnutí jsou závazná.

V projednávané věci se stěžovatelé obrátili na ústavní soud v době, kdy byli zajištěni. Ústavní soud jejich návrhu na vydání předběžného opatření nevyhověl, jelikož měl za to, že stěžovatelům nehrozí bezprostřední a vážné nebezpečí pro jejich životy či fyzickou nebo psychickou integritu. Negativní rozhodnutí o návrhu na předběžné opatření dle Soudu samo o sobě nezpochybnuje celkovou účinnost ústavní stížnosti.

Z

Soud konstatoval, že absence rozhodnutí o zajištění dětí v prvních třech měsících jeho trvání byla v rozporu s vnitrostátním právem, čímž došlo k porušení čl. 5 odst. 1 Úmluvy. Dle Soudu tedy nebylo nutné se zabývat dalšími aspekty jejich zajištění. Soud přesto zdůraznil, že zajištění malých dětí v nevyhovujících podmínkách může samo o sobě znamenat porušení čl. 5 odst. 1 Úmluvy, ať již děti byly s rodiči, či nikoli (např. [Muskhadzhiyeva a ostatní proti Belgii](#), č. 41442/07, rozsudek ze dne 19. ledna 2010, § 74). Řada mezinárodních orgánů navíc vyzývá státy k úplnému ukončení zajištění dětí v kontextu migrace. Dle čl. 5 odst. 1 Úmluvy může být dítě zajištěno až jako poslední opatření, když bylo ověřeno, že žádné opatření, které znamená menší omezení svobody, nemůže být použito (např. [A. B. a ostatní proti Francii](#), cit. výše, § 123).

Ve vztahu k pětidennímu prodlení při propuštění stěžovatelů na svobodu po rozhodnutí správního soudu Soud uvedl, že je nepředstavitelné, aby v právním státě byl jednatel zbaven svobody, ačkoli soud nařídil jeho propuštění (např. [Assanidze proti Gruzii](#), č. 71503/01, rozsudek velkého senátu ze dne 8. dubna 2004, § 173).

Administrativní formality při realizaci propuštění nemohou přesáhnout několik málo hodin (např. [Ruslan Yakovenko proti Ukrajině](#), č. 5425/11, rozsudek ze dne 4. dubna 2015, § 68 a 69). Postup vnitrostátních orgánů v projednávané věci byl tedy dle Soudu svévolný a došlo k porušení čl. 5 odst. 1 Úmluvy.

D. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČL. 5 ODS. 4 ÚMLUVY

Stěžovatelé konečně namítali, že neměli k dispozici účinný a rychlý soudní přezkum svého zajištění.

Soud připomněl, že smyslem čl. 5 odst. 4 Úmluvy je poskytnout osobám, jež jsou omezeny na svobodě, právo na urychlený soudní přezkum zákonnosti rozhodnutí o zbavení svobody. Tyto osoby musejí mít k dispozici ještě v průběhu zajištění prostředek nápravy, jenž může vést k jejich propuštění na svobodu, je-li k tomu dán důvod ([Abdolkhani a Karimnia proti Turecku](#), č. 30471/08, rozsudek ze dne 22. září 2009). Soud dále vyzdvihl, že v mezinárodním právu existuje široká shoda proti zajištění dětí v rámci kontroly migrace, a to v souladu s nejlepším zájmem dítěte [např. společný obecný komentář Výboru OSN pro práva dětí a Výboru OSN pro práva migrujících pracovníků ze dne 16. listopadu 2017, rezoluce Parlamentního shromáždění Rady Evropy č. 2020 (2014), pozice komisaře Rady Evropy pro lidská práva č. (2010)6, posudek Meziamerického

soudu pro lidská práva č. OC-21/14]. Pokud je dítě přesto zajištěno, je od soudů vyžadováno, aby postupovaly obzvláště rychle a pečlivě. Navíc, vývoj mezinárodního práva požadující, aby byly použity alternativy k zajištění, se netýká jen nezletilých bez doprovodu, ale i dětí s rodiči. Také Soud konstatoval, že nejlepší zájem dítěte neznámá pouze to, že rodina má zůstat pohromadě, ale také že vnitrostátní orgány musejí přijmout veškerá nezbytná opatření, aby v maximální míře omezily zajištění rodin s dětmi ([Popov proti Francii](#), č. 39472/07 a 39474/07, rozsudek ze dne 19. ledna 2012, § 147).

V projednávané věci byli nezletilí stěžovatelé po dobu svého zajištění bez rozhodnutí příslušného orgánu zcela bez soudní ochrany. Došlo proto k porušení čl. 5 odst. 4 Úmluvy. Ve vztahu k první stěžovateli Soud shledal, že vnitrostátní soudy svévolně přehlížely její námitky i konkrétní skutkové okolnosti případu a jejich rozhodnutí byla odůvodněna pouze krátkým a stereotypním odkazem na zákonná ustanovení, na něž se odvolaly správní orgány. I ve vztahu k první stěžovateli proto došlo k porušení čl. 5 odst. 4 Úmluvy.

Konečně, ve vztahu k řízení před ústavním soudem Soud konstatoval, že ústavní soud rozhodl až dlouhou dobu po propuštění stěžovatelů na svobodu. Po dobu 50 dnů, které uplynuly mezi podáním ústavní stížnosti a propuštěním na svobodu ústavní soud nečinil žádný

Z

úkon. Věc stěžovatelů přitom nebyla nijak složitá. Ústavní soud navíc nejen nerozhodl rychle, ale ani věcně, jelikož toliko stěžovatele odkázal na žalobu na náhradu škody. I jeho postupem tedy došlo k porušení čl. 5 odst. 4 Úmluvy.

Zajištění v tranzitním prostoru hranice a vyhoštění

Rozsudek ze dne 21. listopadu 2019 ve věci č. 47287/15 – *Ilias a Ahmed proti Maďarsku*

Velký senát Soudu jednomyslně rozhodl, že došlo k porušení procesních závazků žalovaného státu plynoucích z článku 3 Úmluvy z důvodu nedostatečného posouzení nebezpečí, které stěžovatelům hrozilo v případě jejich vyhoštění do Srbska považovaného žalovaným státem za bezpečnou třetí zemi. Dále většinou hlasů shledal, že pobyt stěžovatelů v tranzitní

zóně po dobu 23 dnů nelze považovat za zbavení svobody *de facto*, jelikož mohli zónu kdykoliv opustit a odejít zpět do Srbska, byť by to znamenalo zastavení řízení o jejich azylových žádostech, a odmítl proto námitky na poli čl. 5 odst. 1 a 4 Úmluvy pro neslučitelnost s Úmluvou *ratione materie*. Zároveň jednomyslně rozhodl, že nedošlo k porušení článku 3 Úmluvy ve vztahu k podmínkám, kterým byli stěžovatelé v tranzitní zóně vystaveni. Námitka nedostatku účinných prostředků nápravy vůči podmínkám v tranzitním prostoru, založená na článku 13 ve spojení s článkem 3 Úmluvy, byla odmítnuta pro opožděnost.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovatelé, původem z Bangladéše, překročili v září 2015 srbsko-maďarskou hranici a v tranzitním prostoru nacházejícím se na území Maďarska požádali o azyl. Jejich žádosti byly ještě téhož dne odmítnuty, neboť Srbsko, odkud stěžovatelé přicestovali, bylo považováno za tzv. bezpečnou třetí zemi, a bylo tak v souladu s unijním právem v zásadě možné do ní stěžovatele vyhostit bez meritorního posouzení jejich žádosti. Stěžovatelé

se proti rozhodnutím odvolali. V tranzitním prostoru pobývali celkem 23 dní, než byla vydána konečná rozhodnutí, která potvrdila odmítnutí jejich azylových žádostí. Následně byli stěžovatelé dopraveni na hranici, aby se sami vrátili do Srbska.

Dle názoru stěžovatelů došlo k jejich zajištění *de facto*: do Maďarska jim vstup povolen nebyl a odchod do Srbska by pro ně znamenal ztrátu postavení žadatelů o azyl. V tranzitním prostoru stěžovatelé pobývali v areálu o ploše přibližně 110 m², který byl obehnan plotem a střežen dozorcí. Ubytování byli v kontejnerech, které byly obklopeny úzkým pásem (přibližně 2,5 m širokým a 40–50 m dlouhým) pod širým nebem, kam měli volný přístup. Sociální zařízení a společenská místnost byly oddělené. Jídlo dostávali třikrát denně a měli mít přístup k sociálním a zdravotním službám, byť to stěžovatelé rozporovali. Specificky uvedli, že jim nebyla poskytnuta psychiatrická péče, které se domáhali z důvodu své posttraumatické stresové poruchy. Neměli rovněž přístup k internetu, telefonu či televizi.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

Dne 14. března 2017 senát čtvrté sekce Soudu jednomyslně rozhodl o porušení článku 3 Úmluvy z důvodu nedostatečného posouzení nebezpečí špatného zacházení, kterému byli stěžovatelé vystaveni vyhoštěním do Srbska. Rozhodl dále, že došlo k porušení čl. 5

odst. 1 písm. f) a čl. 5 odst. 4 Úmluvy, když shledal, že stěžovatelé byli v hraničním pásmu mezi Maďarskem a Srbskem po dobu 23 dnů zajištěni bez právního základu a s absencí soudního přezkumu. Rovněž rozhodl, že nedošlo k porušení článku 3 Úmluvy ve vztahu k podmínkám, ve kterých se stěžovatelé v pásmu nacházeli, avšak že došlo k porušení článku 13 Úmluvy ve spojení s článkem 3, neboť stěžovatelé neměli ohledně těchto podmínek účinný prostředek nápravy. Věc byla následně na žádost vlády postoupena velkému senátu Soudu.

A. K PŘEDBĚŽNÝM NÁMITKÁM VLÁDY

Na rozdíl od senátu čtvrté sekce velký senát Soudu shledal, že námitka stěžovatelů na poli článku 13 ve spojení s článkem 3 Úmluvy týkající se absence účinných prostředků nápravy ve vztahu k podmínkám jejich pobytu v tranzitní zóně je nepřijatelná, neboť byla podána opožděně.

Soud též shledal, že v projednávané věci nejsou dány důvody pro uplatnění tzv. domněnky rovnocenné ochrany, která přichází v úvahu v otázkách odpovědnosti státu za opatření přijatá při plnění závazků plynoucích z unijního práva (*Avotiņš proti Lotyšsku*, č. 17502/07, rozsudek velkého senátu ze dne 23. května 2016, § 105). Žalovaný stát totiž jednal na základě směrnice, která vnitrostátním orgánům v předmětném

Z

jednání umožňuje diskreci (*M. S. S. proti Belgii a Řecku*, č. 30696/09, rozsudek velkého senátu ze dne 21. ledna 2011, § 340).

B. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 3 ÚMLUVY Z DŮVODU VYHOŠTĚNÍ STĚŽOVATELŮ DO SRBSKA

Stěžovatelé namítali, že je vyhoštění do Srbska vystavilo nebezpečí špatného zacházení v rozporu s článkem 3 Úmluvy, neboť existovalo riziko, že nebudou do Srbska přijati či jim zde nebude umožněn přístup k azylovému řízení, přičemž současně čelili nebezpečí řetězového vyhoštění přes Srbsko a Severní Makedonii do Řecka, kde by jim hrozilo skutečné nebezpečí špatného zacházení. Dále stěžovatelé namítali, že v Srbsku neměli vyhlídku na přístup k přiměřeným přijímacím podmínkám či k přiměřené ochraně vzhledem ke svému zranitelnému postavení.

1. K odpovědnosti žalovaného státu za vyhoštění

Soud na úvod stvrdil odpovědnost Maďarska za vyhoštění stěžovatelů navzdory tomu, že vnitrostátní orgány

stěžovatele pouze doprovodily na hranice a ti je pak již měli překročit sami. Poukázal přitom na závazná vnitrostátní rozhodnutí, která nařizovala jejich vyhoštění, stejně jako na celkové okolnosti případu, kdy lze stěžovatelům přisvědčit tomu, že se stěžovatelé na území Srbska vrátili dobrovolně.

2. Obecné zásady

Soud připomněl, že státy mají právo kontrolovat vstup a pobyt cizinců na jejich území. Z Úmluvy zároveň vyplývá právo na politický azyl. Na základě článku 3 Úmluvy však stát nesmí vyhostit cizince do země, u níž existují závažné důvody se domnívat, že by mu zde hrozilo skutečné nebezpečí špatného zacházení (*Soering proti Spojenému království*, č. 14038/88, rozsudek ze dne 7. července 1989, § 90–91). Posouzení dané hrozby přitom musí být provedeno pečlivě (*Chahal proti Spojenému království*, č. 22414/93, rozsudek velkého senátu ze dne 15. listopadu 1996, § 96) s ohledem na konkrétní podmínky v přijímací zemi (*Mamatkulov a Askarov proti Turecku*, č. 46827/99 a 46951/99, rozsudek velkého senátu ze 4. února 2006, § 67).

Povinnosti, které z těchto zásad státům vyplývají, se ovšem mohou lišit v závislosti na konkrétní situaci. V případě vyhoštění do třetí země je předně odpovědností státu věcně přezkoumat odůvodněnost azylové žádosti a posoudit, zda v případě vyhoštění bude cizinec vystaven, ať přímo (v dané třetí zemi) nebo nepřímo (v zemi původu či jinde), skutečnému nebezpečí zacházení v rozporu s článkem 3 Úmluvy (**M. S. S. proti Belgii a Řecku**, cit. výše, § 342, 343 a 362–368). V případě, že stát zamýšlí vyhostit cizince ze svého území bez meritorního přezkumu jeho azylové žádosti, jak umožňuje například směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/32/EU ze dne 26. června 2013, o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany („procedurální směrnice“), v souvislosti s vyhoštěním do tzv. bezpečné třetí země, musí existenci takového nebezpečí posoudit vůči situaci v této zemi, *zprvu*, z hlediska zajištění přístupu žadatele k adekvátnímu azylovému řízení a, *zadruhé*, z hlediska možného špatného zacházení, kterému by tam mohl být vystaven. Velký senát Soudu proto stanovil, že je povinností smluvní strany, kdykoliv zamýšlí vyhostit cizince do třetí země (ať již do jiného členského státu EU nebo do tzv. třetí bezpečné země) bez meritorního přezkumu jeho azylové žádosti, aby pečlivě posoudila otázku, zda existuje skutečné nebezpečí, že by žadateli o azyl byl v přijímající zemi odepřen přístup k adekvátnímu azylovému řízení, které by mu mohlo poskytnout

ochranu před *refoulement*. Pokud stát shledá záruky pro přístup k odpovídajícímu řízení za nedostatečné, nemůže na základě článku 3 Úmluvy cizince do této země vyhostit bez vlastního meritorního přezkumu. Soud přitom zdůraznil, že zkoumání této otázky je nutné vždy, tedy i když se může zdát, že žadatel nemá hajitelné tvrzení špatného zacházení v zemi původu. Teprve provedením věcného posouzení žádosti je totiž možné spolehlivě rozhodnout, zda žadateli hrozí v zemi původu nebezpečí špatného zacházení v rozporu s článkem 3 Úmluvy, tedy zda je jeho žádost důvodná.

Dle Soudu musí být posouzení podmínek v přijímacím státě ze strany vnitrostátních orgánů uplatňujících koncept „bezpečné třetí země“ důkladné (**M. S. S. proti Belgii a Řecku**, cit. výše, § 344–358 a 365–368). Co se týče důkazního břemene, i zde platí, že je na žadatelích, aby doložili relevantní skutkové okolnosti týkající se jejich individuální situace. Je ovšem na vnitrostátních orgánech, aby samy ze své vlastní iniciativy posoudily dostupnost a spolehlivost azylového systému v přijímacím státě, a to s přihlédnutím ke všem skutečnostem, které jim byly nebo měly být k okamžiku vyhoštění známy včetně všech relevantních obecně přístupných informací (**Sharifi proti Rakousku**, č. 60104/08, rozsudek ze dne 5. prosince 2013, § 31–32). Za známé jsou přitom zásadně považovány nedostatky azylového systému, které byly zdokumentovány v autoritativních

Z

zprávách zejména UNHCR, Rady Evropy nebo orgánů EU (**F. G. proti Švédsku**, č. 43611/11, rozsudek velkého senátu ze dne 23. března 2016, § 125–127).

Jádrem námitek stěžovatelů v projednávané věci bylo jejich vyhoštění do Srbska jako bezpečné třetí země bez meritorního přezkumu jejich žádosti, a to i přes jasné známky toho, že zde stěžovatelé nebudou mít skutečný přístup k adekvátnímu azylovému řízení schopné je ochránit před *refoulement*. Vzhledem k tomu, že vyhoštění stěžovatelů bylo zcela nezávislé na posouzení situace v zemi jejich původu, Soud konstatoval, že není ani jeho rolí přezkoumávat, jaké nebezpečí by zde stěžovatelům hrozilo. S ohledem na procesní závazky plynoucí z článku 3 Úmluvy Soud stanovil, že je v daném případě třeba přezkoumat, (i) zda vnitrostátní orgány vzaly adekvátně a ze své vlastní iniciativy v potaz obecně dostupné informace o Srbsku a jeho azylovém systému a (ii) zda byla stěžovatelům dána dostatečná příležitost prokázat, že Srbsko v jejich případě není bezpečnou třetí zemí. Soud též musí přezkoumat námitku týkající se nevyhovujících přijímacích

podmínek v Srbsku pro žadatele o azyl, se kterou se vnitrostátní orgány nijak nevyřadily. Úkolem Soudu však není nahradit posouzení vnitrostátních orgánů; jejich závěry však ob stojí jen tehdy, jsou-li dostatečně podloženy jak domácími, tak jinými objektivními a spolehlivými zdroji (**F. G. proti Švédsku**, cit. výše, § 117–118).

K výše uvedenému Soud podotkl, že Úmluva nebrání smluvním státům vytvořit si seznam zemí, které obecně považují za bezpečné pro žadatele o azyl, jak to konečnicí činí členské státy EU na základě článků 38 a 39 procedurální směrnice. Aby se však stát mohl o předpoklad bezpečnosti třetí země v jednotlivých případech opřít, je nutné, aby byl podložen analýzou relevantních podmínek v daném státě.

3. Použití obecných zásad na okolnosti projednávané věci

V projednávané věci bylo Srbsko v červenci 2015 nově zahrnuto do seznamu bezpečných třetích zemí. Podkladem byla pouze skutečnost, že Srbsko je smluvní stranou relevantních mezinárodních smluv a jako kandidátská země EU čerpala podporu pro zlepšení azylového

systemu. Navíc, hromadný příliv migrantů vyžadoval přijmout určitá opatření. Vláda nicméně nikterak nedoložila, že by důkladně posoudila riziko, že v Srbsku není azylový systém v praxi dostupný. Přestože si je Soud vědom výzvy, které vnitrostátní orgány v době většího přílivu migrantů v roce 2015 musely čelit, absolutní povaha zákazu špatného zacházení dle článku 3 Úmluvy vyžaduje bezvýjimečně adekvátní posouzení takového nebezpečí ve třetí zemi.

Co se týče individuálního přezkumu, v případě stěžovatelů nelze shledat, že by vnitrostátní orgány dostatečně zohlednily obecně dostupné informace, které svědčily o riziku hromadného vyhoštění žadatelů o azyl ze Srbska přes Severní Makedonii až do Řecka, kde by byli vystaveni podmínkám neslučitelným s článkem 3 Úmluvy. Soud v tomto ohledu uznal námitku vlády, že se nelze spoléhat na čísla vypovídající o úspěšnosti azylových žádostí, neboť mnoho žadatelů v Srbsku nezůstává, ale vydává se dále do západní Evropy. Výhrady UNHCR a jiných respektovaných lidskoprávních organizací však poukazovaly i na další skutečnosti svědčící o nefunkčnosti azylového systému v Srbsku, například na nedostatek kapacity tamních správních orgánů, případy, kdy byly migranti ihned po návratu do Srbska posazeni do autobusů, které je odvezly do Severní Makedonie, či konkrétní případy, kdy bylo jednotlivcům odepřeno jejich právo podat azylovou žádost. Ačkoli stěžovatelé byli právně zastoupeni a učinili ve

vnitrostátním řízení podrobná podání, vnitrostátní orgány dle Soudu nevěnovaly dostatečnou pozornost riziku, že stěžovatelům bude odepřen přístup k účinnému azylovému řízení, neboť se dostatečně nezabývaly výše uvedenými skutečnostmi. Soud přitom zdůraznil, že riziko odepření přístupu k azylovému řízení bylo umocněno tím, že stěžovatelé nebyli do Srbska navraceni řádně, ale byli nuceni sami nelegálně překročit hranice zpět bez jakýchkoli záruk (*Tarakhel proti Švýcarsku*, č. 29217/12, rozsudek velkého senátu ze dne 4. listopadu 2014, § 120–122).

Soud proto shledal, že žalovaný stát nedostal své procesní povinnosti dle článku 3 Úmluvy, čímž došlo k jeho porušení. S ohledem na tento závěr Soud konstatoval, že již není nutné zkoumat možné porušení článku 3 Úmluvy pro nezohlednění nebezpečí, že by stěžovatelé byli v Srbsku vystaveni špatným přijímacím podmínkám.

C. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 13 VE SPOJENÍ S ČLÁNKEM 3 ÚMLUVY VE VZTAHU K VYHOŠTĚNÍ

Stěžovatelé dále namítali neúčinnost vnitrostátních opravných prostředků proti jejich vyhoštění. Senát čtvrté sekce nepovažoval za nutné posoudit přijatelnost a odůvodněnost této námitky. V řízení před velkým senátem Soudu proto vznikl spor, zda námitka spadá do jeho pravomoci, když senátem nebyla prohlášena za přijatelnou. Soud připomněl, že na základě své

Z

ustálené judikatury velký senát nemůže přezkoumávat námitky, které byly senátem prohlášeny za nepřijatelné (např. *Kurić a ostatní proti Slovinsku*, č. 26828/06, rozsudek velkého senátu ze dne 12. března 2014, § 234), a to i s ohledem na konečnost rozhodnutí o nepřijatelnosti (*Budrevich proti České republice*, č. 65303/10, rozsudek ze dne 17. října 2013, § 73). O námitkách, které nebyly prohlášeny senátem ani za přijatelné, ani za nepřijatelné, však velký senát může rozhodnout. Opačný přístup by vedl k faktickému odmítnutí námitek, které senát nijak neposoudil. V projednávané věci ovšem ani velký senát nepovažoval za potřebné se námitkou na poli článku 13 ve spojení s článkem 3 Úmluvy specificky zabývat, neboť se namítanými procesními nedostatky již dostatečně zabýval při shledání porušení článku 3 Úmluvy.

D. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 3 ÚMLUVY Z DŮVODU PODMÍNEK V TRANZITNÍ ZÓNĚ

Stěžovatelé rovněž namítali porušení článku 3 Úmluvy z důvodu špatných podmínek v maďarské tranzitní zóně, ve které strávili 23 dní.

Podle Soudu předně není sporu o tom, že maďarské orgány odpovídaly za to, že stěžovatelé během jejich pobytu v tranzitní zóně nebudou z důvodu tamních podmínek vystaveni nelidskému a ponižujícímu zacházení, jelikož nad nimi měly plnou kontrolu. Dále zopakoval základní zásadu vyplývající z ustálené judikatury, podle které musí zacházení dosáhnout minimálního stupně závažnosti, má-li být považováno za zakázané ve smyslu článku 3 Úmluvy. Posouzení této intenzity bude vždy záviset na okolnostech konkrétního případu, jakými jsou doba trvání zacházení, jeho fyzické a psychické následky a v některých případech též pohlaví, věk a zdravotní stav oběti. Zároveň připomněl, že zásady ve vztahu k zacházení se zajištěnými migranty nedávno shrnul ve věci *Khlaifia a ostatní proti Itálii* (č. 16483/12, rozsudek velkého senátu ze dne 15. prosince 2016, § 158–169).

Soud se následně ztotožnil s analýzou podmínek, ve kterých stěžovatelé po dobu 23 dní v tranzitní zóně pobývali, provedenou v projednávané věci senátem čtvrté sekce. Ten vycházel ze zprávy Evropského výboru pro zabránění mučení a jinému krutému, nelidskému

a ponižujícím zacházení a trestání („CPT“), který místo navštívil krátce poté, co jej stěžovatelé opustili. Uzávřený areál, ve kterém stěžovatelé pobývali, měl plochu přibližně 110 m². Ubytování byli v kontejnerech. CPT zjistil, že pokoje v kontejnerech měly ubytovací plochu 13 m², přičemž byly určeny pro 5 osob. Stěžovatelé jej však pravděpodobně obývali pouze ve dvou. Cizinci zde dostávali tři pokrmy denně. Za celkově slušnou CPT označil úroveň sociálního zařízení i dostupné zdravotní služby. Ačkoliv stěžovatelé namítali absenci volnočasových aktivit a možností komunikace s okolním světem, nic nenasvědčovalo tomu, že by materiální podmínky v zařízení byly celkově špatné, zejména že by měli nedostatek soukromí, čerstvého vzduchu, denního světla či možnosti pobytu venku.

Soud dále zkoumal, zda stěžovatelé patřili do skupiny zvláště zranitelných osob, když tvrdili, že trpí posttraumatickou stresovou poruchou. Ta u nich byla diagnostikována psychiatrem zajištěným jejich právním zástupcem. V této souvislosti Soud poukázal na skutečnost, že události, které měly tuto poruchu u stěžovatelů vyvolat, se odehrály několik let před jejich příchodem do Maďarska. Soud proto nepovažoval stěžovatele v projednávané věci za zranitelnější než jakékoliv jiné dospělé žadatele o azyl (*M. S. S. proti Belgii a Řecku*, cit. výše, § 232), a pobyt v hraničním pásmu po relativně krátkou dobu 23 dnů proto ani z tohoto úhlu pohledu

nepředstavoval špatné zacházení ve smyslu článku 3 Úmluvy. Podle Soudu sice na stěžovatele mohla mít negativní dopad nejistota ohledně toho, zda jsou nebo nejsou zajištěni a zda mohou využít zákonných opravných prostředků proti svévolnému zbavení svobody, ale takový dopad označil s ohledem na krátkodobost této nejistoty a rychlý průběh azylového řízení za omezený.

Ve světle výše uvedeného Soud dospěl k závěru, že zacházení se stěžovateli nedosáhlo minimálního prahu závažnosti, který je nezbytný k tomu, aby došlo k porušení článku 3 Úmluvy.

E. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČL. 5 ODS. 1 A 4 ÚMLUVY

V neposlední řadě stěžovatelé namítali, že jejich pobyt v tranzitní zóně představoval *de facto* zbavení svobody, které postrádalo jakýkoli právní základ, čímž došlo k porušení čl. 5 odst. 1 Úmluvy. Namítali též porušení čl. 5 odst. 4 Úmluvy, neboť z důvodu absence rozhodnutí neměli možnost podat návrh na soudní přezkum jejich zajištění.

a) Obecné zásady

K otázce, zda v projednávané věci došlo ke zbavení svobody stěžovatelů, Soud nejprve připomněl, že čl. 5 odst. 1 Úmluvy není použitelný na případy pouhého

Z

omezení pohybu, které jsou upraveny v článku 2 Protokolu č. 4. Soud se přitom nemůže vyhnout posouzení, zda byla osoba zbavena či jen omezena na svobodě, ani v hraničních případech, kdy může být dané rozlišení čistě věcí názoru (*Khlaifia a ostatní proti Itálii*, cit. výše, § 64). Soud při něm musí vycházet ze specifické situace dané osoby, jakož i z celé řady dalších faktorů, kdy rozdíl mezi zbavením svobody a jejím omezením je ve stupni nebo intenzitě příslušného opatření, a nikoli v jeho povaze či podstatě (*De Tommaso proti Itálii*, č. 43395/09, rozsudek velkého senátu ze dne 23. února 2017, § 80).

S odkazem na právo států kontrolovat vstup a pobyt cizinců na jejich území a přijímat opatření proti obcházení imigračních pravidel Soud dovodil, že v situacích týkajících se žadatelů o azyl je třeba přistupovat k danému posouzení prakticky a realisticky a zohlednit podmínky a výzvy současnosti. Faktory, které zohlednil při rozlišování, zda je nebo není osoba zbavena na svobodě v situacích držení cizinců v letištních tranzitních zónách

(zejm. *Amuur proti Francii*, č. 19776/92, rozsudek ze dne 25. června 1996, § 43) a v přijímacích střediscích pro účely identifikace a registrace migrantů (*Khlaifia a ostatní proti Itálii*, cit. výše, § 65–72, ohledně nelegálních migrantů; a *J. R. a ostatní proti Řecku*, č. 22696/16, rozsudek z 25. ledna 2018, stran žadatelů o azyl), posoudil jako relevantní i pro projednávanou věc.

Těmito faktory jsou: (i) individuální situace stěžovatelů a jejich možnost volby, (ii) použitelný právní režim a jeho účel, (iii) trvání opatření s ohledem na jeho účel a dostupnou procesní ochranu a (iv) povaha a míra skutečných omezení uložených nebo pocítovaných stěžovatelů. V případě tranzitních zón na hranicích mezi dvěma státy, kde jsou žadatelé o azyl drženi po dobu přezkumu přijatelnosti jejich žádostí, bude mít na posouzení použitelnosti článku 5 Úmluvy dle Soudu nevyhnutelně vliv účel takových zón, jakož i jejich podoba a právní režim.

b) Použití obecných zásad na projednávaný případ

1. Individuální situace stěžovatelů a jejich možnost volby

Soud úvodem podotknul, že stěžovatelé vstoupili do tranzitní zóny na základě vlastní svobodné vůle za účelem požádat v Maďarsku o azyl. V Srbsku jim přitom nehrozilo přímé ani bezprostřední ohrožení jejich života nebo zdraví. K tomu podotknul, že v minulosti shledal porušení článku 5 Úmluvy i v případech, kdy osoba se zbavením svobody souhlasila (např. *De Wilde, Ooms a Versyp proti Belgii*, č. 2832/66, rozsudek ze dne 18. června 1971, § 65). Ty se ale týkaly situací, kde byly osoby zbaveny svobody na základě zákona nebo v souladu s jím uloženou povinností nastoupily do vězení, byly zadrženy na policejní stanici či se podrobily domácímu vězení. Tyto případy je ale dle Soudu od projednávané věci nutné odlišit, neboť zde stěžovatelé neměli žádnou předchozí vazbu na daný stát, nýbrž se sami z vlastní iniciativy domáhali vstupu na jeho území.

2. Právní režim, jeho opodstatnění a jeho trvání s ohledem na jeho účel a dostupnou procesní ochranu

Dle Soudu je rovněž důležité, že účelem právního režimu v tranzitní zóně bylo vytvoření místa, kde žadatelé o azyl vyčkají rozhodnutí, zda budou na území Maďarska formálně vpuštěni, což může být podmíněno splněním určitých podmínek. Soud konstatoval, že záměrem

daná krizová situace vyžadovala rychlé přijetí nutných opatření. Vzhledem k výše uvedenému shledal, že celková doba pobytu stěžovatelů v tranzitní zóně nebyla ovlivněna nečinností tamních orgánů, které prováděly pouze nutná opatření za účelem rozhodnutí, zda vyhovějí přání stěžovatelů na jejich území požádat o azyl.

3. Povaha a míra skutečných omezení uložených nebo pociťovaných stěžovateli

Soud dále posuzoval, zda samotná omezení, která byla na stěžovatele uvalena nebo byla jimi pociťována, je nevedla do situace zbavení svobody *de facto*. Uvedl, že v předmětné době pokrýval areál tranzitního prostoru Rözské omezenou plochu, která byla obehnána plotem a střežena dozorcí tak, aby bylo zamezeno volnému pohybu osob dovnitř a ven. Stěžovatelé mohli trávit čas venku v úzkém pásu, který obklopoval ubytovací kontejnery. S ostatními žadateli o azyl mohli stěžovatelé komunikovat volně a na základě povolení mohli přijímat návštěvy zvenčí. S ohledem na tyto aspekty Soud omezení svobody pohybu stěžovatelů označil za

vnitrostátních orgánů nebylo stěžovatele zbavit svobody. Pouze reagovaly na přání stěžovatelů vstoupit na území. Stěžovatelům přitom nařídily opustit území Maďarska již v den jejich příchodu. Stěžovatelé v tranzitní zóně nadále zůstali v podstatě pouze z důvodu jejich odvolání proti rozhodnutí o vyhoštění. V tomto ohledu považoval Soud za významné, že se na stěžovatele vztahovala procesní úprava řízení o žádostech o azyl, která rovněž stanovovala maximální dobu pobytu žadatelů v tranzitní zóně. Tyto procesní záruky byly v jejich případě naplněny a stěžovatelé v tranzitní zóně setrvali 23 dní, během kterých byly jejich žádosti posouzeny v rámci správního i soudního řízení. K tomu Soud konstatoval, že ačkoli doba omezení svobody a souvislost mezi jejím trváním a jednáním úřadů může mít dle judikatury Soudu v imigračních věcech dopad na posouzení aplikovatelnosti článku 5 (*mutatis mutandis*, *Amuur proti Francii*, cit. výše, § 43), v okolnostech obdobných projednávané věci by tento dopad neměl být rozhodný. Zvláště pokud žadatelé požívali procesních záruk proti nepřiměřené délce řízení a vnitrostátní úprava omezovala celkovou dobu pobytu v tranzitním prostoru. To platí za předpokladu, že doba pobytu v tranzitní zóně významně nepřesáhne dobu potřebnou pro posouzení azylové žádosti a neexistují žádné výjimečné okolnosti. V projednávané věci Soud také zohlednil, že se maďarské orgány potýkaly se situací masového přílivu migrantů a žadatelů o azyl na jejich hranicích, kdy

Z

významné a svou povahou odpovídající detenčním zařízením s lehkým režimem. Soud nicméně zohlednil, že dané omezení nebylo bezdůvodné a úzce souviselo s posouzením jejich azylových žádostí. V této souvislosti poukázal na své předchozí závěry, že místní podmínky nedosahovaly stupně nelidského a ponižujícího zacházení a že doba, po kterou zde stěžovatelé byli nuceni setrvat, nebyla nepřiměřená.

Dále se Soud zabýval tím, zda stěžovatelé mohli tranzitní zónu opustit. Nebylo sporu, že směrem do Maďarska to možné nebylo. K možnosti návratu do Srbska Soud uvedl, že mnoho osob v rozhodné době z tranzitní zóny do Srbska odešlo. Ačkoli je pravděpodobné, že stěžovatelé neměli právní nárok vstoupit na srbské území, Soud jejich návrat do Srbska považoval za možný nejen v teorii, ale i v praxi; stěžovatelům stačilo toliko překročit hranice po zemi. Projednávanou věc přitom výslovně odlišil od situací migrantů nacházejících se v letištních tranzitních zónách. Poukázal přitom na rozsudek ve věci *Amuur proti Francii* (cit. výše), kde stanovil, že pouhá možnost žadatele opustit dobrovolně zemi, ve které chtěl požádat o azyl, nemůže vyloučit, že

je zbaven svobody. Taková možnost je pouze teoretická, pokud zde není žádná jiná třetí země, která by mu byla ochotna poskytnout ochranu. Uvedl, že ve věci *Amuur* nemohli stěžovatelé opustit letištní tranzitní zónu ani teoreticky, ani prakticky, aniž by jim byl povolen vstup na palubu letadla a aniž by pro ně byly před tím získány diplomatické záruky ze strany země jejich původu, která nebyla vázána Úmluvou o právním postavení uprchlíků z roku 1951 (Ženevská úmluva). Obdobně ve věci *J. R. a ostatní proti Řecku* (cit. výše) se žadatelé mohli navrátit do Turecka jen naloděním na člun.

V projednávané věci se však stěžovatelé v praxi mohli pouhým překročením hranic vrátit do Srbska, země vázané Ženevskou úmluvou, kde jim nehrozilo bezprostřední ohrožení jejich života a zdraví, a to navzdory tomu, že se obávali tamního nefungujícího azylového systému a možnosti řetězového vyhoštění do Řecka. Posouzení obav týkajících se možnosti špatného zacházení v případě jejich vyhoštění však spadá pod článek 3 Úmluvy, který ukládá smluvním stranám přísné hmotněprávní a procesní povinnosti. Dle Soudu ale není možné spojovat použitelnost článku 5 s otázkou, zda vnitrostátní orgány splnily své povinnosti na základě článku 3 Úmluvy. Soud si byl sice vědom, že pokud by stěžovatelé tranzitní zónu opustili, řízení o azylových

žádostech, včetně posouzení, zda je lze bezpečně navrátit do Srbska, by bylo zastaveno. Konstatoval ale, že hrozba zastavení azylového řízení je právním problémem relevantním z pohledu článku 3 Úmluvy, ale při nedostatku přímého ohrožení života nezabavila stěžovatele možnosti opustit tranzitní pásmo a odejít pěšky na srbské území. Dle Soudu proto pobyt stěžovatelů v tranzitním pásmu nelze označit za nedobrovolný ve smyslu článku 5 Úmluvy.

S ohledem na všechny výše uvedené skutečnosti velký senát Soudu na rozdíl od senátu čtvrté sekce shledal, že stěžovatelé nebyli zbaveni svobody ve smyslu článku 5 Úmluvy, a prohlásil předmětné námitky za nepřijatelné pro neslučitelnost *ratione materiae* s Úmluvou.

III. ODDĚLENÉ STANOVISKO

Soudce Bianku, k němuž se připojil soudce Vučinić, ve svém částečně nesouhlasném stanovisku oponoval odůvodnění a závěrům většiny, která nepovažovala článek 5 Úmluvy za použitelný. Zprvce, nesouhlasil s jejich posouzením individuální situace stěžovatelů a možnosti jejich volby. Uvedl, že žadatelé hledající ochranu před hrozbou špatného zacházení tak činí z důvodu nutnosti, což nelze považovat za možnost volby. Souhlasil naopak se závěry senátu čtvrté sekce, který shledal, že v případě nepoužitelnosti článku 5 v projednávané věci jsou žadatelé nuceni si vybrat mezi osobní

Z

svobodou a pokračováním v řízení, které je má ochránit před zacházením v rozporu s článkem 3 Úmluvy. Z druhé, upozornil, že použitelný právní režim ani účel daných opatření nebývají dle judikatury Soudu zohledňovány při posuzování použitelnosti článku 5 Úmluvy. Co se týká délky pobytu stěžovatelů v tranzitní zóně, podotkl, že i kratší období Soudu stačila pro shledání použitelnosti článku 5. V odůvodnění většiny také chybí analýza dostupných opravných prostředků, na jejichž základě by stěžovatelé mohli nechat posoudit zákonnost jejich zbavení svobody. V neposlední řadě nesouhlasil s většinovým pohledem na povahu a míru skutečných omezení uložených nebo pociťovaných stěžovatelů. Ohradil se zde proti odlišení projednávaného případu od věci *Ammur proti Francii* (cit. výše), kdy dle většiny je podstatné, že stěžovatelé v projednávané věci mohli z tranzitního prostoru reálně odejít a pěšky překročit hranici do Srbska. Posouzení možnosti odejít ale dle jeho názoru nesouvisí s praktickými aspekty, jako je dopravní prostředek, ale s otázkou, zda je jiná země připravena osoby přijmout a poskytnout jim jimi hledanou ochranu.

Vyhoštění novinářů

Rozsudek ze dne 26. listopadu 2019 ve věci č. 69111/17 a další – *Zarubin a ostatní proti Litvě*

Senát druhé sekce Soudu dospěl většinou hlasů k závěru o zjevné neopodstatněnosti stížností, kterými se členové televizního štábu domáhali vyslovení, že jejich vyhoštění z důvodu ohrožení národní bezpečnosti porušilo zejména článek 10 Úmluvy a článek 4 Protokolu č. 4, které zaručují po řadě svobodu projevu a zákaz hromadného vyhoštění cizinců.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovatelé, občané Ruské federace, byli členy štábu ruské státní televizní a rozhlasové společnosti, který měl v březnu 2016 poskytovat informace z probíhajícího Fóra svobodného Ruska ve Vilniusu zaměřeného na dění v Rusku včetně dodržování lidských práv. Fórum bylo spolupořádáno litevským ministerstvem zahraničních věcí a jeho účastníky byli i ruští opoziční aktivisté. Stěžovatelé, ač neměli novinářskou akreditaci, si

přístup na fórum zajistili za pomoci lsti. Rozhodnutím imigračního úřadu, částečně založeném na utajované informaci zpravodajské služby, bylo stěžovatelům uloženo správní vyhoštění a zákaz vstupu na území po dobu jednoho roku kvůli ohrožení národní bezpečnosti za provokace a narušování průběhu fóra z jejich strany, včetně konfliktů s účastníky (např. za natáčení na mobilní telefon), kvůli čemuž musela jednání stěžovatelů řešit policie a situace byla s ohledem na politickou úroveň fóra probírána i v médiích. Vyhoštění stěžovatelů potvrdily i vnitrostátní správní soudy.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

A. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 6 ÚMLUVY

Soud odmítl námitku stěžovatelů opírající se o porušení některých zásad spravedlivého procesu pro neslučitelnost *ratione materiae* s čl. 6 odst. 1 Úmluvy, neboť ten podle ustálené judikatury nelze použít na rozhodnutí týkající se vstupu, pobytu a vyhoštění cizinců, jelikož jimi není rozhodováno o občanských právech a závazcích ani o oprávněnosti trestního obvinění (**Tatar proti Švýcarsku**, č. 65692/12, rozsudek ze dne 14. dubna 2015, § 61).

B. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 10 ÚMLUVY

Stěžovatelé namítali, že pravým důvodem vyhoštění byla jejich novinářská činnost, která však nepřekročila

přijatelné meze, a nemohla tak představovat ohrožení národní bezpečnosti. Měli za to, že došlo k porušení jejich práva na svobodu projevu chráněného článkem 10 Úmluvy.

Skutečnost, že důvodem vyhoštění bylo agresivní a provokativní jednání stěžovatelů, a nikoli jejich názory či prohlášení, vyvolává podle Soudu pochybnosti o použitelnosti článku 10 Úmluvy. Nebylo však nutné tyto pochybnosti rozptýlit, jelikož tato část stížnosti byla tak jako tak zjevně neopodstatněná.

K vyhoštění došlo na základě zákona a v zájmu národní bezpečnosti

Soudu předně nepřísluší, aby za státy vymezoval jejich národní zájmy jako součást státní svrchovanosti. Je však třeba přezkoumat, zda byly naplněny záruky spravedlivého procesu ve vztahu k zásahu do výkonu práv podle článku 10 Úmluvy (**Stoll proti Švýcarsku**, č. 69698/01, rozsudek velkého senátu ze dne 10. prosince 2007, § 137). V projednávané věci byl závěr o ohrožení národní bezpečnosti opřen o více podkladů, včetně utajované (a posléze částečně odtajněné) informace, ke které měly vnitrostátní soudy úplný přístup, a mohly tak posoudit její obsah (**Regner proti České republice**, č. 35289/11, rozsudek velkého senátu ze dne 19. září 2017, § 152). Utajovaná informace ovšem při rozhodování nebyla klíčová, byla doplněna svědectvím policistů a veřejně dostupnými informacemi o činnosti

Z

ruských médií. Vnitrostátní soudy tedy nebyly odkázány pouze na ni. Vedle toho stěžovatelé mohli brojit proti skutkovému základu rozhodnutí vydaných vůči nim (srov. **Regner proti České republice**, cit. výše, § 153 a 160). Současně nic nespovídá o nesprávném skutkovém hodnocení či svévolném nebo zjevně nerozumném použití vnitrostátního práva. Soud tudíž neměl důvod nesusouhlasit se zjištěním vnitrostátních soudů, že vyhoštění bylo nezbytné v zájmu národní bezpečnosti.

K posouzení přiměřenosti Soud podotkl, že stěžovatelům nebylo bráněno činit prohlášení a šířit informace o konané akci (**Pentikäinen proti Finsku**, č. 11882/10, rozsudek velkého senátu ze dne 20. října 2015, § 93; **Brambilla a ostatní proti Itálii**, č. 22567/09, rozsudek ze dne 23. června 2016, § 61). Vnitrostátní soudy taktéž poměřily zájmy národní bezpečnosti s jednáním stěžovatelů a závažností přijatého opatření (**Butkevich proti Rusku**, č. 5865/07, rozsudek ze dne 13. února 2018, § 137–138). Soud opět neviděl důvod odchýlit se od závěrů vnitrostátních soudů o přiměřenosti rozhodnutí,

když stěžovatelé navíc neměli k žalovanému státu žádné rodinné, společenské či hospodářské vazby.

Soud konečně připomněl, že ochrana podle článku 10 Úmluvy je novinářům poskytována za předpokladu, že jednájí v dobré víře za účelem poskytování přesných a spolehlivých informací v souladu se zásadami odpovědné žurnalistiky, jejímž dílčím aspektem je i povinnost novináře jednat v souladu s právními předpisy. Jejich porušování pak sice není rozhodující skutečností, je ale relevantní při posouzení, zda novinář postupoval zodpovědně (**Pentikäinen proti Finsku**, cit. výše, § 90; **Bédat proti Švýcarsku**, č. 56925/08, rozsudek ze dne 29. března 2016, § 50).

Soud v projednávané věci neseznal, že by jednání stěžovatelů dostalo zásadám odpovědné žurnalistiky. Přijatá opatření tak bylo nezbytné v zájmu národní bezpečnosti a přiměřené sledovanému cíli. Soud proto označil námitku porušení článku 10 Úmluvy za zjevně neopodstatněnou.

C. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 4 PROTOKOLU Č. 4

K námitce, že rozhodnutí o vyhoštění obsahovala tožná odůvodnění, a proto nedošlo k posouzení situace jednotlivých stěžovatelů, Soud připomněl, že skutečnost, že obdobná rozhodnutí byla použita vůči více cizincům, nevede ještě k závěru, že došlo k hromadnému vyhoštění, pokud každému z nich byla na individualizovaném základě dána možnost přednést argumenty proti vyhoštění příslušnému vnitrostátnímu orgánu (*Sultani proti Francii*, č. 45223/05, rozsudek ze dne 20. září 2007, § 81).

Rozhodnutí sice opakovala, pro koho stěžovatelé pracují, že o jejich chování informovala média, šetřila je policie a dle utajované informace jsou hrozbou pro národní bezpečnost, ale situace každého z nich byla obdobná, jednali společně a byli vedeni jednotným záměrem. Znění těchto rozhodnutí tak neprokazuje, že by situace každého stěžovatele nebyla rozumně a objektivně posouzena zvlášť.

Vnitrostátní soudy navíc zohlednily, že stěžovatelé přicestovali spolu, za stejným účelem, pracovali pro tutéž společnost a jejich činnost byla koordinovaná, a proto bylo opodstatněné posoudit hrozbu pro bezpečnost státu, kterou štáb představoval jako celek, nikoli hodnotit míru, s jakou se každý ze stěžovatelů jednotlivě podílel na společném jednání. Stěžovatelé měli i možnost předložit své argumenty proti vyhoštění a soudy dvou stupňů na jejich námitky odpověděly. Vyhoštění stěžovatelů v projednávané věci tak nelze srovnávat s případy, kdy došlo k hromadnému vyhoštění početné skupiny cizinců, aniž byla vzata v úvahu individuální situace každého z nich (*Hirsi Jamaa a ostatní proti Itálii*, č. 27765/09, rozsudek velkého senátu ze dne 23. února 2012, § 185; *Gruzie proti Rusku (č. 1)*, č. 13255/07, rozsudek velkého senátu ze dne 31. ledna 2019, § 172–175; *Shioshvili a ostatní proti Rusku*, č. 19356/07, rozsudek ze dne 20. prosince 2016, § 71).

Soud proto dospěl k závěru o zjevné neopodstatněnosti této stížnostní námitky.

Z

Nové stížnosti a oznámení proti České republice

V posledním čtvrtletí roku 2019 Soud vládě České republiky oznámil osm stížností. Zároveň byly vládě zaslány k vyjádření i dvě kolektivní stížnosti podané k Evropskému výboru pro sociální práva.

Žádost o předběžné opatření

Rashidi a ostatní (č. 15215/20) – žádost o informace v souvislosti s předběžným opatřením

Soud vládu uvědomil o stížnosti pěti osob umístěných v zařízení pro zajištění cizinců, které namítaly porušení nelidského a ponižujícího zacházení podle článku 3 Úmluvy a požádal vládu o informace o jejich situaci.

Délka řízení

Dočkalovi (č. 60496/14), Klub právní podpory, nadace v likvidaci (č. 31441/17), Hajský (č. 31973/17), Lhotský (č. 31057/17), Vozáb (č. 6780/17) – průtahy v řízení

Všechny stížnosti se týkají porušení práva na spravedlivý proces ve smyslu čl. 6 odst. 1 Úmluvy, a to z důvodu nepřiměřené délky soudního řízení.

Z

Rodinný život

Agarwal (č. 44870/19) – řízení o úpravě poměrů k nezletilému dítěti a diskriminace otce z důvodu státní příslušnosti

Stížnost podal otec dítěte, cizozemec původem z Indie. Ve stížnosti je namítáno porušení práva na respektování rodinného života ve smyslu článku 8 Úmluvy, k němuž mělo dojít v řízení o úpravě péče tím, že dcera nebyla stěžovateli svěřena do výlučné nebo střídavé péče a že se s ní nemohl stýkat. Stěžovatel namítá rovněž diskriminaci při rozhodování soudů.

Stručné shrnutí podstaty stížnosti (v režimu IMSI) a otázky, které Soud vládě položil, jsou k dispozici [zde](#).

Sloan Krejčová (č. 64886/19) – návratové řízení dle Haagské úmluvy o občansko-právních aspektech mezinárodních únosů dětí

Stížnost podala matka dcery, jejímž otcem je občan Spojených států amerických. Ve stížnosti je namítáno porušení práva na respektování rodinného života ve smyslu článku 8 Úmluvy, k němuž mělo dojít v návratovém řízení. Soudy údajně řádně nepřezkoumaly námitku výjimky z pravidla návratu ve smyslu Haagské úmluvy, neujistily se, zda otec poskytl přiměřené záruky, a při výkonu rozsudku o navrácení nevzaly v potaz nejlepší zájem dítěte, které v té době žilo již tři roky v České republice.

Stručné shrnutí podstaty stížnosti (v režimu IMSI) a otázky, které Soud vládě položil, jsou k dispozici [zde](#).

Kolektivní stížnosti k Evropskému výboru pro sociální práva

European Roma Rights Centre (č. 190/2020) – zjišťování statistických údajů o počtech romských dětí ve státních zařízeních

Stěžovatelská organizace tvrdí, že Česká republika neplní své povinnosti vyplývající z článků 16 a 17 Evropské sociální charty, které zakotvují právo rodiny a dětí na sociální, právní a hospodářskou ochranu. Porušení vnímá v tom, že Česká republika systematicky nezjišťuje relevantní statistické údaje o počtech romských dětí ve státních zařízeních (kupř. dětských domovech). Absence těchto dat ve výsledku údajně znemožňuje přijetí účinných opatření, politik a strategií k naplňování závazků České republiky. Tím Česká republika dle stěžovatelky zároveň porušuje zákaz diskriminace zakotvený v preambuli Charty.

European Federation of National Organisations Working with the Homeless (FEANTSA) (č. 192/2020)

Stěžovatelka tvrdí, že český právní řád a způsob provádění politik státu v oblasti bydlení nejsou v souladu s článkem 16 Úmluvy zakotvujícím právo rodiny na sociální, právní a hospodářskou ochranu. Stěžovatelka zároveň namítá porušení zákazu diskriminace. Upozorňuje, že v posledních letech vyšlo na povrch mnoho problémů souvisejících s bydlením. Jedná se kupř. o neexistenci sociálního bydlení, stále intenzivnější rasová diskriminace v oblasti bydlení, určování bezdoplatkových zón, v rámci nichž nelze čerpat příspěvek na bydlení aj.

Z

Velký senát Soudu

V prvním čtvrtletí roku 2020 vydal velký senát dva rozsudky, a to ve věcech *Magyar Kétfarkú Kutya Párt proti Maďarsku* a *N. D. a N. T. proti Španělsku*. O obou se dočtete v závěrečném slovu v tomto Zpravodaji. Ve sledovaném období pak do okruhu stížností, jimiž se bude zabývat velký senát Soudu, přibýly následující tři věci.

Cizinecké právo

Savran proti Dánsku (č. 57467/15)

Věc byla velkému senátu Soudu postoupena na žádost vlády v lednu 2020. Stížnost se týká vyhoštění stěžovatele trpícího paranoidní schizofrenií do Turecka, který se dopustil násilného přepadení, jehož oběť zemřela. Stěžovatel, který žije od svých šesti let s rodinou v Dánsku, namítá, že jeho vyhoštěním by došlo k porušení článků 3 a 8 Úmluvy.

Velký senát se bude po poměrně krátkém čase opět zabývat výkladem pojmu ‚velmi výjimečné důvody‘, které

brání vyhoštění jednotlivce s ohledem na jeho zdravotní stav (*N. proti Spojenému království*, č. 26565/05, rozsudek velkého senátu ze dne 27. května 2008). Nedávno velký senát Soudu vyjasnil, že vedle případů, kdy je osoba v konečném stádiu nemoci, jde o situace, kdy jí v důsledku nedostatku vhodné péče či přístupu k ní v přijímající zemi hrozí riziko skutečného nebezpečí vážného, rychlého a nevratného zhoršení zdravotního stavu vedoucího k intenzivnímu utrpení nebo výraznému snížení předpokládané délky života (*Paposhvili proti Belgii*, č. 41738/10, rozsudek velkého senátu ze dne 13. prosince 2016). Senát čtvrté sekce v projednávané věci rozhodl poměrem čtyř hlasů proti třem, že výkonem rozhodnutí o vyhoštění by došlo k porušení článku 3 Úmluvy, aniž důsledně zkoumal splnění všech uvedených podmínek. Vstřícnější přístup vůči stěžovatelům, který přinesl rozsudek *Paposhvili*, tak byl posunut ještě o krok dále. Jelikož přístup senátu pramenil patrně také z povahy onemocnění stěžovatele, bude se velký senát nejspíše zabývat i otázkou, zda se stejné zásady uplatní rovněž na duševní onemocnění.

Rozsudek senátu je k dispozici [zde](#).

Z

Ochranné léčení

Denis a Irvine proti Belgii (č. 62819/17 a 63921/17)

Věci byly velkému senátu postoupeny na žádost stěžovatelů v únoru 2020. Oběma bylo uloženo ochranné léčení poté, co se dopustili krádeže a pokusu o loupež a v trestním řízení vyšlo najevo, že trpí duševní poruchou. Později přijatá právní úprava stanovila, že ochranné léčení lze uložit jen za závažné trestné činy, při nichž byla jiné osobě způsobena fyzická nebo psychická újma. Stěžovatelé marně požádali o propuštění. Před Soudem namítají, že jejich čin uvedenou podmínku nenaplnuje, a proto jejich pokračující zbavení svobody není zákonné ve smyslu čl. 5 odst. 1 písm. e) Úmluvy. Dále spatřují porušení čl. 5 odst. 4 Úmluvy v tom, že kromě stabilizace duševní poruchy zákon stanoví povinnou tříletou zkušební dobu osob propuštěných z ochranného léčení.

Senát čtvrté sekce ve svém rozsudku porušení práv stěžovatelů neshledal. Výklad předložený vnitrostátními soudy, dle nichž nová právní úprava nebrání pokračujícímu zbavení svobody nařízenému na základě dřívějšího soudního rozhodnutí, nepovažoval za svévolný nebo zjevně nerozumný. Stěžovatelé ostatně netvrdili, že by pominuly důvody, pro které jim bylo ochranné léčení uloženo. I nadále tak splňují kritéria detence dle čl. 5 odst. 1 písm. e) Úmluvy. Ve vztahu k námitce porušení čl. 5 odst. 4 Úmluvy senát konstatoval, že povinná zkušební doba byla až druhotnou podmínkou propuštění. Předně by musela být stabilizována duševní porucha stěžovatelů, což nebylo lékařsky prokázáno.

Rozsudek ve francouzštině je k dispozici [zde](#).

Anglickou tiskovou zprávu Soudu o postoupení věci velkému senátu je možné najít [zde](#).

Povinnost neutrality televizního vysílání

NIT S.R.L. proti Moldavsku (č. 28470/12)

Věc byla velkému senátu Soudu postoupena v březnu 2020. Stěžovatelka je soukromou televizní stanicí, která má podle všeho úzké vazby na hlavní opoziční politickou stranu. Stěžovatelce byly opakovaně uloženy sankce za porušení povinnosti neutrality a nadřování jednomu z politických subjektů. Události vyvrcholily

rozhodnutím, na jehož základě jí byla odňata licence k provozování televizního vysílání. Stěžovatelka namítá, že tím došlo k porušení jejího práva rozšiřovat svobodně informace a myšlenky dle článku 10 Úmluvy a práva na pokojné užívání majetku ve smyslu článku 1 Protokolu č. 1. Velký senát bude muset zejména posoudit, zda Úmluva umožňuje, aby byla soukromé televizní stanice uložena povinnost zachovávat v obsahu vysílání politickou neutralitu a nestrannost.

Tiskovou zprávu Soudu o vzdání se pravomoci ve prospěch velkého senátu je možné najít [zde](#).

Z

Výkon rozsudků Soudu

V lednu 2020 se konalo šesté zasedání Kolegia expertů k výkonu rozsudků Soudu a provádění Úmluvy. Kolegium je poradním orgánem vládního zmocněnce a je složeno ze zástupců všech resortů, obou komor Parlamentu České republiky, nejvyšších soudů, státního zastupitelství, Kanceláře veřejného ochránce práv, akademické obce a občanské společnosti. Úkolem Kolegia je analyzovat rozsudky Soudu vydané v řízeních proti České republice a formulovat příslušným orgánům doporučení k přijetí obecných opatření k výkonu těchto rozsudků, jimiž se zabrání opakování obdobných porušení Úmluvy v budoucnu. Tuto úlohu Kolegium plní i ohledně rozhodnutí vůči České republice, která přijal Evropský sociální výbor a výbory OSN. Posláním Kolegia je i zabývat se vybranými rozsudky Soudu vydanými v řízeních proti jiným členským státům Rady Evropy z hlediska jejich dopadů pro Českou republiku.

Na jednání, které proběhlo dne 14. ledna 2020, byly projednávány čtyři rozsudky Soudu, tři rozhodnutí Evropského sociálního výboru a jedno rozhodnutí Výboru OSN pro odstranění diskriminace žen. Podklady k jednání naleznete [zde](#), podrobný zápis z jednání [zde](#). Níže naleznete ve stručnosti závěry Kolegia k jednotlivým projednávaným rozsudkům a rozhodnutím.

Zasedání Kolegia expertů k výkonu rozsudků Soudu

D. H. a ostatní proti České republice

Rozsudek Soudu: dne 13. listopadu 2007 velký senát Soudu konstatoval, že nadměrným zařazováním romských žáků do škol pro lehce mentálně postižené došlo k porušení práva stěžovatelů, 18 romských žáků, na rovný přístup ke vzdělání.

Závěry Kolegia: Kolegium vzalo na vědomí informaci o nepříliš dobrém aktuálním stavu výkonu rozsudku a

Z

schválilo návrh na ustavení expertního fóra, jehož cílem bude analyzovat příčiny stále vysokého počtu romských žáků, kteří se vzdělávají podle programů upravených pro žáky s lehkým mentálním postižením, a formulovat návrhy opatření, ať již spadajících do gesce Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy či jiného ministerstva, ke zlepšení tohoto stavu.

Červenka proti České republice

Rozsudek Soudu: dne 13. října 2016 Soud konstatoval, že umístěním stěžovatele do zařízení sociálních služeb na základě souhlasu opatrovníka bez dostatečných záruk proti zneužití a bez soudní kontroly došlo k porušení čl. 5 odst. 1 a 4 Úmluvy.

Závěry Kolegia: Kolegium uvítalo, že Výbor ministrů Rady Evropy uzavřel dohled nad výkonem rozsudku, jelikož všechna obecná opatření k nápravě byla přijata.

Dubská a Krejzová proti České republice

Rozsudek Soudu: dne 15. listopadu 2016 velký senát Soudu rozhodl, že nemožnost využít služeb porodní asistentky při domácím porodu není v rozporu s článkem 8 Úmluvy. Zároveň však Soud Českou republiku vyzval, aby podrobovala příslušné právní předpisy neustálemu přezkumu, aby odpovídaly lékařskému a vědeckému vývoji a plně respektovaly práva žen, zejména skrze zajištění adekvátních podmínek pro pacientky a zdravotnický personál v porodnicích.

Závěry Kolegia: Kolegium vzalo na vědomí činnost Ministerstva zdravotnictví a Úřadu vlády a požádalo Ministerstvo zdravotnictví o pravidelné informování o aktuálním vývoji, zejména o přípravě průvodce předporodní, porodní a poporodní péčí, seznamu doporučení pro zdravotnická zařízení v oblasti respektování práv a přání rodiček a standardů porodnické a neonatologické péče, a o aktivitách spojených s centrem porodní asis-

tence. Kolegium podpořilo iniciativu Úřadu vlády k provedení reprezentativního sociologického šetření spojenosti s porodní a poporodní péčí mezi rodičkami.

Žirovnický proti České republice

Rozsudek Soudu: dne 8. února 2017 Soud shledal, že některá řízení o odškodnění za nepřiměřenou délku řízení taktéž v rozporu s čl. 6 odst. 1 Úmluvy nedostala požadavku na projednání věci v přiměřené lhůtě.

Závěry Kolegia: Kolegium vzalo na vědomí aktuální informace o zpoplatnění řízení o odškodnění.

ERTF proti České republice

Rozhodnutí Evropského výboru pro sociální práva: Dne 17. května 2016 Výbor rozhodl, že z důvodu vystěhovávání romských rodin bez dostatečných záruk, nezajištění přístupného bydlení pro Romy a jejich územní segregaci a z důvodu vyloučení a marginalizace Romů v oblasti zdraví a zdravotní péče došlo k porušení článků 11 a 16 Evropské sociální charty.

Závěry Kolegia: Kolegium se zabývalo zejména právní úpravou a praxí nuceného vystěhování. Na základě diskuse a za účelem další analýzy si vyžádalo informace o využívání preventivních opatření ze strany stavebních úřadů vůči vlastníkům budov v dlouhodobě nevyhovujícím stavu, informační povinnosti soudu vůči obcím v případě podání žaloby na vyklizení, povinnosti obcí

poskytovat součinnost stavebním úřadům při nuceném vystěhování dle stavebních předpisů, načasování vystěhování, řetězení krátkodobých nájemních smluv, doložkách přímé vykonatelnosti a bezplatné právní pomoci.

Approach proti České republice

Rozhodnutí Evropského výboru pro sociální práva: Dne 20. ledna 2015 Výbor rozhodl, že došlo k porušení článku 17 Evropské sociální charty, jelikož v českém právním řádu není výslovně ani prostřednictvím jasné a přesné judikatury zakotven všeobecný zákaz všech forem tělesných trestů na dětech.

Závěry Kolegia: Kolegium vzalo na vědomí dosavadní vývoj a schválilo návrh kanceláře vládního zmocněnce na svolání jednání expertů za účelem definování kroků a aktivit, které je třeba učinit pro implementaci rozhodnutí.

Transgender Europe a ILGA-Europe proti České republice

Rozhodnutí Evropského výboru pro sociální práva: Dne 15. května 2018 Výbor rozhodl, že platná právní úprava vyžadující pro právní uznání změny pohlaví chirurgický zákrok spojený se sterilizací porušuje článek 11 Charty.

Závěry Kolegia: Kolegium vyzvalo k uskutečnění jednání ministra vnitra a ministryně spravedlnosti k překonání

Z

rozporů u legislativního návrhu odstraňujícího podmínku chirurgického zákroku při změně pohlaví.

J. D. a ostatní proti České republice

Rozhodnutí Výboru OSN pro odstranění diskriminace žen: dne 16. července 2019 Výbor rozhodl, že oznámení namítající absenci odškodnění za nucenou sterilizaci je nepřijatelné pro nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy.

Závěry Kolegia: Kolegium vzalo na vědomí rozhodnutí výboru i informaci o poslaneckém návrhu zákona o jednorázovém odškodnění osob sterilizovaných v rozporu s právem.

Dilek Aslan proti Turecku a tzv. Istanbulský protokol

Rozsudek Soudu a Istanbulský protokol: oba dokumenty obsahují zásady účinného vyšetřování a dokumentování špatného zacházení v místech zbavení svobody (článek 3 Úmluvy), zejména náležitosti lékařských zpráv a systematické oznamování těchto případů orgánům činným v trestním řízení

Závěry Kolegia: Kolegium podpořilo návrh Kanceláře veřejného ochránce práv věnovat se této problematice a požádalo Ministerstvo zdravotnictví a Ministerstvo spravedlnosti o informace o průběhu přijetí příslušných opatření.

Užitečné odkazy

**HUDOC – databáze
judikatury ESLP**
<http://hudoc.echr.coe.int/>

**Evropský soud
pro lidská práva**
<http://www.echr.coe.int/>

**Česká databáze vybraných
rozsudků a rozhodnutí ESLP**
<http://eslp.justice.cz/>

**Přehled všech vydání
Zpravodaje KVZ**
<http://www.justice.cz/>

Veřejný ochránce práv
<http://www.ochrance.cz/>

**Nejvyšší soud
České republiky**
<http://www.nsoud.cz/>

**Ústavní soud
České republiky**
<http://www.usoud.cz/>

**Databáze rozhodnutí
smluvních orgánů OSN**
<http://www.ohchr.org/en/>

Rada Evropy
<http://www.coe.int/>

Nejvyšší správní soud
<http://www.nssoud.cz/>

Databáze judikatury web: eslp.justice.cz

Kontakt:

Kancelář vládního zmocněnce
pro zastupování ČR před ESLP
Ministerstvo spravedlnosti
Vyšehradská 16, 128 10 Praha 2
kvz@msp.justice.cz, www.justice.cz

Úvodní fotografie: © Paulgrecaud | Dreamstime.com
Fotografie u Slova úvodem © Monika Hanych
Fotografie u Slova závěrem © Vít Alexander Schorm

Zpravodaj KVZ: vydává Kancelář vládního zmocněnce pro zastupování České republiky před Evropským soudem pro lidská práva, Ministerstvo spravedlnosti.

Autoři anotací (v abecedním pořadí): Zuzana Andreska (KVZ), Monika Hanych (KVZ), Eliška Hronová (KVZ), Lívia Ivánková (NS), Vladimír Janoušek Pysk (KVZ), Miroslav Kaštyl (KVZ), Petr Konůpka (KVZ), Petra Lehotská (ÚS), Jana Martinková (KVZ), Eva Petrová (KVZ), Kateřina Radová (KVZ), Vít A. Schorm (KVZ), Monika Šamová (KVZ), Martin Šaroch (KVOP).

Obsah Zpravodaje: Petr Konůpka.

Ani v prvním čtvrtletí roku 2020 Soud nevydal ve vztahu k **České republice** byt' jediné rozhodnutí. Poslední rozsudek v řízení proti České republice Soud zveřejnil dne 4. dubna 2018, poslední rozhodnutí, nepočítáme-li schválení smíru, dne 5. března 2019. Čím je tato rozhodovací paralýza Soudu způsobena, jasné není. Ke konci roku 2019 nicméně na rozhodnutí čekalo 122 stížností proti České republice, které byly přiděleny některé z rozhodovacích formací.

Ve vztahu k jiným státům Soud rozhodnutí vydává, a tak i na úvod roku 2020 zveřejnil mnoho rozsudků, které jsou významné také pro český právní řád. Na úvod zmiňme dvojici rozsudků, v nichž Soud konstatoval, že **uchovávání profilů DNA, otisků prstů a fotografií odsouzených osob**, aniž by byla délka uchovávání rozlišena podle závažnosti a povahy spáchaného trestného činu a dotčené osoby měly k dispozici účinný nezávislý přezkum, v němž by soud posoudil nezbytnost dalšího uchovávání údajů s ohledem na individuální okolnosti věci, je v rozporu s článkem 8 Úmluvy (**Gaughran proti Spojenému království**, č. 45245/15, rozsudek ze dne 13. února 2020; a **Trajkovski a Chipovski proti Severní Makedonii**, č. 53205/13 a 63320/13, rozsudek ze dne 13. února 2020).

Počátkem letošního roku Soud v řadě rozsudků shledal pochybení orgánů činných v trestním řízení při **vyšetřování a stíhání trestných činů**. Ve věci **Beizaras a Levickas proti Litvě** (č. 41288/15, rozsudek ze dne 14. ledna 2020) šlo o odmítavý přístup a řadu pochybení vnitrostátních orgánů při vyšetřování nenávislných **homofobních výroků na sociálních sítích** namířených proti stěžovatelům. Ve věci **A. P. proti Slovensku** (č. 10465/17, rozsudek ze dne 28. ledna 2020) se příslušné orgány dostatečně nezabývaly otázkou, zda **ušetřování facky policistou zatýkanému mladíkovi** bylo zcela nezbytné a přiměřené, byt' se dotyčný choval arogantně a vůči policistům urážlivě. Ve věci **Buturugâ proti Rumunsku** (č. 56867/15, rozsudek ze dne 12. února 2020) Soud shledal, že vnitrostátní orgány nepostihly správně ve svém celku případ **domácího násilí**, když zcela pominuly přítomný aspekt **kyberšikany**, kdy útočník zneužil profily oběti na sociálních sítích. Konečně ve věci **L. R. proti Severní Makedonii** (č. 38067/15, rozsudek ze dne 23. ledna 2020) Soud orgánům činným v trestním řízení vytkl, že nevyšetřovaly situaci, kdy byl nezletilý s duševním i tělesným postižením **zařazen do nevhodného zařízení sociální péče**, kde se mu z důvodu chybějícího personálu s potřebnými znalostmi a dovednostmi nemohlo, a tedy ani nedostávalo adekvátní péče, jakož i dlouhodobé neřešení tohoto problému příslušnými orgány.

V oblasti **migrace** především velký senát Soudu vydal dlouho očekávaný rozsudek ve věci **N. D. a N. T. proti Španělsku** (č. 8675/15 a 8697/15, rozsudek ze dne 13. února 2020). Shledal v něm, že **hromadný „push-back“ cizinců**, kteří ve velké a organizované skupině překonali plot na hranici mezi Marokem a španělskou enklávou Melilla, nebyl v rozporu se zákazem kolektivního vyhoštění cizinců obsaženým v článku 4 Protokolu č. 4. Zdůraznil nicméně, že státy jsou povinny zajistit, že na hraničních přechodech budou mít cizinci k dispozici účinné a dostupné řízení, které zajistí dodržení zásady *non refoulement* zakotvené v článku 3 Úmluvy. Velmi významnou kauzou je věc **M. A. a ostatní proti Bulharsku**

(č. 5115/18, rozsudek ze dne 20. února 2020), v níž Soud konstatoval, že realizací **vyhoštění** stěžovatelů, **čínských Ujgurů**, do Číny, kde jsou statisíce až miliony příslušníků tohoto menšinového etnika vězněny v ‚převýchovných‘ táborech, v nichž jsou nezřídka podrobováni špatnému zacházení či dokonce připraveni o život, by došlo k porušení článků 2 a 3 Úmluvy.

Velký senát Soudu kromě výše zmíněného rozsudku **N. D. a N. T. proti Španělsku** rozhodl i věc **Magyar Kétfarkú Kutya Párt proti Maďarsku** (č. 201/17, rozsudek velkého senátu ze dne 20. ledna 2020). V ní shledal, že udělením **pokuty politické straně za vyvinutí mobilní aplikace**, která umožňovala voličům anonymně nahrát fotografii svého volebního lístku během voleb, došlo k porušení článku 10 Úmluvy chránícího svobodu projevu. Soud v rozsudku zdůraznil, že požadavky na předvídatelnost volebních předpisů umožňujících zásahy do svobody projevu politických stran jsou přísnější než u jiných zákonů.

Z oblasti **rodinného práva** by vaší pozornosti neměla uniknout především věc **Cința proti Rumunsku** (č. 3891/19, rozsudek ze dne 18. února 2020), v níž Soud shledal, že omezení práva stěžovatele na styk s jeho dcerou bylo opřeno toliko o skutečnost, že trpěl duševní poruchou, aniž byl zkoumán vliv této nemoci na jeho schopnost se o dítě postarat či na bezpečnost dítěte. Došlo proto k diskriminaci stěžovatele na základě jeho zdravotního postižení v rozporu s článkem 14 ve spojení s článkem 8 Úmluvy. Ve věci **Y. I. proti Rusku** (č. 68868/14, rozsudek ze dne 25. února 2020) Soud shledal porušení článku 8 Úmluvy, jelikož matka byla zbavena rodičovské odpovědnosti a veškerého kontaktu se svými třemi dětmi z důvodu její drogové závislosti, aniž byla zvažována méně radikální opatření.

Z oblasti **trestního řízení** lze poukázat zejména na věc **Jidic proti Rumunsku** (č. 45776/16, rozsudek ze dne 18. února 2020), v níž Soud stanovil kritéria pro srovnání přísnosti trestů podle právní úpravy účinné v době spáchání trestného činu a v době, kdy byl trest ukládán. Ve věci **Lobarev a ostatní proti Rusku** (č. 10355/09 a další, rozsudek ze dne 28. ledna 2020) Soud vytýčil zásady posouzení spravedlivosti trestního řízení v případě, kdy je odsouzení založeno na výpovědích nedosažitelných svědků, kteří se skrývají nebo unikají spravedlnosti.

Závěrem zmiňme dvě zajímavá rozhodnutí z oblasti **sportovního práva**, kterým se Soud nezabývá příliš často. V příštím čísle se dočtete více o rozhodnutí **Platini proti Švýcarsku** (č. 526/18, rozhodnutí ze dne 11. února 2020), v němž Soud aproboval uložení pokuty a trestu zákazu veškeré činnosti spojené s fotbalem na dobu 4 let za machinace ve vedení FIFA. Ve věci **Ali Riza a ostatní proti Turecku** (č. 30226/10 a další, rozsudek ze dne 28. ledna 2020) Soud definoval požadavky na nezávislost a nestrannost vnitrostátních sportovních arbitrů, jsou-li obligatorním nástrojem řešení sporů, zde mezi profesionálním fotbalistou a jeho bývalým klubem a rozhodčími a fotbalovou asociací.

Více v příštím Zpravodaji nebo v databázi judikatury Soudu v českém jazyce dostupné na adrese <http://eslp.justice.cz/>.

Z Petr Konůpka,
zástupce vládního zmocněnce